

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
בהר בחקתי
ט"ז- כ"ב אייר תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

חרב הרי הוא כחלל — טומאות של מת הראויות לטמא כלי, כגון מת והנוגע בו, דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע בהם מתכות — נעשה כיוצא בו, ואם נגע במת — הוי אבי אבות [הטומאה], ואם בטמא מת נגע — הוי אב. אבל ראשון ושני אין מטמאין כלים. והאי סכין נעשה אב. והאי "חרב הרי הוא כחלל" הכא לא איצטריך, דבלאו הכי נמי מצי מטמא בשר, דגברא הוי אב הטומאה, וסכין ראשון, ובשר שני. אלא רבותא קאמר, דאפילו ראשון הוי האי בשר. **דאיטמי בשרץ** — דהוי האי גברא ראשון, ולא מטמא הסכין, שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. דלא מצינו בתורה דמקבל טומאה מראשון ושני אלא אוכל ומשקה, כדכתיב (ויקרא יא): "כל אשר בתוכו יטמא", וסמיך ליה: "מכל האוכל אשר יאכל" — אוכלים ומשקים מיטמאים מאויר כלי חרס, שהוא ראשון ועושה למה שבתוכו שני, ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס, שאם היה כלי נתון בתוכו ונטמא החיצון — השני טהור, והכי מפרש בשלהי פירקין [כד,ב]. **קרומית של קנה** — פשוטי כלי עץ, ולא מקבלי טומאה. **אביי** — מהדר לתרוצי לכתחלה ודיעבד דמתניתין. **ואפילו כותי** — מוסרין לו בהמה לכתחלה לשחוט, דמצוה שהחזיקו בה היא. אבל ישראל יוצא ונכנס — לא ימסור לו לשחוט. דאף על גב דהוחזקו בה לעצמם — אין מקפידין אם יאכלו ישראל נבילות, דלית להו "לפני עור לא תתן מכשול" (שם יט), אלא במשמעו, שלא יתן אבן בדרך עור להפילו. **אכלו מותר לאכול** — דהא לעצמו זהיר בה, והיינו דיעבד דמתניתין. **חוץ מחרש שוטה וקטן דאפילו דיעבד נמי לא** — דהא אדיעבד קיימינן. **שמא ישהו** — לקמן מפרש אמאי נקט לשון עתיד. **אפילו לכתחלה** — והכא קתני באחרים רואין אותם "ששחטו", דיעבד! **אמר רבא** — והיכא דישראל יוצא ונכנס לא ימסור לכותי לכתחלה? בתמיה. **והא תנן** — בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה, דאף על פי שישראל יוצא ונכנס — מותר. אלמא, מסתפי גוי דלמא אתי ישראל ולא נגע, הכא נמי מסתפי: השתא אתי וחזי ליה! **מי קתני** — מניח אדם גוי בחנותו ויוצא ונכנס, דמשמע לכתחלה? **אין השומר** — את היין. **צריך שיהא ישוב ומשמר כו'** — רישא אסיפא לא תקשי, דלא זו אף זו קתני, כלומר, לא בדיעבד דווקא, אלא אפילו לכתחלה. **רב אשי אמר** — גרס. **לתיאבון** — כי לא משכח היתר — אכיל נבילות. ומאחר שהסכין בדוקה ונתונה בידו — שחיט שפיר, דכל כמה דמצי למיכל היתירא לא אכיל איסורא. וכי אין לו סכין בדוק — לא טרח להדורי בתר סכין יפה, אם זו פגומה.

נמצאת

חֲרֵב הֲרֵי הוּא כֶּחָלָל, אָב הַטּוּמְאָה הוּא, לְטַמֵּיהּ לַסַּכִּין, וַאֲזַל סַכִּין וּטְמֵיתֵיהּ לַבָּשָׂר! - אֶלָּא דְּאִיטַּמֵּי בְּשָׂרֵץ. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דְּאִיטַּמֵּי בְּמֵת, וּכְגוֹן שֶׁבְּדַק קְרוּמִית שֶׁל קָנֶה וְשָׁחַט בָּהּ; דְּתַנְיָא, בַּכֹּל שׁוֹחֲטִים: בֵּין בְּצוֹר, בֵּין בְּזְכוּכִית, בֵּין בְּקְרוּמִית שֶׁל קָנֶה. אַבַּיֵי אָמַר, הָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וַאֲפִילּוּ כּוּתִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - בְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, אֲבָל יוֹצֵא וְנִכְנָס - לֹא יִשְׁחוֹט; וְאִם שָׁחַט - חוֹתֵךְ כַּזַּיִת בָּשָׂר וְנוֹתֵן לוֹ, אֲכָלוֹ - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, לֹא אֲכָלוֹ - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ; חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, שֶׁמָּא יִשְׁהוּ, שֶׁמָּא יְדָרְסוּ, וְשֶׁמָּא יַחֲלִידוּ. - "וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ" אַהַנָּיֵא? אֵילֵימָא אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - עֲלָהּ קָאֵי, "וְאִם שָׁחֲטוּ" מִבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אַכּוּתִי - הָא אָמְרַתְּ: בְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו שָׁחֵיט אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה! קַשְׁיָא. אָמַר רָבָא: וְיוֹצֵא וְנִכְנָס לְכַתְּחִלָּה לָא? וְהָתְנַן: הַמַּנִּיחַ נְבֵרוֹ בַּחֲנוּתוֹ וְיִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנָס - מוּתָּר! - הָתָם מִי קָתָנֵי "מַנִּיחַ"? "הַמַּנִּיחַ" קָתָנֵי, דִּיעֲבַד. - אֶלָּא מֵהָכָא: אֵין הַשּׁוֹמֵר צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹצֵא וְנִכְנָס - מוּתָּר! אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וַאֲפִילּוּ כּוּתִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - בְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנָס, אֲבָל בָּא וּמְצָאוֹ שֶׁשָּׁחַט - חוֹתֵךְ כַּזַּיִת בָּשָׂר וְנוֹתֵן לוֹ, אֲכָלוֹ - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, לֹא אֲכָלוֹ - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ; חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, שֶׁמָּא יִשְׁהוּ, שֶׁמָּא יְדָרְסוּ, וְשֶׁמָּא יַחֲלִידוּ. - "וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ" אַהַנָּיֵא? אֵילֵימָא אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - עֲלָהּ קָאֵי, "וְאִם שָׁחֲטוּ" מִבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אַכּוּתִי - הָא אָמְרַתְּ: אֲפִילּוּ יוֹצֵא וְנִכְנָס שָׁחֵיט לְכַתְּחִלָּה! קַשְׁיָא. רַב אַשִׁי אָמַר, הָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד מְשׁוּמָּד לְמַאי - לֶאֱכוֹל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן, וְכִדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד אוֹכֵל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן

בודק

בגון דבדק קרומית של קנה — ואם תאמר: והיאך ישחוט בקרומית של קנה? והא בעינן כלי, כדמוכח בסוף "התודה" (מנחות פב,ב) ובסוף "דם חטאת" (זבחים צז,ב), דדריש מדכתיב: "ויקח את המאכלת לשחוט את בנו" דעולה טעונה כלי, וילפינן כולהו מעולה! ויש לומר: כגון דתיקנה לקרומית ועשאה בעין כלי. ואף על גב דקיימא לן כרבי דאמר פרק "החליל" (סוכה נ,ב) אין עושין כלי שרת של עץ, ופליג ארבי יוסי בר רבי יהודה דאמר בפרק "החליל": עושין כלי שרת של עץ — לשחיטת קדשים לא בעינן כלי שרת, דבפרק "התודה" (מנחות עח,ב) אמרינן דסכין מקדשה בכלי שרת. וכן משמע בתוספתא, דקתני: חומר בקמיצה מבשחיטה, שהקמיצה טעונה כלי והשחיטה אינה טעונה כלי, אלא אפילו קרומית של קנה. ועל כרחך לא בעי למימר דאינה טעונה כלי כלל — דהא ילפינן מעולה, דטעונה כלי. אלא דאינה טעונה כלי שרת קאמר. מיהו, יש לדחות: דלא בעינן כלי יפה קאמר, ולא פסלינן קרומית של קנה משום "הקריבהו נא לפחתך" (מלאכי א) כדפריך גמרא בסוטה (יד,ב) גבי כפיפה מצרית, דהתם דורון הוא, דדרך להביאו בכלי נאה, אבל בשחיטה לא חיישינן. אי נמי: כפיפה מצרית מכוערת יותר מקרומית של קנה. ורבינו אפרים היה מביא ראיה מדתנן בפרק "איזהו מקומן" (זבחים מז,א): שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ואילו "שחיטתן בכלי שרת" לא קתני, כדקתני גבי קבלה. ואין זה ראיה, דגבי קבלה נמי לא הזכיר אלא לאשמועינן דבעי שיהא גם הכלי בצפון, לאפוקי אם הכלי בדרום והבהמה בצפון והדם מקלח בתוכו. תדע, דבקדשים קלים דלא בעי צפון לא חש להזכיר קבלה בכלי שרת. ובפרק "כל הזבחים שקבל דמן" (שם כו,א) דתנן: קדשים קלים שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים — התם נמי אתא לאשמועינן דצריך שיהא הכלי בפנים, לאפוקי אם רוב הכלי בחוץ ומיעוטו בפנים, ומקבל הדם במיעוט שבפנים, אף על גב שאין נפסל ביוצא. **המניח** קתני דיעבד — לאו לשנויי אליבא דאביי קאתי, דהא אביי נמי לא שרי בדיעבד בלא חותך כזית בשר. אלא בא להקשות על דברי רבא, שמדקדק מכאן דשרי אף לכתחלה. אי נמי: כל זמן שיכול לתקן על ידי חותך כזית בשר — יש לו לתקן. אבל אי ליתא לכותי קמן — שרי. **המניח** קתני דיעבד — לא בעי למימר דמשמע דיעבד ולא לכתחלה, דהא מסיק דשרי לכתחלה. אלא קאמר דאף דיעבד משמע. ואם תאמר: דלקמן (חולין טו,ב) גבי השוחט במגל יד, וגבי השוחט אחד בעוף (שם כז,א) דייק: השוחט — דיעבד אין כו'! ויש לומר: דא"שחיטתן כשרה" סמיך התם, דמשמע דיעבד. אבל קשה ממתניתין ד"המקנא לאשתו" (סוטה ב,א), ופרק "חבית" (שבת קמז,א) גבי "הרוחץ במי מערה" דייק בגמרא: דיעבד אין, לכתחלה לאו! **אלא** מהכא — גרס. ולא גרס "מסיפא", דהכי ד"המניח" בפרק שני דמסכת עבודה זרה (סט,א), וההיא ד"אין השומר" היא בפרק "רבי ישמעאל" (שם סא,א). **אין** השומר צריך כו' — משמע הכא ד"אין צריך" משמע לכתחלה. וקשה: דבריש גיטין (ד,ב) גבי הא דאמר רבה: לפי שאין בקיאין לשמה, פריך עלה מהא דתנן: המביא גט ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר "בפני נכתב ובפני נחתם", הא באותה מדינה — לא צריך! ומשני: לא תימא הא באותה מדינה לא צריך, אלא הא ממדינה למדינה בארץ ישראל לא צריך. ופריך, הא בהדיא קתני לה: המביא גט בארץ ישראל אין צריך כו'! ומשני: אי מההיא הוה אמינא דיעבד כו'. והיכי הוה אמינא דיעבד? הא "אין צריך" משמע לכתחלה דמשמע הכא! ובקונטרס פירש שם, דהכי פריך: הא בהדיא קתני לה, וכיון דאשמועינן לה מדיוקא דרישא — סיפא למאי איצטריך? ומשני: דאי מרישא הוה אמינא דוקא דיעבד, להכי איצטריך סיפא לאשמועינן אפילו לכתחלה. אבל לשון "אי מההיא" — לא משמע הכי. ויש לומר: דהתם כיון שיכול לתקן בדיעבד, כדקאמר בההוא פרקא (שם ה,ב): שיטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים, ויאמר "בפני נכתב ובפני נחתם" — שייך למיתני "אין צריך", כלומר, אין צריך לחזור וליטול אותו הימנה. אי נמי: התם הוה אמינא הני מילי דיעבד, דלכתחלה צריך שיראה כתיבת הגט וחתימה, ואם לא ראה — הוה אמינא אין צריך לחזור ולכתוב, אלא יתן לה אף על פי שלא ראה, קא משמע לן דלכתחלה נמי אין צריך לראות. ועוד יש לומר: דהכא דייק משום דקאי אריש דקתני בפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה סא,א): בעיר שכולה גוים אסור עד שיהא שם שומר, והדר תני: אין השומר צריך כו' — משמע שבא לפרש דיוצא ונכנס חשיב כשומר גמור, והיינו כשומר דרישא. **אבל** בא ומצאו ששחט חותך כזית בשר ונותן לו — ואם תאמר: כיון דרבא מדמה שחיטה ליין נסך, בא ומצאו לישתרי בלא חותך כזית בשר ונותן לו, כמו ביין נסך דשרי במתניתין בפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה ס,ב) בגוי שנמצא בצד הבור כשאין לו מלוה עליו! ויש לומר: כדפרישית לעיל, כיון שיכול לברר על ידי כזית בשר — יש לו לברר.

בודק

בודק סכין ונותן לו — ולא חיישינן שמא ישהה וידרוס, דלא שביק היתירא ואכיל איסורא, ואפילו לא יאכל ממנה, דחייש א"לפני עור לא תתן מכשול", אפילו אין אחר עומד על גביו, ולא יוצא ונבנס. אבל כותי יש לו דין אחר, דאי ישראל יוצא ונבנס — לא בעי בדיקת סכין, דמרתת, דלא מצינו בשום מקום גבי כותי שיהא צריך בדיקת סכין. ואי אין ישראל יוצא ונבנס — אפילו בודק סכין לא מהני, דחיישינן שמא ישהה ושמא דרס, דלא חייש א"לפני עור לא תתן מכשול". ותימה: דאמאי לא מהני נמי במשומד יוצא ונבנס כמו בכותי? דקאמר בסמוך: אי דליתא לסכין כי אחרים רואין אותו מאי הוי? ויש לומר: דישראל משומד לא מירתת, דאין סבור שיבדקו הסכין אחריו, לפי שהוא מחזיק עצמו בישראל לכל דבריו. ואין להקשות: דאמאי צריך לכתחלה לבדוק הסכין במשומד, ולהיות יוצא ונבנס גבי כותי? יניחנו לשחוט לכתחלה, ואחרי כן יבדוק הסכין, או לכותי יתן כזית בשר! ויש לומר: דחיישינן דלמא משתלי ואכיל, כמו שפירש רבינו תם גבי חרש שוטה וקטן, דאין מוסרים להן חולין לכתחלה. **ואם** שחט בודקין אותו — ואף על גב דאיכא ברייתא לקמן (יב,א) דסבר דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, גבי מצא תרנגולת שחוטה — הא מייתי תנאי בתר הכי, אף על גב דהתם דחי לה.

דליתיה קמן דלבדקיה — תימה, דמשמע: הא איתא קמן ולא ידע — אין שחיטתו כשרה, אף על גב דאחרים רואין אותו דשחט שפיר. ולקמן בפירקין (יב,א) גבי הא דאמר רב נחמן: ראה אחד ששחט, אם ראהו מתחלה ועד סוף — מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו — אסור, פריך: אי דידע דלא גמיר פשיטא!

אף על פי שאין מומחין — פירוש: דלא ידעינן אי גמיר אי לא גמיר. דאי ידעינן ביה דלא גמיר — אפילו בדיעבד שחיטתו פסולה, כדאמר רב יהודה לקמן (ט,א): כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה כו'.

חולין שנעשו על טהרת קדש לאו בקדש דמו — האי טעמא הוה מצי למימר נמי ללישנא קמא.

רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן — ושוחטין אף לכתחלה. אבל אין לפרש דדיעבד הוא דהויא שחיטתו כשרה אף על פי שאין אחרים רואין אותו, ולא מצי לאוקומי מתניתין בהכי, משום דקשיא לן "וכולן", דהא לאביי ורבא ורב אשי לא מיתוקם נמי "וכולן" אלא אחרש שוטה וקטן.

קסבר כותים גרי אריות הן — ושחיטתן פסולה כמו של גוים, מ"וזבחת" — מה שאתה זובח אתה אוכל, כלומר, אותו שהוא בר זביחה, לאפוקי גוי ואוכל נבלות להכעיס. ואף על גב דאמר בסוף פרק שני דיבמות (כד,ב): אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות כולם גרים גמורים — היינו כשמתגייר לגמרי מפחד אריות. אבל כותיים לא נתגיירו לגמרי, כדכתיב במלכים (ב יז): "את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים". ומאן דאמר גרי אמת הן — קסבר דשוב נתגיירו לגמרי.

מאי טעמא לא אמר כשמעתיה — תימה: דהא קתני במתניתין תרי "הכל שוחטין", ומפרש רבא לקמן (יז,א): חדא לאתויי כותי, וחדא לאתויי ישראל משומד, אלמא מוקי חדא כשמעתיה! ויש לומר: דהכי פריך, דקמייתא איבעי ליה לאוקומי כשמעתיה.

דקוריא —

נמצאת סכינו יפה מותר — והיינו דיעבד דמתניתין. **חוץ מחרש שוטה וקטן דאפילו** — נמצאת סכינו יפה לא, דאיכא קלקולא אחרינא: שהייה דרסה חלדה, דלא ידעי לאזדהורי בהו. ודוקא אוכל לתיאבון, אבל להכעיס — אפילו נמצאת סכינו יפה לא, דמועד לנבל בכוונה בידים. **שוחט לכתחלה** — אפילו בלא אחרים רואין אותו. **ליבדקיה השתא** — למה לי אחרים רואין? **מאי הוי** — הא לא בדקו הסכין! **מומחין** — ויודעין הלכות שחיטה. **ואף על פי שאין מומחין** — שלא שחטו לפנינו שלש פעמים, לראות אם יש בהם כח שאינן מתעלפין בשחיטה, שיבאו לידי שהייה, או אין יודעין לאמן את ידיהם לכך. **כמה דברים אמורים** — דחשיבי מומחין? **שיודעין בו — אלו המוסרים לו בהמה לשחוט מכירין בו, ובדקוהו שיודע הלכות שחיטה. דאפילו דיעבד** — ויודעין הלכות שחיטה — לא, דתמיד הם מוחזקים לקלקל, שאין בהן דעת. **מוחזקים** — שראינו ששחטו כמה פעמים יפה, ולא קלקלו. **ואף על פי שאין מומחין** — דלא ידעינן בהו שיודעים לומר הלכות שחיטה אם לא. **נתעלף** — לשון עייפות וחלישות הלב, שאין יכול לראות מכת חרב וסכין אפילו בבהמה, כמו: "תתעלפנה הבתולות" (עמוס ח). **אביי ורבא ורב אשי** — לא מצו לתרוצי לעיל "וכולן" דמתניתין. **אדרבה התם עיקר** — ולא איבעי ליה למתנייה הכא. **ודקאמר** — איידי דתנא כו'. **לאו בקדש דמו** — ואין חייב ליזהר בהו, ופשיטא דשוחטין טמאים לכתחלה. **מומחין הן** — הלכך לא בעי למיבדקיה. **כי קושייה** — דאותביה מהמניח גוי בחנותו. **ואביי לא אמר כרבא** — דילוף מהשומר את החנות דיוצא ונבנס לכתחלה. **התם לא נגע** — ההוא גוי ביין בשעה שהוא פורש ממנו. **הכא** — בהמה זו ביד הכותי נתונה, כהרף עין שוהה או דורס. הלכך לא סמכינן איוצא ונבנס. **לא סבירא ליה הא דרבא** — דאמר דיהא ישראל משומד שוחט לכתחלה בבדיקת סכין. **אלא רבא** — כיון דאמר ישראל משומד מותר לכתחלה בבדיקת סכין. **אמאי לא אמר כשמעתיה** — אמאי לא אוקמיה מתניתין בישראל משומד, ולכתחלה דקתני — בבדק סכין, ודיעבד דקתני — בשלא בדק, כדאוקמה רב אשי בתר שמעתיה דרבא! **לדבריו דאביי** — דלא סבירא ליה הא דרבא ואוקמה בכותי, ואוקי לכתחלה בישראל עומד על גביו, ואוקי דיעבד ביוצא ונבנס. ואמר ליה רבא: לדידך דלא סבירת לך במשומד, ומוקמת ליה הכי — אפילו ביוצא ונבנס מצית לאוקומי לכתחלה, ודיעבד אוקי בבא ומצאו ששחט. **מותר** — לכתחלה.

דקוריא

בּוֹדֵק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ וּמוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ. אֲבָל לֹא בָּדַק וְנָתַן לוֹ - לֹא יִשְׁחוֹט, וְאִם שָׁחַט - בּוֹדֵק סַכִּינוֹ אַחֲרָיו, נִמְצֵאת סַכִּינוֹ יָפָה - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאו - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ; חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, שֶׁמָּא יִשְׁהֶה, שֶׁמָּא יִדְרֹס, וְשֶׁמָּא יַחֲלִידוּ. - "וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ" אַהַנְיֵא? אִילֵימָא אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - עֲלָה קָאֵי, "וְאִם שָׁחֲטוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא דְּלָא בָּדַק; אִי דְּבָדַק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ - הָא אֲמַרְתְּ: שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה! אֶלָּא דְּלָא בָּדַק; אִי דְּאִיתֵיהּ לַסַּכִּין - לִיבְדְּקֵיהּ הָשְׁתָּא! וְאִי דְּלֵיתֵיהּ לַסַּכִּין - כִּי אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ מַאי הָוֵי? דִּלְמָא בְּסַכִּין פְּגוּמָה שָׁחֵיט! קַשְׁיָא. רַבִּינָא אָמַר, הָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין - הַכֹּל מוּמְחִין שׁוֹחֲטִין, מוּמְחִין וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מוּחְזָקִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, אֲבָל אֵין יוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר הִלְכוֹת שְׁחִיטָה - לֹא יִשְׁחוֹט, וְאִם שָׁחַט - בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִם יוֹדֵעַ לוֹמַר הִלְכוֹת שְׁחִיטָה - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאו - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ; חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, שֶׁמָּא יִשְׁהֶה, שֶׁמָּא יִדְרֹס, וְשֶׁמָּא יַחֲלִידוּ. - "וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ" אַהַנְיֵא? אִילֵימָא אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - עֲלָה קָאֵי, "וְאִם שָׁחֲטוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אַשֵּׁאֵין מוּמְחִין - בְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ סָגֵי! - דְּלֵיתֵיהּ לְקַמָּן דִּלְיבְדְּקֵיהּ. וְאֵיפָא דְּאָמְרִי: רַבִּינָא אָמַר, הָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין - הַכֹּל מוּחְזָקִין שׁוֹחֲטִין, מוּחְזָקִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מוּמְחִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁשָּׁחֲטוּ לְפָנֵינוּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְלֹא נִתְעַלֵּף, אֲבָל לֹא שָׁחַט לְפָנֵינוּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים - לֹא יִשְׁחוֹט, שֶׁמָּא יִתְעַלֵּף, וְאִם שָׁחַט וְאָמַר: "בָּרִי לִי שֶׁלֹּא נִתְעַלַּפְתִּי" - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה; חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, שֶׁמָּא יִשְׁהֶה, שֶׁמָּא יִדְרֹס, וְשֶׁמָּא יַחֲלִידוּ. - "וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ" אַהַנְיֵא? אִילֵימָא אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - עֲלָה קָאֵי, "וְאִם שָׁחֲטוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אַשֵּׁאֵין מוּחְזָקִין - וְהָאֲמַרְתְּ: בְּ"בָרִי לִי" סָגֵי! - דְּלֵיתֵיהּ קַמָּן דִּלְישַׁיְּילֵיהּ. רַבִּינָא וְרַבָּה בַּר עוּלָּא כְּאַבַּיֵי וְרָבָא וְרַב אַשִׁי לָא אָמְרִי, מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְהוּ "וְכוּלָּן". כּוּלְּהוּ כְּרַבָּה בַּר עוּלָּא לָא אָמְרִי; לְהַךְ לִישָׁנָא דְּאָמְרִי: מוּמְחִין אֵין, שֶׁאֵין מוּמְחִין לָא - רוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מוּמְחִין הֵן; לְהַךְ לִישָׁנָא דְּאָמַר: מוּחְזָקִין אֵין, שֶׁאֵין מוּחְזָקִין לָא - לְעִלּוּיֵי לָא חָיְישִׁינַן. רָבָא לָא אָמַר כְּאַבַּיֵי, כִּי קוּשְׁיָיה. אַבַּיֵי לָא אָמַר כְּרָבָא, הָתָם לָא נָגַע, הָכָא נָגַע. רַב אַשִׁי לָא אָמַר כְּתַרְוַיְיהוּ, קָסָבַר: כּוּתִים גֵּרֵי אֲרָיוֹת הֵן. אַבַּיֵי לָא אָמַר כְּרַב אַשִׁי, לָא סְבִירָא לֵיהּ הָא דְּרָבָא. אֶלָּא רָבָא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כִּשְׁמַעְתֵּיהּ? - לְדִבְרֵיהֶן דְּאַבַּיֵי קָאָמַר, וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ. תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁחִיטַת כּוּתִי מוּתֶּרֶת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, אֲבָל בָּא וּמְצָאוֹ שֶׁשָּׁחַט - חוֹתֵךְ כַּוִּית וְנוֹתֵן לוֹ, אֲבָלוֹ - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאו - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ; כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מָצָא בְּיָדוֹ

דקוריא

דקוריא — מחרוזות של צפרים שחוטין. *ריי"ש בלעז. **אביי** — דאמר לעיל: יוצא ונבנס לכתחלה לא שרינן גבי שחיטה, דייק מרישא. **ורבא** — דשרי, דייק מסיפא, דלא מצריך תנא בדיקה אלא היכא דבא ומצאו. **כעומד על גביו דמי** — ועומד על גביו דקתני תנא היינו יוצא ונכנס. **האי הוא דהוי שחיט שפיר** — אותו עוף לבדו שחוט יפה, וזה היה מכירו ואכלו. ואנן היכי נסמוך לאכול האחרים? **במכניסן תחת כנפיו** — ישראל זה הבודקו מכניס כל הצפרים תחת כנפי כסותו, ואין הכותי מכיר איזה נתן לו. **ממסמם** — ממעכו ומכתשו. **אין שחיטה לעוף מן התורה** — משום דלא כתיב זביחה בהדיא אלא בבקר וצאן, דכתיב: "וזבחת מבקרך ומצאנך" (דברים יב). ואנן ילפינן בהקישא לקמן (כז,ב) מ"זאת תורת הבהמה והעוף" (ויקרא יא). **ולטעמיך** — הך זביחה דכתיב בבקר ובצאן, מי מפרשן הלכותיה בתורה? ואפילו הכי סמכי עלייהו משום דאחזיק להו דאחזיקו בה. **ואחזוק ולא אחזוק כדלא כתיבא תנאי היא** — מצוה שאינה כתובה בפירוש בתורה, וראינו שהחזיקו בה, אי אמרינן: כיון דאחזוק לדידהו — אחזוק נמי לדידן לסמוך עלייהו כי עבדי לצורך עצמן, או אי אמרינן: אף על גב דאחזוק לדידהו — לא אחזוק לדידן, כלומר, לא חשבינן ליה חזקה למסמך עלייהו, תנאי פליגי בה. אחזוק ולא אחזוק, כלומר: חזקה או אינה חזקה. **מותר** — לאוכלה, ולא חיישינן לחמץ בפסח. **ואדם יוצא ידי חובתו** — שהכתוב קבעו חובה לאכול מצה בלילה ראשונה, דכתיב (שמות יב): "בערב תאכלו מצות", ואם ישב ולא אכל — עבר בעשה. ולקמן פריך: כיון דתנא מותר — פשיטא דיוצא בה! **אסור** — אפילו לאוכלה. **שאין בקיאין** — אין יודעין לשומרה ולהבחין בין שיאור לסידוק, בין הכסיפו פניו ללא הכסיפו פניו. **פשיטא** — דיוצא בה, כיון דמותרת. **מהו דתימא** — אף על גב דפשיטא לן דלא הניחוה להחמיץ ומותרת באכילה, מידהו לא בקיאי בהא דבעי למיעבד שימור לשם מצה של מצוה. וכיון דלא עביד בה שימור — לא נפקינן בה. מידי דהוה אקמחין ובצקות של גוים הבאים לפנינו קודם שאפאה גוי, וראינו שלא החמיץ, דקיימא לן דמותר, ולא נפקינן בהו, דתנן: הקמחין ובצקות של גוים — אדם ממלא כריסו מהם, ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה. **ורבי אליעזר אוסר** — אפילו לאוכלה. **קסבר לא בקיאי בשימור** — לא גרסינן. וטעמו משום חימוץ. ולמאן דגריס ליה — הכי מפרש: לא בקיאי לשומרו מלהחמיץ. ויש מפרשים: ורבי אלעזר אוסר לצאת בה ידי חובתו בפסח. ולאו מילתא היא, שאין זה לשון איסור. **איבא ביניהו** — מילתא דכתיבא באורייתא, ולא ידעינן בהו דאחזיקו בה. **תנא קמא** — דלא איירי בחזקה כלל — אכתיבא דאורייתא קפיד, ותנא מצה והוא הדין לכל הכתובים בתורה, אף על גב דלא ידעינן אי אחזיקו בה אי לא אחזוק — סמכינן עלייהו, דכיון דכתיבא — ודאי אחזוק בה. ורבי אלעזר אוסר אפילו אחזיקו בה, דהא אינם בקיאין בדקדוקי מצות. ורבן שמעון בן גמליאל אתא למימר: אחזוק — אין, לא אחזוק — לא. ולאו היינו תנאי דאמר לעיל, עד מסקנא דמילתא. **כל מצוה** — משמע דלרבויי אתא, אפילו הנך דלא איירי בהו. וכיון דאוקמן דאהני דאיירי בהו לעיל קאי, דהיינו בדכתיבי, למעוטי אתא. **אם החזיקו מיבעי ליה** — דהשתא הוי משמע שפיר דפליג אתרוייהו, לתנא קמא דשרי בלא חזקה, ולרבי אלעזר דאוסר אפילו החזיקו. ואתא איהו למימר: אם החזיקו — מדקדקין בה ומותר, ודלא כרבי אלעזר, הא לא אחזיקו — אסור, ודלא כתנא קמא דשרי בלא אחזיקו. אבל השתא דקתני "כל" משמע דאפילו הנך דלא כתיבן נמי קאמר, דסמכינן אחזקייהו. **אלא איבא ביניהו דלא כתיבא ואחזוק בה תנא קמא סבר** — מצה וכל דמיא ליה דכתיבא — סמכינן עלייהו, בין אחזוק בין לא אחזוק. ודלא כתיבא — לא סמכינן עלייהו, ואפילו אחזוק. ורבי אלעזר סבר: אפילו כתיבא ואחזוק לא סמכינן עלייהו. ורבן שמעון בן גמליאל סבר: כל מצוה שהחזיקו, ואף על גב דלא כתיבא — סמכינן עלייהו, כיון דאחזוק אחזוק. והיינו תנאי דלעיל, תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל. **כיון דאיבא התירא ואיסורא** — קמיה, שבידו להכשירה ובידו לנבלה. **מטרח לא טרח** — אם לא ימצאנה יפה — לא יחזור אחר סכין אחרת. **תניא דמסייע לך** — דכל מי שאינו עושה להכעיס ואיבא התירא קמיה — לא שביק התירא ואכיל איסורא. **של עוברי עבירה** — שאין מבערין חמץ בפסח מפני הפסידה.

מותר

דקוריא — סל, כמו "דקוריא" דפרק "השוכר את הפועלים" (בבא מציעא פד,א) וד"מפנין" (שבת קכז,א). **מכנים** איזמל בזכרים — סימני שמעתתא דרב מנשה דהא מכילתא הן. הך דמכניס תחת כנפיו, ולקמן בפרק שני (לא,א) איזמל שאין לו קרנים, ובפרק "אלו טרפות" (לקמן נא,א) הנהו דיברי דגנבי גבי אין חוששין לריסוק אברים. מידהו, גם במקומות אחרים יש, כדאשכחנא בפרק שני דיבמות (כה,א) דאמר רב מנשה: גזלן דדברידהם כשר לעדות אשה. ובפרק "מי שהחשיך" (שבת קנו,א) אמר רב מנשה: חדא קמי חדא, תרי קמי תרי — שפיר דמי. **מצת** כותי מותרת — ואם תאמר: והלא גזרו על פתן, לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא, כדאמר בפירקין דרבי אליעזר (פרק לח)! וליכא למימר דהיינו בכותים ראשונים דכתיב בהם "ואת אלהיהם היו עובדים", דהא קאמר התם, מכאן אמר רבי אליעזר: כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר. ותנינא נמי לקמן (יג,א): שחיטת מין — לעבודה זרה, פתו — פת כותי! ואומר רבינו תם: דמיירי הכא בעיסה דישראל שעשה הכותי ממנה מצה. ואם תאמר: והיאך יוצא בה? ושמא הוא לא שמר לשם מצה, דהא חשידי א"לפני עור לא תתן מכשול"! ויש לומר: כגון שלא אבל הכותי מצה אחרת כל הלילה. **איבא** בינייהו דלא כתיבא ואחזיקו בה כו' — בפרק קמא דגיטין (י,א) מוכח דכתיבא ולא אחזיקו בה נמי איבא בינייהו, דלתנא קמא מדיני, ולרבן שמעון בן גמליאל לא מדיני. והכא לא נקט אלא לא כתיבא ואחזיקו בה, משום דאשחיטת כותי בעי לאתויי תנאי. אי נמי, דלא אתא לשנויי אלא מה שהקשה: "אם החזיקו בה" מבעי ליה. ושם פירשנו.

מותר

דַּקּוֹרְיָא שֶׁל צִפֳּרִים - קוֹטֵעַ רֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן וְנוֹתֵן לוֹ, אֲבָלוֹ - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאוּ - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ. אַבַּיֵי דְּיֵיק מֵרֵישָׁא, רָבָא דְּיֵיק מִסֵּיפָא. אַבַּיֵי דְּיֵיק מֵרֵישָׁא: טַעֲמָא - דְּיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, אֲבָל יוֹצֵא וְנִכְנָס - לָא. רָבָא דְּיֵיק מִסֵּיפָא: טַעֲמָא - דְּבָא וּמְצָאוֹ שֶׁשָּׁחַט, אֲבָל יוֹצֵא וְנִכְנָס - שַׁפִּיר דָּמֵי. וּלְאַבַּיֵי קַשְׁיָא סֵיפָא! - אָמַר לָךְ: יוֹצֵא וְנִכְנָס נַמִּי "בָּא וּמְצָאוֹ" קָרֵי לֵיהּ. וּלְרָבָא קַשְׁיָא רֵישָׁא! - אָמַר לָךְ: יוֹצֵא וְנִכְנָס נַמִּי כְּעוֹמֵד עַל גַּבָּיו דָּמֵי. כֵּיוָן דְּיָצָא בִּידוֹ דַּקּוֹרְיָא שֶׁל צִפֳּרִין - קוֹטֵעַ רֹאשׁוֹ כּוּ'. אַמַּאי? לֵיחוּשׁ דִּלְמָא הַאי הוּא דַּהֲוָה שָׁחֵיט שַׁפִּיר! אָמַר רַב מְנַשֶּׁה: (סימן: מכני"ס איזמ"ל בזכרי"ם) בְּמַכְנִיסָן תַּחַת כְּנָפָיו. - וְדִלְמָא סִימָנָא הֲוָה וַהֲוֵי לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ! אָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיא: דִּמְמַסְמֵם לֵיהּ מַסְמוֹסֵי. וְדִלְמָא קָסָבְרִי כּוּתִים: אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה! - וּלְטַעֲמָיךְ, שְׁהִיָּיה, דְּרָסָה, חֲלָדָה, הַגָּרָמָה, וְעִיקּוּר, מִי כְּתִיבָן? אֶלָּא כֵּיוָן דְּאַחֲזִיקוּ בְּהוּ - אַחֲזִיקוּ בְּהוּ, הָכָא נַמִּי כֵּיוָן דְּאַחֲזִיקוּ - אַחֲזִיקוּ. וְאַחֲזוּק וְלָא אַחֲזוּק בְּדִלָּא כְּתִיבָא - תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: מַצַּת כּוּתִי מוּתֶּרֶת, וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין בְּדִרְקוּקֵי מִצּוֹת כְּיִשְׂרָאֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים, הֲרֵבֵּה מְדַקְדְּקִין בָּהּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר מָר: מַצַּת כּוּתִי מוּתֶּרֶת, וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח. פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: לָא בְּקִיאִי בְּשִׁימּוּר, קָא מַשְׁמַע לָן. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין בְּדִרְקוּקֵי מִצּוֹת. קָסָבַר: לָא בְּקִיאִי בְּשִׁימּוּר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים, הֲרֵבֵּה מְדַקְדְּקִין בָּהּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל. הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא! - אִיפָּא בֵּינַייהוּ דִּכְתִיבָא וְלָא אַחֲזִיקוּ בָּהּ; תַּנָּא קַמָּא סָבַר: כֵּיוָן דִּכְתִיבָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אַחֲזִיקוּ בָּהּ; וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: אִי אַחֲזוּק - אִין, אִי לָא אַחֲזוּק - לָא. - אִי הָכִי, "כָּל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים", "אִם הֶחֱזִיקוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא, אִיפָּא בֵּינַייהוּ דְּלָא כְּתִיבָא וַאֲחֲזִיקוּ בָּהּ; תַּנָּא קַמָּא סָבַר: כֵּיוָן דְּלָא כְּתִיבָא, אַף עַל גַּב דַּאֲחֲזִיקוּ בָּהּ נַמִּי לָא; רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: כֵּיוָן דַּאֲחֲזוּק אַחֲזוּק. גּוּפָא, אָמַר רָבָא: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד אוֹכֵל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן - בּוֹדֵק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ, וּמוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ. מַאי טַעֲמָא? כֵּיוָן דְּאִיפָּא הֶתֵּירָא וְאִיסּוּרָא, לָא שָׁבֵיק הֶתֵּירָא וְאָכֵיל אִיסּוּרָא. - אִי הָכִי, כִּי לָא בָּדַק נַמִּי! - מִיטְרַח לָא טָרַח. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא, תַּנְיָא דְּמַסַּיַּע לָךְ: חֲמֵצָן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבֵירָה אַחַר הַפֶּסַח

מותר

מותר מיד מפני שהן מחליפין — פירוש: מותר בהנאה, למוכרו או להאכילו לפועלים גוים, או לכלבים. אבל לישראל אסור באבילה, דגזרו על פתן של גוים. אי נמי, כדפירש רבינו תם: דבבצק איירי, דמותר באבילה. השתא אתי שפיר, דלא תקשי: היכי סברוה דאתיא כרבי יהודה? הא אית ליה בפרק "כל שעה" (פסחים כח,ב) דחמץ של גוי שעבר עליו הפסח אסור בהנאה! אלא בבצק איירי, ומחלפי בבצק של גוים שלשו אחר הפסח. ומותר מיד דקאמר — היינו כשיעור לישה. ומה שפירש בקונטרס שמרויחין, דלדידן מיהא שרי, דאין תופס את דמיו, דדוקא לדידיה אסור שבא לו מחמת חמץ בפסח. ונראה שמרויחין נמי לגבי דידהו, למאי דסלקא דעתך השתא דהוי דאורייתא, דבחליפין לא אסור אלא מדרבנן. כמו שפירש בקונטרס בעבודה זרה בפרק "רבי ישמעאל" (נד,ב) גבי "כי חרם הוא" ודריש: "הוא" — למעוטי ערלה וכלאי הכרם, שאם מכרם וקדש בדמיהם — מקודשת, ופירש בקונטרס: דדוקא בקדושי אשה, אבל בשאר חליפין — אסור מדרבנן. ונראה שפשוט לו לרש"י דאסור מדרבנן מטעם שפירש כאן, דאם כן מצינו דמים לחמץ בפסח. ואין זה דיוקא, דאפילו יהיו הדמים מותרין כשמכרן, מכל מקום כיון דלכתחלה אסור למכור — לאו בר דמים הוא. ומיהו, נראה שיש לאסור מדרבנן. דבגדרים פרק "השותפין" (מז,ב) בעי רמי בר חמא: "קונם פירות הללו על פלוני" מהו בחליפין? תא שמע: המקדש בערלה בו', מכרן וקדש בדמיהן — מקודשת. שמע מינה דחליפי איסורי הנאה מותרין. ודחי: דלמא לכתחלה הוא דלא, הא דיעבד — עבד. ומיהו, אף על גב דבשאר חליפין אסור — באשה שרי משום פריה ורביה. אי נמי: לא אסרו אלא בגון פירות וכלים, שהוא דבר הניכר ונראה. ואם תאמר: מאי פריך בריש פרק בתרא דעבודה זרה (סב,א) גבי השוכר הפועל לעשות עמו יין נסך שכרו אסור, מאי טעמא? אילימא משום דיין נסך אסור בהנאה — שכרו נמי אסור, והרי ערלה וכלאי הכרם דאסור בהנאה, ותנן: מכרם וקדש בדמיהם — מקודשת! ומאי קשיא? הא לכתחלה אסור ליהנות! ויש לומר: דמשמע ליה שכרו אסור גם לאחרים כמו יין נסך עצמו. ולהכי פריך שפיר, דאי אסור גם לאחרים כמו יין נסך — אמאי מקודשת? כיון דגם היא אסורה ליהנות. ונהי דאמרינן בריש "כל שעה" (פסחים כא,ב) דהמקדש בשעות דרבנן וחמץ דרבנן דחושש לקדושין, מכל מקום מקודשת גמורה לא הויא, דאם בא אחר וקדשה — חושש לקידושי שניהם. **שמתו** אחיו מחמת מילה — שנימולו כשהן גדולים ומתו. דאי בשמיני — דלמא משום דלא נבלע בהם הדם, כדאמר במסכת שבת (קלד,א). אי נמי, אפילו בשמיני, וכגון שהציצו בהן וראו שנבלע בהן דמן. **אלא** משומד לאותו דבר — ולתיאבון, דאי להכעיס — פשיטא דפסולה. **משומד** לעבודה זרה מותר לאכול משחיטתו — תימה: דבפרק בתרא דהוריות (יא,א) פליגי בה רב אחא ורבינא במשומד להכעיס, אי הוי מין או משומד. אבל עובד עבודה זרה — לכולי עלמא הוי מין. ולקמן (יג,א) תנן: שחיטת מין לעבודה זרה! ויש לומר: דמין דלקמן היינו כומר לעבודה זרה, שעובד לעבודה זרה תמיד. על

מותר מיד — ואף על גב דלא שהה כדי לאפות, דודאי עבר עליה הפסח — מותר לכשרים לאכול מחמצן מיד. **מפני שהן מחליפין** — בשל גוים. דבין דמצי לאכול התירא, דחמץ של גוי שעבר עליו הפסח מותר — לא אכיל דידיה, דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור. ואף על גב דהשתא נמי איסור הוא לגביה, דהא מתהני מחמץ שעבר עליו הפסח, דאי לא דיהיב ליה לגוי לא הוה יהיב ליה דידיה, אפילו הכי, כל מה דמצי למעבד בהיתירא פורתא עביד. ולדידן מיהא שרי, דאין לך איסור הנאה תופס חליפין חוץ מעבודה זרה והקדש ושביעית. ויש אומרים שאף לעצמו מותר. וטעות הוא בידם, דאם כן מצינו דמים לחמץ בפסח ולשור הנסקל, שאם רצה מוכרו לגוי, ותנן: האוכל תרומת חמץ בפסח — פטור מן התשלומין ומדמי עצים. **כרבי יהודה** — בפרק "כל שעה" (פסחים כח,ב). **אימור דאורייתא** — ואף על גב דאורייתא היא, סמכינן אהחליפו. **בדאורייתא לא** מקילינן — כגון נבלה. **מי קתני שאני אומר החליפו** — דהוי משמע דלא פשיטא לן דהחליפו, ואנן הוא דתלינן לקולא משום דאיסור דרבנן הוא. **מפני שהן מחליפין** קתני **דודאי מחליפין** — ואי נמי אוקמינן לה כרבי שמעון — כל שכן דמסייע ליה טפי לרבא, דהשתא, ומה בדרבנן דקילא איסורא — ידעינן בהו דהיכא דמשכח היתירא לא אכל איסורא דרבנן, כל שכן נבלה דאורייתא. **לימא מסייע** ליה — לרבא. **משומד לערלות** — מבעט במצוה זו. **לא הוי משומד לכל התורה כולה** — ושחיט שפיר. **אי משומד לדבר אחר** — למצוה אחרת דלא לשחיטה, ולא ראינוהו משומד לנבלות. **לאותו דבר** — לנבלות לתיאבון. ואיצטריך לאשמועינן דאפילו למצוה דחשיד עלה, כי מזמנין ליה היתירא — סמכינן עליה. **כהיתירא דמי** ליה — וליכא למימר לא שביק היתירא ואכיל איסורא, דהא היתירא חשיב ליה. **אלא משומד** — דקתני, לעבודה זרה. ואיצטריך לאשמועינן, משום דאמר מר: חמורה עבודה זרה שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה, ואפילו הכי סמכינן עליה כרב ענן כו'. אחאב וסיעתו חזינן בהו דעובדי עבודה זרה הוו, ובנבלה לא אשכחן בהו דפקרי, ואיכא למימר דיצרא דעבודה זרה תקיף עלייהו. ויהושפט צדיק גמור היה. **מיזהב זהב** — שהיה סבור שיאכל עמו. **מיכל לא אכל** — יהושפט. **ויסיתהו** — לעלות על רמות (לראות) גלעד. **למעלה שאני** — דאין אכילה לפניו. אבל אדם דצריך לאכילה — עיקר הסתה דידיה באכילה ושתיה. **מאי שנא שתיה** — תירוצא הוא. **אכילה נמי** — בניחותא. **סתם יינם הוא** — שלא ראינוהו שנסכו לעבודה זרה דליתסר, דכתיב (דברים לב): "ישתו יין נסיכם". ואפילו חשבת ליה משומד לכל התורה כולה — שרי, דעדיין לא נאסר יינם של גוי, דמשמונה עשר דבר דתלמידי שמאי והלל הוא. **לא הוה ספיק** — לא היה מספיק לבדו לשחוט לכולם. **שבעת אלפים הברכים אשר לא כרעו לבעל** — באחאב כתיב. **גברי דאחאב** — הממונים על ביתו ושוחטין לו. וכיון דהוו בבית אחאב — לא הוו יראין מאיזבל, דהא עובדיה ממונה על ביתו, וצדיק גמור היה.

מוֹתָּר מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחֲלִיפִין. סַבְרוּהָ, הָא מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח דְּאוֹרַיְיתָא; וְקָתָנֵי: מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחֲלִיפִין, אַלְמָא לָא שָׁבִיק הֶהֵיתֵּירָא וְאָכֵיל אִיסּוּרָא. - מַמַּאי? דִּלְמָא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח דְּרַבָּנַן, וְכִי מְקִילִינַן - בִּדְרַבָּנַן, בִּדְאוֹרַיְיתָא לָא מְקִילִינַן! - וְתֵיהֲוֵי נַמִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִי קָתָנֵי: "שֶׁאֲנִי אוֹמֵר הֶחֱלִיפוּ"? "מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲלִיפִין" קָתָנֵי, דְּוַדַּאי מַחֲלִיפִין; וּמַה בִּדְרַבָּנַן לָא שָׁבִיק הֶהֵיתֵּירָא וְאָכֵיל אִיסּוּרָא, בִּדְאוֹרַיְיתָא לֹא כָּל שֶׁכֵּן? לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וַאֲפִילּוּ פּוֹתֵי וַאֲפִילּוּ עֶרֶל וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד. הַאי עֶרֶל הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא מֵתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה - הַאי יִשְׂרָאֵל מְעַלְּיָא הוּא! אֶלָּא פְּשִׁיטָא מְשׁוּמָּד לְעֶרְלוּת, וְקָא סָבַר: מְשׁוּמָּד לְדָבָר אֶחָד לָא הֲוֵי מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. אֵימָא סֵיפָא: וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד; הַאי מְשׁוּמָּד הֵיכִי דָּמֵי? אִי מְשׁוּמָּד לְדָבָר אַחֵר - הֵיינוּ מְשׁוּמָּד לַעֲרָלוּת! אֶלָּא לָאו מְשׁוּמָּד לְאוֹתוֹ דָּבָר, וְכִדְרָבָא. - לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: מְשׁוּמָּד לְאוֹתוֹ דָּבָר לָא, מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּדָשׁ בֵּיהּ - כְּהֶהֵיתֵּירָא דָּמֵי לֵיהּ. אֶלָּא מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְכִדְרַב עָנָן, דְּאָמַר רַב עָנָן אָמַר שְׁמוּאֵל: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ. גּוּפָא, אָמַר רַב עָנָן, אָמַר שְׁמוּאֵל: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה - מוּתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בִּיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה שֶׁנֶּהֱנָה מִפְּעוּדַת אַחְאָב, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּזְבַּח לוֹ אַחְאָב צֹאן וּבָקָר לָרֹב וְלָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ וַיְסִיתֵהוּ לַעֲלוֹת אֶל רָמֹת גִּלְעָד". - וְדִלְמָא מִיזְבַּח זְבַח, מֵיכַל לָא אֲכַל! - "וַיְסִיתֵהוּ" כְּתִיב. - וְדִלְמָא בִּדְבָרִים! - אֵין הַפָּתָה בִּדְבָרִים. - וְלָא? וְהָכְתִיב: "כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ"! - בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה. - וְהָכְתִיב: "וַתְּסִיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם"! - לְמַעֲלָה שָׁאנֵי. - וְדִלְמָא מִשְׁתָּא אִשְׁתֵּי, מֵיכַל לָא אֲכַל! - מַאי שְׁנָא שְׁתִיָּה? דְּאָמְרִינַן: מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה לָא הֲוֵי מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ; אֲכִילָה נַמִּי, מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה לָא הֲוֵי מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. - הָכִי הָשְׁתָּא?! שְׁתִיָּה - סְתָם יֵינָן הוּא, וַעֲדַיִין לֹא נֶאֱסַר יֵינָן שֶׁל גּוֹיִם, אֲבָל אֲכִילָה - אֵימָא לָךְ: מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה הֲוֵי מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ! - אִיבָּעֵית אֵימָא: לָאו אוֹרְחֵיהּ דְּמַלְכָּא מִשְׁתֵּי בְּלָא מֵיכְלָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: "וַיִּזְבַּח... וַיְסִיתֵהוּ" כְּתִיב, בַּמֶּה הֵסִיתוֹ? בְּזִבְחָהּ. - וְדִלְמָא עוֹבְדָיהּ זְבַח! - "לְרוֹב" כְּתִיב, עוֹבְדָיהּ לָא הֲוָה סַפֵּיק. - וְדִלְמָא שִׁבְעַת אֲלָפִים זְבוּחִ, דִּכְתִיב: "וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל הַבִּרְכַּיִם אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ לַבַּעַל" וגו'! - טַמּוּרֵי הֲווּ מִיטַּמְּרִי מֵאִיזֶבֶל. - וְדִלְמָא גַּבְרֵי דְּאַחְאָב הֲווּ מְעַלּוּ! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: "מֹשֵׁל מַקְשִׁיב עַל דְּבַר שָׁקֶר כָּל מְשָׁרְתָיו רְשָׁעִים". - וְדִלְמָא גַּבְרֵי דִּיהוֹשָׁפָט נַמִּי לָא הֲווּ מְעַלּוּ, וְכוּחַ גַּבְרֵי דְּאַחְאָב דִּיהוֹשָׁפָט, וְכוּחַ עוֹבְדָיהּ - אֲכַל יְהוֹשָׁפָט! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, מִדְּמוֹשֵׁל מַקְשִׁיב עַל דְּבַר שֶׁקֶר כָּל מְשָׁרְתָיו רְשָׁעִים, הָא לִדְבַר אֱמֶת - מְשָׁרְתָיו צַדִּיקִים. - וְדִלְמָא זְבוּחַ גַּבְרֵי דְּאַחְאָב - אֲכַל אַחְאָב וְגַבְרֵי דִּיהוֹשָׁפָט - אֲכַל יְהוֹשָׁפָט וְגַבְרֵי דִּיהוֹשָׁפָט!

לא

לא הוה מפליג נפשיה מיניה — לא היה יהושפט נזהר ונבדל ממנו משום חשד כלל. אלמא, אף על גב דמשומד לעבודה זרה היה לא הוי משומד לכל התורה כולה. **כעמי כעמך** — דמשמע: הרי אתה כמותינו, דסומכין עלייהו. **כסופי הכי נמי** — דלענין איסור והיתר קאמר? אלא על כרחך לענין המלחמה קאמר ליה. **בגורן** — כי גורן היו יושבים, בחיבה וברעיות ובאגודה אחת, כסנהדרין שאין חושדין זה את זה. **שיהו רואין זה את זה** — להיות שומעין איש את חבירו ומתווכחין זה עם זה עד שתצא הוראה בהלכה. שאילו היו יושבין כשורה שלא בעגולה — אין בני ראש השורה רואין בני סוף שורתו. וכעגולה שלימה לא היו יושבין — כדי שיהא מקום לצאת ולבא. **מסייע ליה** — לרב ענן. **על פי הדבור שאני** — שהקדוש ברוך הוא התירו לפי שעה, דכתיב (מלכים א יז): "ואת הערבים צויתי שם לכלכלך". **ואתרמי מילתא כו'** — בתמיהה. **ודלמא על שם מקומן** — שהיו מצור ערוב. **מי לא כתיב** — שאדם נקרא על שם מקומו ואפילו יחיד, ואף על פי שאין מדבר בכל אנשי המקום כגון "פלשתים" "גבעונים", אלא באיש אחד, כדכתיב: "נערה קטנה". **וקשיא לן קרי לה נערה** — דהביאה שתי שערות, וקרי לה קטנה דמשמע שלא הביאה שתי שערות. **ואמר רבי פרדת** — האי "נערה" לאו נערה ממש, אלא על שם מקומה, דמן נעורן. והכא נמי, אף על גב דלאו בכל בני המקום קאמר, שהרי ודאי לכולן לא גילה, שהרי נחבא היה — מכל מקום איכא למימר דתרי גברי הוו, וקראן על שם מקומן, ואין מזכיר שמם. **עורבים מבעי ליה** — דלא אתי למטעי בעורבים ממש. **ישראל מעליא הוא** — דאנוס הוא. **אי נימא משומד לדבר אחד** — לאחד מכל המצות, לאשמועינן דלא הוה משומד לכל התורה כולה. **שכל הכופר בה כמודה בכל התורה** — כדכתיב (במדבר טו): "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה" וגו', וילפינן בהוריות (ח,א) דבעבודה זרה מיירי. **משומד לאותו דבר** — לשחיטה, ולתיאבון, ואיצטריך לאשמועינן, דלא תימא: כיון דשד ביה — כהיתירא דמי ליה. אלא ודאי כאיסורא דמי ליה, ולתיאבון הוא דעבר עליה, וכי מזמנינן ליה סבין — לא שביק היתירא ואכיל איסורא. **מכם** — "אדם כי יקריב מכם קרבן". וגבי נדר או נדבה כתיב, דהא "כי יקריב" משמע, כשירצו להקריב. **להוציא המשומד** — שאין מקבלין נדבתו. **מכם בכם חילקתי** — כלומר, מדכתיב האי מיעוטא בישראל ולא באומות, דכתיב "איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבן לכל נדריכם" וגו' בפרשת מומין (ויקרא כב), ותניא לקמן בפירקין (יג,ב): "איש", מה

לָא הָוָה מַפְלִיג נַפְשֵׁיהּ מִינֵּיהּ. - מְנָלַן? אִילֵימָא מִדִּכְתִיב "כְּמוֹנִי כְמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ", אֶלָּא מֵעַתָּה, "כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ" הָכִי נַמִּי?! אֶלָּא מַה דְּהָווּ אַסּוּסֶיךָ תָּווּ אַסּוּסַי, הָכִי נַמִּי - מַאי דְּהָווּ עָלָךְ וְעִילָּוֵי עָמָּךְ תְּיוּ עָלַי וְעִילָּוֵי עַמִּי! - אֶלָּא מֵהָכָא: "וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה יֹשְׁבִים אִישׁ עַל כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים בְּגֹרֶן פֶּתַח שַׁעַר שֹׁמְרוֹן", מַאי גֹּרֶן? אִילֵימָא גֹּרֶן מַמָּשׁ, אַטּוּ שַׁעַר שׁוֹמְרוֹן גֹּרֶן הָוָה? אֶלָּא כִּי גֹּרֶן, דִּתְנַן: סַנְהֶדְרִין הָיְתָה כַּחֲצִי גֹּרֶן עֲגוּלָה, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה. לֵימָא מְסַיַּע לֵיהּ: "וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב", וַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִבֵּי טַבָּחֵי דְּאַחְאָב! - עַל פִּי הַדִּבּוּר שָׁאנֵי. מַאי "עוֹרְבִים"? אֲמַר רָבִינָא: עוֹרְבִים מַמָּשׁ. אֲמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַנְיוּמֵי: וְדִלְמָא תְּרֵי גַּבְרֵי דְּהָווּ שְׁמַיְיהוּ עוֹרְבִים! מִי לָא כְּתִיב: "וַיַּהֲרְגוּ אֶת עוֹרֵב בְּצוּר עוֹרֵב וְאֶת זְאֵב" וגו'? - אֲמַר לֵיהּ: אִיתְרַמַאי מִילְתָא דְּתַרְוַיְיהוּ הָווּ שְׁמַיְיהוּ עוֹרְבִים?! - וְדִלְמָא עַל שֵׁם מְקוֹמָן! מִי לָא כְּתִיב: "וַאֲרָם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲרָה קְטַנָּה", וְקָשְׁיָא לָן: קָרֵי לָהּ "נַעֲרָה" וְקָרֵי לָהּ "קְטַנָּה"; וַאֲמַר רַבִּי פַּרְדָּת: קְטַנָּה דְּמִן נְעוֹרָן! - אִם כֵּן, "עוֹרְבִים" מִיבָּעֵי לֵיהּ. לֵימָא מְסַיַּע לֵיהּ: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וַאֲפִילּוּ כּוּתִי וַאֲפִילּוּ עֶרֶל וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד. הַאי עֶרֶל הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה, הַאי יִשְׂרָאֵל מְעַלְיָא הוּא! אֶלָּא פְּשִׁיטָא מְשׁוּמָּד לַעֲרָלוּת. אֵימָא סֵיפָא: וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד, הֵיכִי דָּמֵי? אִי מְשׁוּמָּד לְדָבָר אֶחָד - הַיְינוּ מְשׁוּמָּד לַעֲרָלוּת! אֶלָּא לָאו מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְכִדְרַב עָנָן! - לָא, לְעוֹלָם אֵימַר לָךְ: מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה - לָא, דְּאָמַר מָר: חֲמוּרָה עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכָּל הַכּוֹפֵר בָּהּ כְּמוֹדֶה בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ; אֶלָּא מְשׁוּמָּד לְאוֹתוֹ דָּבָר, וְכִדְרַבָּא. מֵיתִיבִי: "מִכֶּם" - וְלֹא כּוּלְּכֶם, לְהוֹצִיא אֶת הַמְשׁוּמָּד. "מִכֶּם" - בָּכֶם חִלַּקְתִּי וְלֹא בָּאוּמּוֹת. "מִן הַבְּהֵמָה" - לְהָבִיא בְּנֵי אָדָם שְׁדּוֹמִים לִבְהֵמָה; מִכָּאן אָמְרוּ: מְקַבְּלִין קָרְבָּנוֹת מִפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ בָּהֶן בִּתְשׁוּבָה, חוּץ מִן הַמְשׁוּמָּד, וּמְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וּמְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא. הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ: "מִכֶּם" - וְלֹא כּוּלְּכֶם, לְהוֹצִיא אֶת הַמְשׁוּמָּד, וְהָדַר תָּנֵי: מְקַבְּלִין קָרְבָּנוֹת מִפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל! - הָא לָא קַשְׁיָא: רֵישָׁא - מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, מְצִיעָתָא - מְשׁוּמָּד לְדָבָר אֶחָד. אֵימָא סֵיפָא: חוּץ מִן הַמְשׁוּמָּד וּמְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן וּמְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא; הַאי מְשׁוּמָּד הֵיכִי דָּמֵי? אִי מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ - הַיְינוּ רֵישָׁא! וְאִי מְשׁוּמָּד לְדָבָר אֶחָד - קַשְׁיָא מְצִיעָתָא! אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר: חוּץ מִן הַמְשׁוּמָּד לְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן וּלְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא. אַלְמָא מְשׁוּמָּד לַעֲבוֹדָה זָרָה הָוָה מְשׁוּמָּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וּתְיוּבְתָּא דְּרַב עָנָן! תִּיוּבְתָּא. וְהָא מֵהָכָא נַפְקָא? מֵהָתָם נַפְקָא:

מעם

על פי הדבור שאני — ואם תאמר: ולמאי דסלקא דעתין דלא הוי על פי הדבור, תקשי, דהא אמר רב: בשר שנתעלם מן העין אסור לקמן (צה,א)! ויש לומר: דזה היה יודע, שהיה סומך על פי הדבור דלאו משל גוי קא מייתי, אבל לא סלקא דעתין שבא הדבור להתיר האיסור שחיטת טבחים דאחאב.

קרי לה נערה וקרי לה קטנה — בפרק בתרא דסוטה (מו,ב) דריש "נערים" — שהיו מנוערים מן המצות. והכא לא שייך למדרש הכי.

דמן נעורן — שם מקום, דכתיב (בדברי הימים א ז): "למזרח נערן ולמערב גזר". **עורבים** מבעי ליה — ואף על גב דכתיב "עברים" "מצרים" ולא כתיב "עבריים" "מצריים" — התם ליכא למיטעי. **מכם** ולא כולכם להוציא את המשומד — תימה: דהא איצטריך לכדדרשינן בריש "לולב הגזול" (סוכה ל,א): אי לפני יאוש — "אדם כי יקריב מכם" אמר רחמנא, והאי לאו דידיה הוא! ויש לומר: דהתם לאו משום דתיפוק לן מהאי קרא גזול לפני יאוש, דהאי מ"ביתו" נפקא. כדאמרינן ב"מרובה" (בבא קמא סז,ב): "קרבנו" — ולא הגזול. אימת? אילימא לפני יאוש — למה לי קרא? כלומר, וכי יכול להקדישו? "ביתו" אמר רחמנא! ולא מייתי התם קרא ד"כי יקריב" אלא לומר דקרבן אמר רחמנא, והאי לאו קרבן הוא, שאין בידו להקדישו לפני יאוש. ועוד יש לומר: דתרתי שמעינן מ"מכם", ולגזילה מקודשת איצטריך. ומ"ביתו" לא נפקא אלא שלא עלתה לשם חובה. **כדי** שיחזורו בהם בתשובה — לאו טעמא דקרא קא דריש, אלא נותן טעם לדבר, מדרבינן מהא משומד לדבר אחד טפי משומד לכל התורה כולה, ולא מוקמינן קרא במילתא אחריתי. וקאמר דמשומד לדבר אחד בקל יחזור בתשובה, ולכך מקבלין מהם כדי שיחזרו.

מעם

"מעם"

תלמוד לומר "איש איש" — לרבות הגוים שנודרים נדרים ונדבות בישראל. וגבי דידהו לא כתיב מיעוטא, דלכתוב "מן האדם כי יקריב קרבן", דמשמע ולא כל האדם — שמע מינה: בכם חלקתי, שכשרין מביאין ולא המשומדין, ולא באומות, שכולן מתנדבין מקבלין מהם. **עם הדומה לבהמה** — שאין מקיימין את המצות. "מן" דכתיב גבי בהמה — למעוטי רובע ונרבע, הכי דריש ליה בבבא קמא (מ,ב) ובבכורות (מא,א) ובתמורה (כח,א). **מפושעי ישראל** — משמע מזידין, כדתניא במסכת יומא (לו,ב): פשעים — אלו המרדים, וכן הוא אומר: "מלך מואב פשע בי", והיינו משומד. ולקמן מפרש לה ואזיל. **ומנסך את היין** — לעבודה זרה. **אי משומד לדבר אחד קשיא מציעתא** — דקתני: מקבלין, אסיפא. **אלא לאו הכי קאמר** — מקבלין קרבנות מפושעי ישראל במשומד לדבר אחד, חוץ מן המשומד לנסך את היין ולחלל שבתות, דהני חמירי. אלמא משומד לעבודה זרה כמשומד לכל התורה כולה דמי! האי תנא חמירא ליה שבת כעבודה זרה, דהעובד עבודה זרה כופר בהקדוש ברוך הוא, והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר, שלא שבת הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. **והא מהכא נפקא מהתם נפקא** — דאין מקבלין קרבן מן המשומדין.

מעם

מעם הארץ פרט למשומד — תימה, דמאי קאמר: הא מהכא נפקא מהתם נפקא? הא אדרבה, הך פליגא, דאפילו משומד לדבר אחד קאמר תנא קמא דאין מקבלין, דהא מוקמינן דפליגי באוכל חלב והפריש קרבן על הדם! ודוחק לומר דפריך מדרבי שמעון! ומפרש רבינו תם: דמשומד לאכול חלב — היינו משומד לכל התורה חוץ מדם, כדאשכחן שכולל כל החטאות בכלל חטאת חלב בפרק קמא דמנחות (ו,א), ובפרק "היה מביא" (סוטה טו,א), דאמר: בדין שתהא חטאת חלב טעונה נסכים. והשתא קאמר דלתנא קמא כשהוא משומד לכל התורה כולה חוץ מדם — אינו מביא קרבן על הדם, ולרבי שמעון מביא, כיון שהוא שב מידיעתו מדם. אבל משומד לדבר אחד — דברי הכל מביא. ועוד יש לומר: דדוקא בחלב ודם פליגי, לפי שהם שוין, שיש כרת בשניהן ועולין לגבוה, ונאמרו בלאו אחד: "כל חלב וכל דם לא תאכלו", דלתנא קמא חשיב ליה משומד לאותו דבר, כאילו הוא משומד לדם עצמו, ואינו מניח בשביל האיסור אלא משום דנפשו קצה לאכול דם. אבל משומד לאחד משאר איסורים — פשיטא דמביא קרבן על הדם. ולרבי שמעון אפילו משומד לאכול חלב מביא קרבן על הדם.

אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו —

תימה: מה צריך קרא למעט לאינו שב מידיעתו ועומד ברשעו? הא הוי זבח רשעים, והיכי תיסק אדעתין לומר דמביא? ויש לומר: דאיצטריך להיכא דחזר בתשובה אחר כך, ובשעה שאכל לא היה שב מידיעתו. **רבן** גמליאל ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה — פירש בקונטרס: רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא שהיה אחרון. וכן משמע קצת, דקאמר בסמוך: רבן גמליאל ובית דינו כרבי מאיר סבירא ליה, דחייש למיעוטא. משמע שהוא רבן גמליאל אחרון, שהיה אחר רבי מאיר. ומיהו, קשה: דאם כן הויא ליה לפרושי בהדיא "רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא", כדתנן במסכת אבות (פרק כ משנה ב) רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר: יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ! ועוד תימה: דגזר רבי מאיר על סתם יינם ולא גזר על שחיטה דאורייתא! אבל אם הוא רבן גמליאל דבינה — ניחא. והא דקאמר: כרבי מאיר סבירא להו — משום דרבי מאיר סבירא ליה הכי בהדיא. אבל קשה: דאם כן סבר רבן גמליאל דיבנה דכותים גרי אמת הן, כיון דשחיטתן הויא שריא קודם גזירה. ובריש "הדר" (עירובין סא,א) תנן: הדר עם הגוי או עם מי שאינו מודה בעירוב — הרי זה אסור. פירוש: אינו מודה בעירוב — היינו כותי, כדאמר בפרק "בכל מערבין" (שם לא,ב) רבי אלעזר בן רבי יעקב אומר: עד שיהיו שני ישראלים אוסרים זה על זה. רבן גמליאל אומר: צדוקי אינו כגוי. ופירש בקונטרס: אבל כותי הוי כגוי, דקסבר כותים גרי אריות הן! מיהו, על כרחך אי אפשר לומר כפירוש הקונטרס, דהא רבן גמליאל דיבנה אית ליה בהדיא בפרק קמא דגיטין (י,א) דגרי אמת הן, שהכשיר גט שעדיו עדי כותים. והיינו יכולין לפרש: אבל כותי הוי כגוי — משום דאינו מודה בעירוב. דהיינו נמי טעמא דתנא קמא דאסר, שהוא רבי מאיר כדמוכח התם בגמרא, ורבי מאיר אית ליה התם (בבכורות) דכותים גרי אמת הן. אבל קשה: כיון דלכולי עלמא כותי אוסר, אף על גב דגרי אמת הן — אם הן מה באו לחדש רבי אמי ורבי אסי [חולין ו,א] שעשאום גוים גמורין לבטל רשות וליתן רשות? הא מעיקרא נמי הכי הוה לכולי עלמא! אלא יש לומר: דלרבן גמליאל כותי נמי אינו כגוי, ותנן צדוקי אינו כגוי — והוא הדין לכותים, דגרי אמת הן. והיו סבורין דגרי אמת הן, כרבן גמליאל, עד שעשאום רבי אמי ורבי אסי גוים גמורין. אף על גב דרבי יוחנן פסק כרבי אליעזר ברבי יעקב, ורבי אליעזר ברבי יעקב לא פליג אתנא קמא שאוסר כותי — רבי יוחנן לא בא לפסוק כמותו אלא במה שצריך שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה. **צדיקים** עצמן לא כל שכן — תימה: דהא אשכחן יהודה בן טבאי שהרג עד זומם בפרק קמא דמכות (דף ה,ב), ורבי ישמעאל שקרא והטה בפרק קמא דשבת (יב,ב)! ואומר רבינו יצחק: דדוקא במידי דאכילה אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור. ולספרים דגרסי (בפרק קמא) דכתובות (כח,ב) גבי העלה עבד לכהונה על פיו, השתא בהמתן של צדיקים כו' — משום דאתי לידי אבילת איסור, שמאביל בת ישראל שנשאת לו בתרומה, והוא עבד, ואין לו בה קדושין. ומיהו, ברוב ספרים לא גרסינן ליה. והיינו משום דליכא למפרך אלא כשהצדיק עצמו אוכל האיסור. וברא"ש השנה (כא,א) דאמר: "כמה בסים תבשילא דבבלאי בצומא רבא דמערבא", וב"ערבי פסחים" (קו,ב): רבי ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי ואשתלי וטעם קודם הבדלה, אף על גב דמיתתו באסכרה — התם אבילת היתר הוא, אלא שאוכל בשעה האסורה. ובבראשית רבה גרס: רבי ירמיה דשדר לרבי זירא כלבלה דפירי, בין דין לדין אתאביל פירי בטבלייהו, ומיהו, ההוא עובדא איתא במסכתא שקלים (ח,א) וקאמר עלה רבי זירא: אם הראשונים כמלאכים אנו כבר אינש, ואם הראשונים כבני אינש — אנו כחמורים, ולא כחמורו דרבי פנחס בן יאיר.

אשכחיה

"מֵעַם הָאָרֶץ" - פָּרָט לְמְשׁוּמָּד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹסֵי אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: "אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם" - הַשָּׁב מִידִיעָתוֹ מֵבִיא קָרְבָּן עַל שִׁגְגָתוֹ, אֵינוֹ שָׁב מִידִיעָתוֹ אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן עַל שִׁגְגָתוֹ; וְאָמְרִינַן: מַאי בֵּינַיְיהוּ? וַאֲמַר רַב הַמְנוּנָא: מְשׁוּמָּד לֶאֱכוֹל חֵלֶב וְהֵבִיא קָרְבָּן עַל הַדָּם אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ! - חֲדָא בְּחַטָּאת, וַחֲדָא בְּעוֹלָה. וּצְרִיכִי, דְּאִי אַשְׁמַעֵינַן חַטָּאת - מִשּׁוּם דִּלְכַפָּרָה הוּא, אֲבָל עוֹלָה דְּדוֹרוֹן הוּא - אֵימָא לְקַבֵּל מִינֵּיהּ; וְאִי אַשְׁמַעֵינַן עוֹלָה - מִשּׁוּם דְּלָאו חִיּוּבָא הוּא, אֲבָל חַטָּאת דְּחִיּוּבָא הוּא - אֵימָא לְקַבֵּל מִינֵּיהּ, צְרִיכָא. וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב בְּהֵמָה גְּרִיעוּתָא הִיא? וְהָכְתִיב: "אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'", וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵן עֲרוּמִין בְּדַעַת וּמְשִׁימִין עַצְמָן כִּבְהֵמָה! - הָתָם כְּתִיב "אָדָם וּבְהֵמָה", הָכָא בְּהֵמָה לְחוּדֵיהּ כְּתִיב. - וְכָל הֵיכָא דִּכְתִיב "אָדָם וּבְהֵמָה" מַעֲלְיוּתָא הִיא? וְהָא כְּתִיב: "וְזָרַעְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה"! - הָתָם הָא חַלְקֵיהּ קָרָא, זֶרַע אָדָם לְחוּד וְזֶרַע בְּהֵמָה לְחוּד. (סימן: נקלף) אָמַר רַבִּי חָנָן אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מְשׁוּם בַּר קַפָּרָא: רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ נִמְנוּ עַל שְׁחִיטַת כּוּתִי וַאֲסָרוּהָ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: שֶׁמָּא לֹא שָׁמַע רַבִּי אֶלָּא בְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו? אָמַר לֵיהּ: דָּמֵי הַאי מַרְבָּנַן פִּרְלָא גְּמִירִי אֵינָשֵׁי שְׁמַעֲתָא! בְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו לְמֵימְרָא בָּעֵי?! קִבְּלָהּ מִינֵּיהּ אוֹ לָא קִבְּלָהּ מִינֵּיהּ? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר רַבִּי אַסִי: אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאָכַל מִשְׁחִיטַת כּוּתִי, אַף רַבִּי אַסִי אָכַל מִשְׁחִיטַת כּוּתִי; וְתָהֵי בָּהּ רַבִּי זֵירָא: לָא שְׁמִיעָא לְהוּ, דְּאִי הָווּ שְׁמִיעָא לְהוּ הָווּ מְקַבְּלִי לָהּ, אוֹ דִּלְמָא שְׁמִיעַ לְהוּ וְלָא קִבְּלוּהָ? הֲדַר פָּשֵׁיט לְנַפְשֵׁיהּ: מִסְתַּבְּרָא דִּשְׁמִיעַ לְהוּ וְלָא קִבְּלוּהָ, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לָא שְׁמִיעַ לְהוּ, וְאִי הָווּ שְׁמִיעַ לְהוּ הָווּ מְקַבְּלִי לָהּ, הֵיכִי מְסַתַּיְיעָא מִילְּתָא לְמֵיכַל אִיסּוּרָא? הָשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָן, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

ואי

ולא קבלוה? **והדר פשיט** — רבי זירא לנפשיה. **מסתברא שמיע להו ולא קבלוה** — דאי סלקא דעתך לא שמיע להו ואי שמיע להו הוו מקבלי לה. **היכי מסתיע מילתא למיכל כו'** — היאך יגרום שום שטן לפני צדיקים על ידי שוגג שום דבר עון. **השתא בהמתן של צדיקים** — חמרא דרבי פנחס בן יאיר, לקמן [ז,א]. **אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן** — שתאכל הבהמה דבר האסור לה.

ואי

מעם — ולא כל עם. וגבי חטאת כתיב, שבא על ידי השוגג. **רבי שמעון בן יוסי אומר** — מכאן אתה למד. **אשר לא תעשינה בשגגה ואשם** — וסמיך ליה: "או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא אשמו", דמשמע: "אשר לא תעשינה" — אם היה יודע שהוא אסור, ושגגה היתה לו, וחטא ואשם — הוא יביא. **השב מידיעתו** — שאם היה יודע שהוא חלב — היה יושב ומבטל מעבירה זו. ואית דגריס: השב. והוא נמי הפורש ונבדל מתחלה, ואין עובר אם היה יודע שהוא אסור. ובתורת כהנים גרס: "היושב". **מאי ביניהו** — מכל מקום משומד לא מקבלינן מיניה, בין למר בין למר, ואפילו שוגג, דהא אילו היה יודע מתחלה — נמי היה אוכלו, ואין שב מידיעתו! **והביא קרבן על הדם** — ששגג בו, ואילו היה יודע שהוא דם — לא היה אוכלו. לתנא קמא משומד שמו, ולא מקבלינן מיניה. ולרבי שמעון שב מידיעתו הוא בדם, ומקבלינן מיניה. **מכם ולא כולכם** — דלעיל בעולת נדבה משתעי קרא, דכתיב בתריה: "אם עולה קרבנו" וגו'. **דלכפרה הוא** — וכיון דדעתו להזיד ולחזור על עבירתו, ובהא מידה אתרמי דשגג ולא הזיד, אם כן אמאי נקבל מיניה? הא לאו בר כפרה הוא. **דלאו חיובא** — ולאו אורח ארעא לקבולי דורון מיניה, דכתיב: "זבח רשעים תועבה" (משלי כא). **אבל חטאת דחובה** — רמיא עליה. **אימא נקבל מיניה** — שלא יהא חוטא נשכר. **גריעותא הוא** — דאוקמת לעיל דפושעים קרי בהמה. **שהן עשומים בדעת** — כאדם הראשון, ומשימין עצמן כבהמה דכאי רוח. וזרע בהמה — ומוקמינן לה במסכת סוטה (כב,א): לא קרא ולא שנה ולא שמש תלמידי חכמים — עליו הכתוב אומר: "וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה". כלומר, החכמים והבורים כולם אזרעם לפרותם ולרבותם. **רבן גמליאל** — בנו של רבי יהודה הנשיא, שהיה מן האחרונים, ובית דינו, נמנו על שחיטת כותי, לאחר שנשנית משנתינו דהכל שוחטין ואפילו כותי, ואסרוה. **לא שמע רבי כו'** — והיינו נמי כי מתניתין. **למימרא בעי** — וכי לא פשיטא לן דלית להו "לפני עור לא תתן מכשול" (ויקרא יט)? **קבלה מיניה** — רבי זירא מרבי יעקב, דאפילו בשישראל עומד על גביו אסור, או לא קבלה? **אבל משחיטת כותי** — בישראל עומד על גביו, או על ידי שחתך כזית בשר ונתן לו ואכל. ואף רבי אסי אכל. **ותהי בה רבי זירא** — גרסינן. מתמיה עליהן שאכלוה, ומבעיא ליה בלביה הכי. **לא שמיע להו** — הא דנמנו רבן גמליאל, דאי שמיע להו — הוו מקבלי. או דלמא שמיע ולא קבלוה? **והדר פשיט** — רבי זירא לנפשיה. **מסתברא שמיע להו ולא קבלוה** — דאי סלקא דעתך לא שמיע להו ואי שמיע להו הוו מקבלי לה. **היכי מסתיע מילתא למיכל כו'** — היאך יגרום שום שטן לפני צדיקים על ידי שוגג שום דבר עון. **השתא בהמתן של צדיקים** — חמרא דרבי פנחס בן יאיר, לקמן [ז,א]. **אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן** — שתאכל הבהמה דבר האסור לה.

ואי

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לָא קַבְּלָהּ מִינַּיְיהוּ, לִישַׁנֵּי לֵיהּ: כָּאן כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמְדִין עַל גַּבָּיו, כָּאן כְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין עַל גַּבָּיו! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ קַבְּלָהּ מִינַּיְיהוּ, שְׁמַע מִינָּהּ. וּמַאי טַעְמָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנַן? כִּי הָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר שְׁדָרֵיהּ רַבִּי מֵאִיר לְאָתְוֵי חַמְרָא מִבֵּי כּוּתָאֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה סָבָא, אֲמַר לֵיהּ: "וְשַׁמְתָּ סַכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה", הָלַךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי מֵאִיר, וְגָזַר עֲלֵיהֶן. מַאי טַעְמָא? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: דְּמוּת יוֹנָה מָצְאוּ לָהֶן בְּרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין אוֹתָהּ; וְרַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ, דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא, וְגָזַר רוּבָּא אַטּוּ מִיעוּטָא; וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ נַמִּי כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לְהוּ. פְּשָׁטֵיהּ דְּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? בְּתַלְמִיד הַיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: "כִּי תֵשֵׁב לְלַחוֹם אֶת מוֹשֵׁל בִּין תָּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ. וְשַׁמְתָּ סַכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה", אִם יוֹדֵעַ תַּלְמִיד בְּרַבּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לְהַחֲזִיר לוֹ טַעַם - "בִּין", וְאִם לָאו - "תָּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְשַׁמְתָּ סַכִּין בְּלֹעֶךָ", "אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה" - פְּרוֹשׁ הֵימֶנּוּ. רַבִּי יִצְחָק בֶּן יוֹסֵף שְׁדָרֵיהּ רַבִּי אַבָּהוּ לְאַתּוּיֵי חַמְרָא מִבֵּי כּוּתָאֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה סָבָא, אֲמַר לֵיהּ: לֵית כָּאן שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה. הָלַךְ רַבִּי יִצְחָק וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אַבָּהוּ, וְהָלַךְ רַבִּי אַבָּהוּ וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִי, וְלֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁעָשָׂאוּם גּוֹיִם גְּמוּרִין. לְמַאי? אִי לִשְׁחִיטָה וְיֵין נֶסֶךְ, מֵהָתָם גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנַן! - אִינְהוּ גָּזְרוּ וְלָא קַבְּלוּ מִינַּיְיהוּ, אֲתוּ רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִי גָּזְרוּ וְקַבְּלוּ מִינַּיְיהוּ. מַאי "גּוֹיִם גְּמוּרִין"? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְבַטֵּל רְשׁוּת וְלִיתֵּן רְשׁוּת. וּכְדַתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד מְשַׁמֵּר שַׁבָּתוֹ בַּשּׁוּק - מְבַטֵּל רְשׁוּת וְנוֹתֵן רְשׁוּת, וְשֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר שַׁבָּתוֹ בַּשּׁוּק - אֵינוֹ מְבַטֵּל רְשׁוּת וְנוֹתֵן רְשׁוּת, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן רְשׁוּת וּמְבַטֵּל רְשׁוּת, וּבְגוֹי עַד שֶׁיִּשְׁכּוֹר. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "רְשׁוּתִי קְנוּיָה לְךָ", "רְשׁוּתִי מְבוּטֶלֶת לְךָ" - קָנָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְזָכוֹת. רַבִּי זֵירָא וְרַב אַסִי אִיקְּלְעוּ לְפוּנְדְּקָא דְּיָאֵי, אַיְיתוּ לְקַמַּיְיהוּ בֵּיצִים הַמְצוּמָּקוֹת בְּיַיִן, רַבִּי זֵירָא לָא אָכַל וְרַב אַסִי אָכַל. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַב אַסִי: וְלָא חָיֵישׁ מָר לְתַעֲרוֹבֶת דְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ: לָאו אַדַּעְתַּאי. אֲמַר רַבִּי זֵירָא: אֶפְשָׁר גָּזְרוּ עַל הַתַּעֲרוֹבֶת דְּמַאי, וּמִסְתַּיְיעָא מִילְּתָא דְּרַב אַסִי לְמֵיכַל אִיסּוּרָא? הָשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָן, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן! נִפַּק רַבִּי זֵירָא דַּק וַאֲשְׁכַּח, דְּתָנֵי: הַלּוֹקֵחַ יַיִן לָתֵת לְתוֹךְ הַמּוֹרַיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאֲלוּנְתִּית, כַּרְשִׁינִין לַעֲשׂוֹת מֵהֶן טְחִינִין, עֲדָשִׁים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן רְסִיסִין - חַיָּיב מִשּׁוּם דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִשּׁוּם וַדַּאי, וְהֵן עַצְמָן מוּתָּרִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן תַּעֲרוֹבֶת. - וְלָא גָּזְרוּ עַל תַּעֲרוֹבֶת דְּמַאי? וְהָתַנְיָא: הַנּוֹתֵן לִשְׁכֶנְתּוֹ עִסָּה לֶאֱפוֹת וּקְדֵירָה לְבַשֵּׁל - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהּ, לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר, וְאִם אָמַר לָהּ "עֲשֵׂי לִי מִשֶּׁלִּיכִי" - חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהּ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשּׁוּם מַעֲשֵׂר! - שָׁאנֵי הָתָם, דְּכִיוָן דְּקָאָמַר לָהּ "עֲשֵׂי לִי מִשֶּׁלִּיכִי" - כְּמַאן דְּעָרִיב בִּידִים דָּמֵי. רַפְרָם אָמַר: שָׁאנֵי שְׁאוֹר וְתַבְלִין, דִּלְטַעֲמָא עֲבִיד, וְטַעֲמָא לָא בָּטֵיל. וּלְחַלּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן? וְהָתַנַן: הַנּוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ - מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ וְאֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחַשּׁוּדָה מַחֲלֶפֶת הַמִּתְקַלְקֵל! - הָתָם כִּדְרַתְנָיָא טַעְמָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: רוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ, וּבוֹשָׁה מֵחֲתָנָהּ.

ולעלמא

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לָא קַבְּלָהּ מִינַּיְיהוּ, לִישַׁנֵּי לֵיהּ: כָּאן כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמְדִין עַל גַּבָּיו, כָּאן כְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין עַל גַּבָּיו! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ קַבְּלָהּ מִינַּיְיהוּ, שְׁמַע מִינָּהּ. וּמַאי טַעְמָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנַן? כִּי הָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר שְׁדָרֵיהּ רַבִּי מֵאִיר לְאָתְוֵי חַמְרָא מִבֵּי כּוּתָאֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה סָבָא, אֲמַר לֵיהּ: "וְשַׁמְתָּ סַכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה", הָלַךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי מֵאִיר, וְגָזַר עֲלֵיהֶן. מַאי טַעְמָא? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: דְּמוּת יוֹנָה מָצְאוּ לָהֶן בְּרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין אוֹתָהּ; וְרַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ, דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא, וְגָזַר רוּבָּא אַטּוּ מִיעוּטָא; וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ נַמִּי כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לְהוּ. פְּשָׁטֵיהּ דְּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? בְּתַלְמִיד הַיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: "כִּי תֵשֵׁב לְלַחוֹם אֶת מוֹשֵׁל בִּין תָּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ. וְשַׁמְתָּ סַכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה", אִם יוֹדֵעַ תַּלְמִיד בְּרַבּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לְהַחֲזִיר לוֹ טַעַם - "בִּין", וְאִם לָאו - "תָּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְשַׁמְתָּ סַכִּין בְּלֹעֶךָ", "אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה" - פְּרוֹשׁ הֵימֶנּוּ. רַבִּי יִצְחָק בֶּן יוֹסֵף שְׁדָרֵיהּ רַבִּי אַבָּהוּ לְאַתּוּיֵי חַמְרָא מִבֵּי כּוּתָאֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה סָבָא, אֲמַר לֵיהּ: לֵית כָּאן שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה. הָלַךְ רַבִּי יִצְחָק וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אַבָּהוּ, וְהָלַךְ רַבִּי אַבָּהוּ וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִי, וְלֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁעָשָׂאוּם גּוֹיִם גְּמוּרִין. לְמַאי? אִי לִשְׁחִיטָה וְיֵין נֶסֶךְ, מֵהָתָם גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנַן! - אִינְהוּ גָּזְרוּ וְלָא קַבְּלוּ מִינַּיְיהוּ, אֲתוּ רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִי גָּזְרוּ וְקַבְּלוּ מִינַּיְיהוּ. מַאי "גּוֹיִם גְּמוּרִין"? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְבַטֵּל רְשׁוּת וְלִיתֵּן רְשׁוּת. וּכְדַתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד מְשַׁמֵּר שַׁבָּתוֹ בַּשּׁוּק - מְבַטֵּל רְשׁוּת וְנוֹתֵן רְשׁוּת, וְשֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר שַׁבָּתוֹ בַּשּׁוּק - אֵינוֹ מְבַטֵּל רְשׁוּת וְנוֹתֵן רְשׁוּת, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן רְשׁוּת וּמְבַטֵּל רְשׁוּת, וּבְגוֹי עַד שֶׁיִּשְׁכּוֹר. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "רְשׁוּתִי קְנוּיָה לְךָ", "רְשׁוּתִי מְבוּטֶלֶת לְךָ" - קָנָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְזָכוֹת. רַבִּי זֵירָא וְרַב אַסִי אִיקְּלְעוּ לְפוּנְדְּקָא דְּיָאֵי, אַיְיתוּ לְקַמַּיְיהוּ בֵּיצִים הַמְצוּמָּקוֹת בְּיַיִן, רַבִּי זֵירָא לָא אָכַל וְרַב אַסִי אָכַל. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַב אַסִי: וְלָא חָיֵישׁ מָר לְתַעֲרוֹבֶת דְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ: לָאו אַדַּעְתַּאי. אֲמַר רַבִּי זֵירָא: אֶפְשָׁר גָּזְרוּ עַל הַתַּעֲרוֹבֶת דְּמַאי, וּמִסְתַּיְיעָא מִילְּתָא דְּרַב אַסִי לְמֵיכַל אִיסּוּרָא? הָשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָן, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן! נִפַּק רַבִּי זֵירָא דַּק וַאֲשְׁכַּח, דְּתָנֵי: הַלּוֹקֵחַ יַיִן לָתֵת לְתוֹךְ הַמּוֹרַיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאֲלוּנְתִּית, כַּרְשִׁינִין לַעֲשׂוֹת מֵהֶן טְחִינִין, עֲדָשִׁים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן רְסִיסִין - חַיָּיב מִשּׁוּם דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִשּׁוּם וַדַּאי, וְהֵן עַצְמָן מוּתָּרִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן תַּעֲרוֹבֶת. - וְלָא גָּזְרוּ עַל תַּעֲרוֹבֶת דְּמַאי? וְהָתַנְיָא: הַנּוֹתֵן לִשְׁכֶנְתּוֹ עִסָּה לֶאֱפוֹת וּקְדֵירָה לְבַשֵּׁל - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהּ, לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר, וְאִם אָמַר לָהּ "עֲשֵׂי לִי מִשֶּׁלִּיכִי" - חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהּ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשּׁוּם מַעֲשֵׂר! - שָׁאנֵי הָתָם, דְּכִיוָן דְּקָאָמַר לָהּ "עֲשֵׂי לִי מִשֶּׁלִּיכִי" - כְּמַאן דְּעָרִיב בִּידִים דָּמֵי. רַפְרָם אָמַר: שָׁאנֵי שְׁאוֹר וְתַבְלִין, דִּלְטַעֲמָא עֲבִיד, וְטַעֲמָא לָא בָּטֵיל. וּלְחַלּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן? וְהָתַנַן: הַנּוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ - מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ וְאֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחַשּׁוּדָה מַחֲלֶפֶת הַמִּתְקַלְקֵל! - הָתָם כִּדְרַתְנָיָא טַעְמָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: רוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ, וּבוֹשָׁה מֵחֲתָנָהּ.

ולעלמא

ואי סלקא דעתך לא קבלה — רבי זירא מרבי יעקב דרבן גמליאל לגמרי אסר, מאי קשיא ליה? **לישני ליה** — לנפשיה, כי אסר רבן גמליאל — כשאין ישראל עומד על גביו, דלית ליה "לפני עור לא תתן מכשול". וכי אבל רבי יוחנן — כשישראל עומד על גביו. **ושמת סכין בלועך** — פסוק הוא בספר משלי. **אם בעל נפש אתה** — אם אדם כשר אתה, כדאמר בפסחים (מ,א): בעל נפש לא ילחות, אדם כשר. **בלועך** — בלחייך. בלומר, התחזק על יצרך ולא תעשה זאת. **מצאו להן** — אותם הישובים בהר גריזים, ונעשו משומדים לעבודה זרה. ואף על גב דרוב כותים לאו מהר גריזים היו, רבי מאיר לטעמיה דחייש למיעוטא ביבמות (סא,ב); קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין, דברי רבי מאיר. אמרו לו לרבי מאיר: יפה אמרת לא חולצין, "איש" כתיב בפרשה, מפני מה לא מייבמין? אמר להן: קטן — שמא ימצא סריס, קטנה — שמא תמצא איילונית, ונמצאו פוגעים בערוה. ולא אמר רוב קטנים אינם סריסים. **את מושל** — גדול בתורה. **אם יודע ברבו** — שאם ישאלנו ישיב לו טעם. **בין** — שאל. **ואם לאו תבין את אשר לפניך** — מעצמך, ואל תשאל ותביישנו. "ושמת סכין בלועך" בתריה דהאי קרא כתיב, כלומר, התחזק עצמך ועצור פיך מלשאול. **אם בעל נפש אתה** — ומתאוה לשאול ולעמוד על העיקר, מאי תקנתיה? פרוש הימנו. **מהתם גזרו** — רבי מאיר על היין, ורבן גמליאל אחריו על השחיטה. **וקבלו מיניהו** — לא שאלו גדולים הימנו, אלא שבדורו של רבי מאיר לא רצו לקבל עליהם לפרוש מן הכותיים, לפי שהיו רגילים בהם, ובדורו של רבי אמי היה אפשר להם לפרוש. **לבטל רשות** — אם דר כותי במבוי צריך לשכור את רשותו, ואפילו נתן להם במתנה אינה מבוטלת עד שישכור, והיינו בגוי. וישראל ששכח ולא נתן בערוב עם בני המבוי, והוא דר עמהם ואוסר עליהם — מבטל להם רשותו, וגוי — עד שישכור ישראל הימנו. וטעמא מפרש ב"הדר את הגוי" (עירובין סט,ב). **משמר שבתו בשוק** — בפרהסיא, אף על פי אף על פי שהוא משומד לחללו בצנעה — הרי הוא כישראל, ואם לא עירב עם שכניו בחצר או במבוי — נותן להם רשותו **לזכות** — בקנין חליפין. **לפונדקא דיאי** — שם העיר. ועמי הארץ היו, וחשודין על הדמאי. ומשום דאייתינן לעיל "בהמתן של צדיקים" כו' נקט ואתי להנך שמעתא דמיירי נמי בכי האי גוונא. **מצומקות** — צלויות הרבה, לשון "מצטמק ויפה לו" דשבת (לז,ב). **ביין** — ואחר כך ערבום וטרפום ביין, ואיכא ביין משום דמאי. והכא משום דליתיה בעיניה, ועל ידי תערובת אייתי לקמייהו, לא חשו למילתא. **אפשר** — אי איתא דגזרו חכמים על תערובת דמאי, מסתייע מילתא דיגרום עון שלא ישים על לבו דגזרו עליו וישכח הגזרה ויאכל בשוגג? **דק ואשכח** — דלא גזרו. **לתת לתוך המוריים** — דסופו לאוכלו ליין זה על ידי תערובת דמוריים, וכן לתת לתוך אלונתית = *פווישו"ן, שנותן מים ויין ושמן אפרסמון כדאמרינן במסכת עבודה זרה (ל,א). **טחינין** — מאכל של גריסין, ותבלין מעורבין בו. וכן רסיסין מעדשים. אף על פי שסוף כל אלו לערב, הואיל ובאין לידו של חבר מעם הארץ בעינייהו, שלא בתערובת — חייב להפריש דמאי אם ספק הוא, כגון שלקחו מעם הארץ, ואין צריך לומר משום ודאי, אם אמר לו המוכר: לא הפרשתי מהם. **והם עצמם** — הלוקח מעם הארץ את האוכלין עצמן — אין צריך להפריש דמאי, הואיל ובתערובת בא לידו. **לשכנתו** — אשת עם הארץ. **עיסה לאפות** — ומסר לה שאור. וקדרה **לבשל** — ונתן לה התבלין, אינו חושש שמא החליפה ונתנה משלה שאין מתוקן, לפי שאין חשודין על הגזל. **עשה לי משליכי** — השאור והתבלין. **חושש** — וצריך להפריש עליהם דמאי, ואף על גב דתערובת הוא. **כיון דאמר לה עשי לי משליכי** — הוי כמו שלקחן הימנה קודם תערובתן ואחר כך צרפן, דהא על פיו עשתה ונעשית שלוחו. **וטעמא לא בטיל** — לפי שהוא מתקן הכל והוא עיקר. ואפילו לקח קדרה מבושלת מעם הארץ, שלא נעשה שלוחו כשעירבן — אסור. אבל יין במוריים ויין בביצים אינו עיקר. **ולחלופי לא חיישינן** — דקתני: אם נתן לה הכל אין חוששין שמא החליפה. **הנותן לחמותו** — עיסתו לאפות. **מפני שחשודה מחלפת המתקלקל** — אם יתקלקל הלחם מחליפתו. הלכך מעשר את שהוא נותן לה, דאי מיחלפא ליה שלא יהא חבר זה נותן לפניה מכשול. **ואת שהוא נוטל הימנה** — שמא החליפה. אלמא מיחלפא! **התם כדקתני טעמא** — דלטובה היא מתכוונת. אבל על הגזל, כגון לאדם נכרי שאין דעתה להחליף להטיב לו — אף להרע אינה חשודה.

ולעלמא

אשכחיה ההוא סבא — יש מפרשים דכל מקום שהוא מזכיר "ההוא סבא" הוא אליהו. ואי אפשר לומר כן בפרק "במה מדליקין" (שבת לד,א) בעובדא דרבי שמעון בן יוחאי.

בראש הר גריזים — במדרש יש שהיא עבודה זרה שהטמין יעקב תחת האלה בחר בשכם (בראשית לה). **אם** בעל נפש אתה פרוש הימנו — דבסיפא דקרא כתיב: "ואל תתאו למטעמותיו". **אינו** חושש לשאור ותבלין שבה לא משום מעשר ולא משום שביעית — משמע דתבלין חייבין במעשר. ותימה, דבפרק "בא סימן" (נדה נ,א) תנן: כל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלים, וב"העור והרוטב" (חולין קיז,ב) תנן: והקיפה מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, וקאמר בגמרא: מאי קיפה — תבלין. אלמא תבלין אין להם טומאת אוכלין אלא על ידי צירוף, אף על גב דחייב במעשר! ויש לומר: ד"משום מעשר" דקאמר הכא לא קאי אתבלין, אלא אשאור. ושביעית קאי אף אתבלין, דהא במאכל בהמה נמי נהגה שביעית.

התם

הָתָם נמי מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קרירא — פירש בקונטרס: מורה הוראת היתר לעצמה, לטובה אני מתכוונת, בר בי רב ליכול חמימא בניחותא. ואין הלשון משמע כן, ד"מוריא" משמע שמורה לעצמה היתר לעבד משלו, כמו "מוריא ואמרה תורא מדישיה קאכיל". ועוד תנן במתניתין: מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה מפני שחשודה שמחלפת. רבי יוסי אומר: אין אנו אחראין לרמאים. ומפרש רבינו מנחם, דבתמיה קאמר: בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קרירא? ואני טרחתי בשבילו! אבל גבי שכנתו אין לחוש לחילוף אף על פי שטורחת בשבילו, דדרך שכנים שטורחים זה בשביל זה.

אשת חבר טוחנת עם אשת עם הארץ — פירש בקונטרס: טוחנת תבואה של עם הארץ בזמן שהיא טמאה — אשת חבר, דליכא למיחש שמא תשכח ותתן לתוך פיה דבר שאינו מעושר, דכיון דטמאה היא אינה נוגעת, ומסתמא עומדת מרחוק. ונקשה: דהך משנה מתניא במסכת טהרות (פרק ז), ולפירוש הקונטרס הוה ליה למיתני במסכת דמאי! ועוד קשה: דפירש דחברתה נותנת לה ואוכלת — אלמא חשודה לגנוב משל בעלה. ואין זה גזלה, דאין הבעל מקפיד בדבר מועט, כדתנן ב"הגוזל בתרא" (בבא קמא קיט,א): מקבלין מן הנשים דבר מועט לצדקה! וגם זה דוחק מאד שמחלק בין אשת חבר לאשת עם הארץ, דעביד אינש דמינשי ואכיל מה דיהבי ליה, אבל לתת לאחרים אי לאו דרגילה בגזל לא מינשיא. ועוד: היאך טוחנת עמה אשת חבר? הרי היא מסייעת עוברי עבירה, ובסוף "הניזקין" (גיטין סא,א) מוכח דאסור, לרבא דמפרש מתניתין דמשאלת אשת חבר לאשת עם הארץ נפה וכברה ובוררת וטוחנת עמה — בעם הארץ דרבי מאיר, וטומאה וטהרה דרבנן. אבל בסתם עם הארץ — לא, כי היכי דלא תטחון עם חברתה החשודה על השביעית. ולאביי דאמר רוב עמי הארץ מעשרין הן — שרי לסייעה בכל ענין. והכא הא אסרינן בזמן שהיא טהורה! וליכא לאוקומי דהיא בזמן שהיא טמאה, ודלא כרבי שמעון בן אלעזר, דהא בהדיא קתני: בוררת, ובוררת נוגעת היא! ומפרש רבינו חננאל וכן רבינו תם: שבתבואה של [חבר] איירי, בזמן שהיא טמאה — בזמן שאשת עם הארץ מחזקת עצמה בטמאה, שאז היא נזהרת מליגע בתבואה. אבל לא בזמן שמחזקת עצמה בטהורה — דאז אין נזהרת מליגע בתבואה, ומטמאה לה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בזמן שמחזקת עצמה בחזקת טמאה לא תטחון, מפני שחברתה, אשת עם הארץ אחר שסבורה להיות טהורה, נותנת לה ואוכלת. ובתוספתא דטהרות פרק שמיני קתני: אף על פי שאינה אוכלת — נותנת לאחרים ואוכלים. והשתא פריך שפיר: השתא מגזל ולעלמא — דליכא למימר להטיב מתכוונת. **לא חיישינן** — שמא תחליף ליטול היפה לעצמה? **והתנן הנותן לפונדקית שלו** — לתקן לו עיסה וקדירה. **מפני שחשודה מחלפת** — והא הכא דלאו לטובה היא, דאיש נכרי הוא. ובמסכת דמאי תנינא לה, ולא קתני "המתקלקל". אלמא על הגזל חשודה. **התם נמי מוריא כו'** — התם נמי לטובה היא מתכוונת. והא דלא תנא בה "המתקלקל", משום דאפילו אין מתקלקל נמי, אם נצטנן הלחם קודם שאכלו — מחלפת ליה, דמוריא הוראה לעצמה: לטובה אני מתכוונת, בר בי רב ליכול חמימא כו'. אבל נותן לשכנתו — אין לה לחוש עליו, ולא מחלפת לטובה, שהרי אין סמוך עליה תמיד כאבסנאי, ולהרע נמי לא חשידא אגזל. **ולאיחלופי** — לגזול, לא חיישינן? **טוחנת** — מסייעת להנהיג את הרחיים כשהיא טוחנת את התבואה של עם הארץ. **בזמן** — שאשת חבר טמאה ליכא למיחש שמא תשכח ותתן לתוך פיה דבר שאינו מעושר, דכיון דטמאה היא — אינה רגילה ליגע במה שהיא עסוקה בו שמא תטמאה, וסתמה עומדת מרחוק היא ולא נגעה. **אבל לא בזמן שהיא טהורה** — דהואיל וסתמה נוגעת — חיישינן שמא תשכח ותאכל. **שחבירתה נותנת לה ואוכלת** — אלמא שחשודה לגנוב משל בעלה ולהאכיל את חבירתה. ואשת חבר, אף על פי שאינה רגילה לא לאכול גזל ולא לאכול דבר שאינו מעושר — חיישינן לשכחה, דעביד אינש דמינשי ואכיל מאי דיהבי ליה. אבל לתת לאחרים, אי לאו דחשודה ורגילה בגזל — לא מינשיא. **מוריא** — היתר לעצמה. **תורא מדישיה קאכיל** — וזו הואיל ומסייעת אותה (זו) לא הוי גזל. **העיד רבי יהושע** — הא נמי משום אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידי הצדיקים נקט לה. **עלה של ירק** — ולא עישר. **והתיר רבי** — על פי עדות זו. **את בית שאן כולה** — לאכול ירק שלה ופירות האילן בטבלן. קא סלקא דעתין: קסבר רבי מאיר לאו מארץ ישראל היא, ומעשר דגן בחוצה לארץ הוא נוהג מדרבנן, הואיל ובארץ דאורייתא. אבל מעשר ירק, דבארץ גופיה דרבנן — לא גזור מידי בחוצה לארץ. דאי מארץ ישראל היא, אף על גב דרבי מאיר ורבי אחר חורבן הוו — הא קיימא לן: מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן, דקדושה אחרונה דעזרא קדשה אף לעתיד לבא, כדקתני: התיר רבי את בית שאן — מכלל דשאר מקומות נוהג בהן. **וכתת נחש הנחשת** — בחזקיהו מלך יהודה כתיב.

מקום

וְלָעֲלָמָא לָא חָיְישִׁינַן? וְהָתְנַן: הַנּוֹתֵן לְפוּנְדָּקִית שֶׁלּוֹ - מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה מַחֲלֶפֶת! - הָתָם נַמִּי מוֹרָיָא וְאָמְרָה: בַּר בֵּי רַב לֵיכוֹל חֲמִימָא וַאֲנָא אֵיכוֹל קְרִירָא. - וְלַחֲלוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן? וְהָתַנְיָא: אֵשֶׁת חָבֵר טוֹחֶנֶת עִם אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ בְּזְמַן שֶׁהִיא טְמֵאָה, אֲבָל לֹא בְּזְמַן שֶׁהִיא טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בְּזְמַן שֶׁהִיא טְמֵאָה לֹא תִּטְחוֹן, מִפְּנֵי שֶׁחֲבֵירְתָּהּ נוֹתֶנֶת לָהּ וְאוֹכֶלֶת; הָשְׁתָּא מִיגְּזַל גָּזְלָה, חֲלוּפֵי מִיבְּעָיָא? אֲמַר רַב יוֹסֵף, הָתָם נַמִּי מוֹרָיָא וְאָמְרָה: תּוֹרָא מְדִישֵׁיהּ קָאָכֵיל. הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן זְרוּז בֶּן חָמְיו שֶׁל רַבִּי מֵאִיר לִפְנֵי רַבִּי עַל רַבִּי מֵאִיר שֶׁאָכַל עָלָה שֶׁל יָרָק בְּבֵית שְׁאָן, וְהִתִּיר רַבִּי אֶת בֵּית שְׁאָן כּוּלָּהּ עַל יָדוֹ. חָבְרוּ עָלָיו אֶחָיו וּבֵית אָבִיו, אָמְרוּ לוֹ: מָקוֹם שֶׁאֲבוֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבוֹתֶיךָ נָהֲגוּ בּוֹ אִיסּוּר, אַתָּה תְּנַהֵג בּוֹ הֶיתֵּר?! דָּרַשׁ לָהֶן מִקְרָא זֶה: "וְכִתַּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה כִּי עַד הַיָּמִים הָהֵמָּה הָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַטְּרִים לוֹ וַיִּקְרָא לוֹ נְחֻשְׁתָּן", אֶפְשָׁר בָּא אָסָא וְלֹא בִּיעֲרוֹ, בָּא יְהוֹשָׁפָט וְלֹא בִּיעֲרוֹ? וַהֲלֹא כָּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁבָּעוֹלָם אָסָא וִיהוֹשָׁפָט בִּיעֲרוּם!

אלא

גזלה תבואה של אשת חבר, חילופי מיבעיא? **והתיר** רבי את בית שאן כולה על ידו — משמע דאין מעשר נוהג בחוצה לארץ. וכן משמע בעבודה זרה בפרק "רבי ישמעאל" (נח,ב) דקאמר: ריש לקיש איקלע [לבצרה], חזיהו דאכלי פירי דלא עשרו, אסר להו. אתא לקמיה דרבי יוחנן. אמר: אדמקטורך עלך זיל הדר, [ד"בצרה"] לאו היינו "בצר", [דבצרה] בחוצה לארץ היא ואינה חייבת במעשר. ותימה: דבפרק "עד כמה" (בכורות כו,א) מוכח כולה שמעתתא דתרומה נוהגת בחוצה לארץ. ואין לומר כדפירש הכא בקונטרס, דדוקא תרומת דגן תירוש ויצהר דהוי בארץ דאורייתא — בחוצה לארץ הוי מדרבנן, אבל בשאר פירות — לא. דהא בפרק קמא דביצה (יב,ב) גבי אושפיזכניה דרבה בר בר חנה הוה ליה איסורייתא דחרדלא, משמע הסוגיא דחייב במעשר. ובריש "כיצד מברכין" (ברכות לו,א) רבי אליעזר אומר: צלף מתעשר האביונות והקפריסין. רבי עקיבא אומר: אין מתעשרין אלא האביונות בלבד. ואמר רב יהודה: צלף ערלה בחוצה לארץ — זורק את האביונות, ואוכל את הקפריסין. ופריך: ולימא הלכה כרבי עקיבא! ומשני: הוה אמינא אפילו בארץ, קא משמע לן בחוצה לארץ. ולימא: כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ! אי אמר הכי הוה אמינא הני מילי מעשר ירק וצלף, דבארץ גופה דרבנן, אבל ערלה דבארץ דאורייתא — לא. משמע בהדיא דמעשר ירק וצלף נוהג בחוצה לארץ! ואומר רבינו תם: דהכא ובפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה נח,ב) איירי בדמאי, דאינו נוהג בחוצה לארץ. כדתנן במסכת דמאי (פרק א משנה ג): מכזיב ולהלן פטור מן הדמאי. אבל ודאי טבל חייב בכל מקום. וכן משמע דמיירי הכא בדמאי, מדפריך לקמן: ודילמא רבי מאיר נתן עיניו בצד זה ואבל בצד אחר, דלא שרי אלא בדמאי. וקשה מירושלמי דפרק שלישי דדמאי: רבן שמעון בן גמליאל שלח ליה רבי יוסי ברבי אתרוג, ואמר ליה: זה בא לידי מקסרין. ולמדתי ממנו שלשה דברים: שהוא ודאי, ושהוא טמא, ושלא בא לידו אחר. שהוא ודאי — שפירות קסרין ודאי, ושהוא טמא — שמרביצין עליו מים, פירוש: והוכשר. ולא בא לידו אחר — שאילו בא לידו אחר היה מעשר ממנו על זה. ואם תאמר: ודילמא עישר, והוצרך להודיעו משום הכשר! ויש לומר: דאם לא היה אלא דבר אחד היה רבי יוסי מודיעו בפירוש. ופריך: וליעשר ממנו עליו! ומשני: אין דרך בני אדם ששולחין לחבירתן דברים חסרים. ופריך: ולאו מתניתין היא, רבי יוסי מתיר בודאי ובלבד שיודיעו! משנה היא באותו פרק, שרבי יוסי מתיר לשלוח לחבירו ודאי טבל ובלבד שיודיעו שאינו מעושר; ושמא היה ביד רבי יוסי אחר, ומה שלא עישר — לפי שהודיעו, שעל כן היה אומר זה בא לידי מקסרין! ומשני: אף על גב דפליג אדרבנן — לא הוה עבד עובדא כוותיה. ופריך: ולאו מפירות המותרין בקסרין הם? דרבי התיר קסרין, והתיר בית שאן! ומשני: רבן שמעון בן גמליאל קודם רבי הוה. משמע דלאחר שהותר היה פטור אפילו ודאי, דדהוה אתרוג ודאי וצריך לפרש: ולאו מפירות דמותרין בקסרין. דהתם בירושלמי בפרק שני דדמאי אמרינן: אלו המינין האסורין בבית שאן, ואלו המינין האסורים בקסרין, פירוש: משום דמאי. משום דאלו מינין היו רגילין באלו המקומות לבא מארץ ישראל, והידועין שלא באו מארץ ישראל פטורין משום דמאי וחייבין משום ודאי, כפירוש רבינו תם. ופריך: והלא אתרוג מפירות המותרין שאין מביאין אותן מארץ ישראל, אלא בקסרין עצמה גדל, ומודו רבנן דמותר לשלוח ודאי בחוצה לארץ בהודעה, ולא נחלקו אלא בטבל בארץ ישראל. ואם כן מנא לן שלא בא לידי רבי יוסי אחר? ואפילו היה בידו אחר — היה יכול לשלוח ודאי טבל בהודעה בחוצה לארץ, אפילו לרבנן! ומשני: דעדיין לא הותרה קסרין בימי רבי יוסי, והיו מחזיקין אותה בחזקת ארץ ישראל. ומיהו, במקום אחר מצא רבינו יצחק בירושלמי במסכת חלה, פרק "שתי נשים"

מקום הניחו — כשיבאו בנינו אחרינו, אם לא ימצאו מה לתקן במה יגדל שמם?
להתגדר = להתגדל. **מכאן** — שראינו שקבל רבי עדות זו ולמד הימנה, אף על פי שדבר תימה הוא, שהרי מעולם היו נוהגין בו איסור — למדנו שאין מזיחין תלמיד חכם האומר דבר הלכה חידוש, לאמר: לא שמעת. אין מזיחין — אין מבדילין אותו משמועתו, לאמר: חזור בך. **מזניחין** — משקצים את דבריו. **מזחיחין** — לומר: גאותך גרמה לך שלא הטית אוזן לשמוע דבר כהלכתו מפי רבך. לישנא אחרינא: מגביהין ומסלקין אותו מדבריו. **זחוחי** — לשון גבוהי הלב, שלא דקדק מפי רבו כל צרכו, וסמכו על לבם. **הוריש וגו'** — אלא הניחום למס עובד ויושבים ביניהם. **אשתמיטתיה** — ליהודה ברבי דרבי שמעון בן פזי. **הרכה כרכים כבשו עולי מצרים** — וקדשום בקדושת הארץ, ולא כבשום עולי בבל לקדשם בשניה. ולכך לא כבשום — דקסברי: הואיל והותרו הותרו, דקדושה ראשונה בטלה, דכי קדשה יהושע — לשעתה קדשה ולא לעתיד לבא כשגלו בימי נבוכדנצר. ולא רצו להחזיר קדושתה — כדי שיהא מותר לחרוש ולזרוע שם בשביעית, שאין נוהגת בחוצה לארץ, ויסמכו עליהן עניים ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. ובית שאן מדן היתה. ואותן שקדשו — הן לא בטלו בחורבן שני, כדאמרינן ביבמות ב"הערל" (פב,ב): "והביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה" — ירושה ראשונה ושניה יש להם, שבטלה ירושה ראשונה ונקראת שניה ירושה, אבל ירושה שלישית אין להם, שהשניה לא פסקה, הלכך בימי רבי נהגו איסור בארץ. **עלה בעלמא** — דאבילת עראי היא, ושריא בארץ. **מאנודה אכליה** — דמשנאגד אסור לאכול עראי. **הנאגד** — שדרכו לאוגדו. **משיאגד** — הוקבע למעשר, ונאסר באכילת עראי. **לאו אדעתיה** — שכח רבי מאיר ולא עשרו, ולעולם סבירא ליה דבעי עשורי. **ממקום אחר** — שמא הוי ליה ירק תלוש בביתו, ואמר: הרי הוא מעשר על אגודה זו. **לתרום שלא מן המוקף** — מן המחובר וסמוך לו, כגון: "אין מקיפין שתי חביות" (ביצה לב,ב), וכמו "מקפת וקורא לה שם" (נדה עא,ב) — לשון מקריב ומגיען זה לזה. ואסור לחבר להפריש ממה שאין לפניו על מה שלפניו, דשמא אותו שהוא סומך עליו אינו בעין, שנאבד או נרקב, ונמצא שאין אומר בלום, ואוכל טבלים. **נתן עיניו בצד זה** — לקרוא לו שם מעשר על צד שני, ואבל מצד שני. **חזי מאן גברא רבה אסחיד עליה** — ראה כמה אדם גדול העיד עליו, דהיינו רבי יהושע. הואיל ובא להעיד על זאת — יפה כוון ודקדק בדבר אל נכון. **גינאי** — שם הנהר. **רצון קוני** — כל הנחלים הולכים אל הים בגזירת המלך. **ספק עושה** — שמא לא יתנו לך בפדיון. **דכמצוה עסיק** — דכתיב (שמות יב): "ושמרתם את המצות", דמתחלת טחינה והרקדה בעיא שימור לשם מצה. **דלווה בהדייהו** — נתחבר עמם בדרך. **טייעא** = סוחר ערבי. **כך עושין** — בתמיה. **לבני לויה** — לבני חבורה, שמניחן והולך. **דלמא הכי נמי חדא זימנא** — אלא מתיירא היה שלא יחזרו המים וישטפו השנים, והיה מדבר עליהם שימתין להם הנהר. **כמשה ושתין רבוון** — שנחלק להן ים סוף.

חבטינהו

אֶלָּא מָקוֹם הִנִּיחוּ לוֹ אֲבוֹתָיו לְהִתְגַּדֵּר בּוֹ, אַף אֲנִי מָקוֹם הִנִּיחוּ לִי אֲבוֹתַי לְהִתְגַּדֵּר בּוֹ. מִכָּאן, לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁאָמַר דָּבָר הֲלָכָה, שֶׁאֵין מְזִיחִין אוֹתוֹ, וְאָמְרִי לָהּ: אֵין מַזְנִיחִין אוֹתוֹ, וְאָמְרִי לָהּ: אֵין מַזְחִיחִין אוֹתוֹ. מַאן דְּאָמַר "מְזִיחִין" - דְּכְתִיב: "וְלֹא יָזַח הַחֹשֶׁן"; וּמַאן דְּאָמַר "אֵין מַזְנִיחִין" - דִּכְתִיב: "כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה'"; וּמַאן דְּאָמַר "מַזְחִיחִין" - דִּתְנַן: מְשָׁרֲבוּ זְחוּחֵי הַלֵּב, רַבּוּ מַחֲלוֹקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. מַתְקִיף לָהּ יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי: וּמִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּבֵית שָׁאן לָאו מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא? וְהָכְתִיב: "וְלֹא הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת בֵּית שְׁאָן וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת תַּעֲנָךְ וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ"! - אִישְׁתְּמִיטְתֵּיהּ הָא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְיָקִים מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ: הַרְבֵּה כְּרַכִּים כְּבָשׁוּם עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא כְּבָשׁוּם עוֹלֵי בָּבֶל, וְקָסָבַר: קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קְדָשָׁה לְשַׁעָתָהּ וְלֹא קְדָשָׁה לָעָתִיד לָבֹא, וְהִנִּיחוּם כְּדֵי שִׁיִּסְמְכוּ עֲלֵיהֶן עֲנִיִּים בַּשְּׁבִיעִית. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: וְהָא רַבִּי מֵאִיר עָלָה בְּעַלְמָא הוּא דְּאָכִיל! אָמַר לֵיהּ: מֵאַגּוּדָּה אֲכַלֵיהּ, וּתְנַן: יָרָק הַנֶּאֱגָד - מִשֶּׁיֵּאָגֵד. - וְדִלְמָא לָאו אַדַּעְתֵּיהּ! - הָשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָן, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן? - וְדִלְמָא עֵישֵׂר עֲלֵיהֶם מִמָּקוֹם אַחֵר! - לֹא נֶחְשְׁדוּ חֲבֵרִים לְתָרוֹם שֶׁלֹּא מִן הַמּוּקָף. - וְדִלְמָא נָתַן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאָכַל בְּצַד אַחֵר! אָמַר לֵיהּ: חֲזֵי מַאן גַּבְרָא רַבָּה קָמַסְהֵיד עֲלֵיהּ. מַאי בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים? דְּרַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר הֲוָה קָאָזֵיל לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִין, פְּגַע בֵּיהּ בְּגִינַאי נַהֲרָא, אָמַר לֵיהּ: גִּינַאי, חֲלוֹק לִי מֵימָךְ וְאֶעֱבוֹר בָּךְ! אָמַר לֵיהּ: אֲתָּה הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְךָ וַאֲנִי הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנִי, אַתָּה - סָפֵק עוֹשֶׂה סָפֵק אֵי אַתָּה עוֹשֶׂה, אֲנִי - וַדַּאי עוֹשֶׂה. אָמַר לֵיהּ: אִם אֵי אַתָּה חוֹלֵק, גּוֹזְרַנִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ בְּךָ מַיִם לְעוֹלָם! חָלַק לֵיהּ. הֲוָה הַהוּא טַיָּיעָא דְּלָוָה בַּהֲדֵייהוּ, אָמַר לֵיהּ: חָלוֹק לֵיהּ נַמִּי לְהַאי, דְּלָא לֵימָא: כָּךְ עוֹשִׂים לִבְנֵי לְוָיָה? חָלַק לֵיהּ. אָמַר רַב יוֹסֵף: כַּמָּה נְפִישׁ גַּבְרָא מִמֹּשֶׁה וְשִׁתִּין רִבְוָון, דְּאִילּוּ הָתָם חַד זִימְנָא, וְהָכָא תְּלָתָא זִימְנִין. - וְדִלְמָא הָכָא נַמִּי חָדָא זִימְנָא! - אֶלָּא כְּמֹשֶׁה וְשִׁתִּין רִבְוָון. אִקְלַע לְהַהוּא אוּשְׁפִּיזָא, רְמוּ לֵיהּ שַׁעֲרֵי לַחֲמָרֵיהּ, לָא אֲכַל, אַחר, אם כן יהא מותר להפריש בשבת. כדמוכח בפרק "נוטל" (שם קמא,ב), דתנן, ר' יהודה אומר: אף מעלין את המדומע באחד ומאה. ופריך בגמרא (שם קמב,א): והא מתקן הוא! ומשני: הא מני — רבי שמעון בן אלעזר היא, דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, ולהכי לא חשיב תקון בשבת כשמעלה! ויש לומר: דשאני מדומע שכבר היה נתקן, אבל תחלתו של טבל — לא שרי על ידי דאפשר ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר.

חבטינהו

אמר ליה אתה הולך לעשות רצון קונך כו' — שמא שר של ים השיב לו כך. אי נמי: רבי פנחס היה מחשב בלבו שלכך היה מניח מלחלוק לו. וכענין זה צריך לפרש בפרק קמא דמסכת עבודה זרה (יז,א) גבי ר' אליעזר בן דורדייא, דאמר: "שמים, בקשו עלי רחמים".

נשים" דירק בחוצה לארץ אינו נוהג בו לא מעשר ולא תרומה, ובשאר פירות נוהגת תרומה גדולה אבל לא מעשר, אבל דגן תירוש ויצהר — חייבין לגמרי, בין בתרומה בין במעשר. והכי איתא התם, אמר ר' יוחנן: רבותינו שבגולה היו מפרישין תרומות ומעשרות עד שבאו הרובים ובטלום. מאן נינהו הרובים — תרגמוניא. אמר רבי זעירא רב יהודה בשם שמואל אומר: חלת חוצה לארץ ותרומת חוצה לארץ — אוכל והולך ואחר כך מפריש. רבי אבא בשם רבי שמואל אמר: לא חשו אלא לתרומת דגן תירוש ויצהר. ומשמע דקאי ארבי יוחנן דאמר דבגולה היו מפרישין תרומות. ואתא רבי אבא לאשמועינן דדוקא בדגן תירוש ויצהר היו מפרישין תרומות ומעשרות. ולאו דוקא נקט תרומה — דהוא הדין מעשר. אבל שאר פירות לא חשו לענין מעשר אלא לתרומה גדולה, כמו שמפרש רבי שילא בשם רבי שמעון אחר כך, רבי שילא בשם רבי שמעון אמר: לא חשו אלא לתרומה גדולה, אבל לירקות אפילו לתרומה גדולה לא חשו, דתני איסי בשם רבי עקיבא: מעשרות לירק מדבריהם, פירוש: שאין להם אסמכתא מן הפסוק כמו שיש לשאר פירות, דאסמכו רבנן אקרא. ולפי זה לא קשיא מידי מהך דשמעתין, דרבי מאיר אבל עלה של ירק. וההוא דמסכת עבודה זרה דאבל פירי דלא מעשרן — בשאר פירות קאמר, שהורמה מהן תרומה גדולה אבל לא מעשר. ובברכות (לו,א) לא גרסינן "ירק", דבצלף איירי ולאו ירק הוא. ולא גרסינן נמי "מעשר", אלא: הני מילי גבי צלף, דכל שאר פירות אינו נוהג מעשר אלא תרומה. וכן הוא בספרים מדויקים. ואההיא דבירושלמי, דקאמר שבאו הרובין ובטלום, סמכינן עכשיו שאין אנו מפרישין תרומות ומעשרות. ורבינו תם מפרש דאין השדות חשובות כמו שלנו, לפי שנותנין מהן מס. ולפי זה בימיהם לא היו מפרישין אלא מהנהו דלא יהבי טסקא, דאיכא דלא יהבי, כדאמר ב"המקבל" (בבא מציעא קי,א): ארעא דלית לה כרגא וטסקא, מאי? ועוד יש לפרש: שמא הרחוקים מארץ ישראל כמונו לא תקנו חכמים. ועוד יש מפרשים, שנמצא בירושלמי דהא דקאמר דמכזיב ולהלן פטור מן הדמאי — לאו דוקא דמאי, אלא אף מן הודאי. ואהא סמכינן. **אלא** מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו — תימה: דלא משני הכי בפרק "במה בהמה" (שבת נו,ב) דדרשינן: "ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר בנה שלמה (אותם בער יאשיהו)" כו', אפשר בא אסא כו', אלא מקיש ראשונים לאחרונים, מה אחרונים לא עשו ותלה בהן — אף כו'. ואמאי לא משני דמקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו, כדמשני הכא? ויש לומר: דבשלמא הכא גבי נחש הנחושת, לפי שנעשה על פי הדבור — טעו בו הראשונים, והיו סבורים שהיה אסור לבערו. אלא התם, במה היו טוענין שלא לבער אותן הבמות?

ודילמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר — ואם תאמר, דתנן בפרק "במה מדליקין" (שבת לד,א): ספק חשכה — מעשרין את הדמאי, הא ודאי חשכה — לא, אמאי? כיון דאפשר על ידי נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד

הא אתמר עלה אמר רבי יוחנן כו' — במסכת שקלים (ה,ב) ובמסכת דמאי בירושלמי ובבראשית רבה (פרשה ס') לא משני מידי, אלא השיב להם דמחמרא אנפשה. **ויש** שיש לו ואינו רוצה — ואפילו הכי איקרו קדושים, שמזמן את חבירו לאכול אצלו מפני הבושת.

מסרהבנא — ממהר אני, כדמתרגמינן "וימהרו לשפוך דם" (ישעיה נט) — ויסרהבון. **גדולים** צדיקים במיתתן יותר מבחייהם כו' — פירש בקונטרס: דדריש ממה שהחיה בנגיעה בעלמא, כדכתיב "ויגע ויחי". וקשה: דאם כן, מאי פריך: ודילמא לקיומי ברכתא דאליהו? מכל מקום היה גדול במה שטרח להחזיותו בחייו יותר מבמותו! ונראה דנפקא ליה ממה שבחיי הצדיקים נוגעים בהם כמה רשעים ויושבים אצלם, ושם לא היה לו רשות להתעכב אצלו.

והא חַבְטִינְהוּ - לָא אֲכַל, נַקְרִינְהוּ - לָא אֲכַל, אֲמַר לְהוּ: דִּלְמָא לָא מְעַשְּׂרִין? עֲשַׂרִינְהוּ וַאֲכַל. אֲמַר: עֲנָנֵיָה זוֹ הוֹלֶכֶת לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָהּ, וְאַתֶּם מַאֲכִילִין אוֹתָהּ טְבָלִים? - וְמִי מִיחַיְיבָא? וְהָתַנַן: הַלּוֹקֵחַ לְזֶרַע וְלִבְהֵמָה, וְקָמַח לְעוֹרוֹת, וְשֶׁמֶן לְגֵר, וְשֶׁמֶן לְסוֹף בּוֹ אֶת הַכֵּלִים - פָּטוּר מֵהַדְּמַאי! - הָתָם הָא אִתְּמַר עֲלָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלְּקָחָן מִתְּחִלָּה לִבְהֵמָה, אֲבָל לְקָחָן מִתְּחִלָּה לְאָדָם וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶם לִבְהֵמָה - חַיָּיב לְעַשֵּׂר; וְהָתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מִן הַשּׁוּק לַאֲכִילָה, וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן לִבְהֵמָה - חֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לֹא לִפְנֵי בְהֵמָתוֹ וְלֹא לִפְנֵי בְּהֵמַת חֲבֵרוֹ אֶלָּא אִם כֵּן עִישֵּׂר. שְׁמַע רַבִּי נְפַק לְאַפֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: רְצוֹנְךָ סְעוֹד אֶצְלִי? אָמַר לוֹ: חֵן. צָהֲבוּ פָּנָיו שֶׁל רַבִּי. אָמַר לוֹ: כְּמִדּוֹמֶה אַתָּה שֶׁמּוֹדֵד הֲנָאָה מִישְׂרָאֵל אֲנִי? יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵן, יֵשׁ רוֹצֶה וְאֵין לוֹ, וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה, וּכְתִיב: "אַל תִּלְחַם לֶחֶם רַע עָיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמֹּתָיו. כִּי כְּמוֹ שָׂעָר בְּנַפְשׁוֹ כֵּן הוּא אֲכוֹל וּשְׁתֵה יֹאמַר לָךְ וְלִבּוֹ בַּל עִמָּךְ", וְאַתָּה רוֹצֶה וְיֵשׁ לְךָ. מִיהָא הָשְׁתָּא מְסַרְהֵיבְנָא, דִּבְמִלְּתָא דְּמִצְוָה קָא טָרַחְנָא, כִּי הָדְרָנָא אָתֵינָא עֲיֵילָנָא לְגַבָּךְ. כִּי אֲתָא, אִיתְרְמֵי עַל בְּהֵהוּא פִּיתְחָא דְּהָווּ קַיְימִין בֵּיהּ כּוֹדַנְיֵיתָא חִוָּורְתָא, אֲמַר: מַלְאַךְ הַמָּוֶת בְּבֵיתוֹ שֶׁל זֶה, וַאֲנִי אֶסְעוֹד אֶצְלוֹ? שְׁמַע רַבִּי נְפַק לְאַפֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: מְזַבְּנִינָא לְהוּ. אֲמַר לֵיהּ: "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל". - מְפַקְּרָנָא לְהוּ. - מַפְשַׁתְּ הֵיזֵקָא. - עָקְרָנָא לְהוּ. - אִיכָּא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים. - קָטֵילְנָא לְהוּ. - אִיכָּא "בַּל תַּשְׁחִית". הָוֶה קָא מְבַתֵּישׁ בֵּיהּ טוּבָא, גַּבֵּהּ טוּרָא בֵּינַיְיהוּ. בָּעֵי רַבִּי וְאָמַר: מַה בְּחַיֵּיהֶן כָּךְ, בְּמִיתָתָן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! דְּאָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא: גְּדוֹלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָן יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי הֵם קוֹבְרִים אִישׁ וְהִנֵּה רָאוּ הַגְּדוּד וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיֵּלֶךְ וַיִּגַּע הָאִישׁ בְּעַצְמוֹת אֱלִישָׁע וַיִּחִי וַיָּקָם עַל רַגְלָיו". אָמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְאַבַּיֵי: וְדִילְמָא לְקַיּוּמֵי בֵּיהּ בִּרְכָתָא דְּאֵלִיָּהוּ, דִּכְתִיב: "וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי"! אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, הַיְינוּ דְּתַנְיָא: עַל רַגְלָיו עָמַד, וּלְבֵיתוֹ לֹא הָלַךְ? - אֶלָּא בְּמָה אִיקַּיֵּים? - כִּדְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׂרֵפָא צָרַעַת נַעֲמָן, שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּמֵת, שֶׁנֶּאֱמַר: "אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת". אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן "יְמִים"? שֶׁאֵימָתָם מוּטֶלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מָיְמַי לֹא שָׁאֲלַנִי אָדָם עַל מַכַּת פְּרְדָּה לְבָנָה וְחָיָה. - וְהָא קָחֲזִינָא דְּחַיֵּי! - אֵימָא: וְחַיִּית. - וְהָא קָחֲזִינָא דְּמִיתְסֵי! - דְּחִיּוְרָן רֵישׁ כְּרֵעֲיֵיהוּ קָא אָמְרִינַן. "אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ" - אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: וַאֲפִילּוּ כְּשָׁפִים. הַהִיא אִיתְּתָא דַּהֲוַת קָא מְהַדְּרָא לְמִישְׁקַל עַפְרָא מִתּוּתֵיהּ כַּרְעֵיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא, אֲמַר לָהּ: שְׁקוֹלִי, לָא מִסְתַּיְיעָא מִילְּתֵיךְ, "אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ" כְּתִיב. - וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן "כְּשָׁפִים" - שֶׁמַּכְחִישִׁין פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה! - שָׁאנֵי רַבִּי חֲנִינָא, דִּנְפִישָׁא זְכוּתֵיהּ. וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אֵין אָדָם נוֹקֵף מְזוּמְּטָה אֶלָּא אִם כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְּמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "מֵה' מִצְעָדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, וְאָדָם מַה יָּבִין דַּרְכּוֹ". אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דַּם נִיקּוּף מֻרְצֶה כְּדַם עוֹלָה. אָמַר רָבָא: בְּגוּדָל יָמִין וּבְנִיקּוּף שֵׂנִי, וְהוּא דְּקָאָזֵיל לְדָבָר מִצְוָה. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר: מֵימָיו לֹא בָּצַע עַל פִּרְוָסָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וּמִיּוֹם שֶׁעָמַד עַל דַּעְתּוֹ לֹא נֶהֱנָה מִפְּעוּדַת אָבִיו.

אמר

מפציר, וחברו בשבועות (דף ל,ב). "מבתש" גרסינן, בבי"ת ולא בב"ף. **גבה טורא ביניהו** — והבדילן. **בחייהן** — של צדיקים כך, נותן הקדוש ברוך הוא לבו על תאותם שלא להעביר דעתם, שגרם הדבר שנבנס בפתח הפרדות, שיפרוש ולא יעבור על דעתו הראשונה שאין דרכו לסעוד משל אחרים, כדלקמן. **על אחת כמה וכמה** — שהרי במיתתן גדולים יותר מבחייהן, כדאמר רבי חמא. **קוברים איש** — רשע היה, ולא ניתן להיקבר אצל צדיקים. **ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי** — ואילו בחייו, כשרצה להחיות בן השונמית, הוצרך לשום פיו על פיו ועיניו על עיניו ולבקש רחמים. **ודלמא לקיומי ברכתא דאליהו** — דלא סגי שלא תתקיים, דכתיב בצדיקים (איוב כב): "ותגזר אומר ויקם לך", ולאו משום אלישע הוה. **פי שנים** — אליהו החיה בן הצרפית ואלישע בן השונמית, וצריך להחיות עוד אחר. **אי הכי** — דליקיומי ברכתא דאליהו. **היינו דתניא** — בתמיה, ואי משום ברכתא דאליהו — היה צריך להחיות ממש, כמו שעשה אותו שהחיה אליהו! אלא לאו שמע מינה משום אלישע הוה, ולא הוה צריך לאלישע אלא לסלקו מאצלו, והחייהו עד שנסתלק משם. **אל נא תהי כמת** — בצרעת מרים כתיב. **למה נקרא שמם** דכודנייתא "ימים", דכתיב (בראשית לו): "אשר מצא את הימים". **לא שאלני** — רבי חנינא רופא היה, ומהכא מייתי לה במסכת יומא ב"הוציאו לו" (מט,א). **וחיה** — משמע שמת המוכה. **וחיית** — לשון נקבה. ואמכה קאי, שאין המכה מתרפאת. **אין עוד מלבדו** — משום רבי חנינא נקט לה. **אפילו כשפים** — אינן מלבדו. כלומר, שלא מדעתו. שאם אין גזירה מלפניו — אין מריעין לו לאדם. **מהדרא** — מחזרת וטורחת, שלא יבין. **למשקל עפרא** — ולעשות לו כשפים להמיתו. **כשפים** — נוטריקון: מכחישים פמליא של מעלה. שלא גזרו על אדם זה למות, והוא מת על ידי כשפים. **נוקף** — נוגף, *אישופי"ר בלעז. **מכריזין** — גזרו עליו. **מרצה** — מכפר. **גודל ימין** — מפני שהוא נוגף בכח, ומצטער הרבה. **ובניקוף שני** — קודם שנתרפא הראשון. **בצע** — ברכת המוציא, שלא רצה לאכול כזית משל אחרים.

אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר שְׁמוּאֵל: לִיבֵּן סַכִּין וְשָׁחַט בָּהּ - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, חִידּוּדָהּ קוֹדֶם לְלִיבּוּנָהּ. - וְהָאֵיכָא צְדָדִין! - בֵּית הַשְּׁחִיטָה מֵירַוַּח רָווּחַ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: לִיבֵּן שַׁפּוּד וְהִכָּה בּוֹ, מִשּׁוּם שְׁחִין נִדּוֹן אוֹ מִשּׁוּם מַכָּה נִדּוֹן? לְמַאי נַפְקָא מִינַּהּ - לְכִדְתַנְיָא: שְׁחִין וּמַכָּה מְטַמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד בִּשְׁנֵי סִימָנִין, בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְפִסְיוֹן, וְלָמָּה חִלְּקָן הַכָּתוּב? לוֹמַר שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה; וְתַנְיָא: אֵיזֶהוּ שְׁחִין וְאֵיזֶהוּ מַכָּה? לָקָה בְּעֵין, בְּאֶבֶן, בְּגֶפֶת, בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא, וּבְכָל דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא מֵחֲמַת הָאוּר - לְאַתּוּיֵי אֲבָר מֵעִיקָּרוֹ - זֶהוּ שְׁחִין. וְאֵיזֶהוּ מַכָּה? נִכְוָה בְּגַחֶלֶת, בְּרֶמֶץ, בְּסִיד רוֹתֵחַ, בְּגֶפֶת רוֹתַחַת, וּבְכָל דָּבָר הַבָּא מֵחֲמַת הָאוּר, לְאַתּוּיֵי חַמֵּי הָאוּר - זוֹ הִיא מַכָּה; וְתַנְיָא: שְׁחִין וּמַכָּה, אִם שְׁחִין קוֹדֵם לַמַּכָּה - בְּטֵל מַכָּה אֶת הַשְּׁחִין, וְאִם מַכָּה קוֹדֶמֶת לַשְּׁחִין - בְּטֵל שְׁחִין אֶת הַמַּכָּה; וְהָכָא הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן דַּהֲוָה בֵּיהּ חֲצִי גְּרִים שְׁחִין מֵעִיקָּרָא, וְלִיבֵּן שַׁפּוּד וְהִכָּה בּוֹ וְנִפַּק בֵּיהּ חֲצִי גְּרִים אַחֵר, מַאי? חֲבָטָא קָדֵים, וְאָתֵי הַבְלָא וּמְבַטֵּל לֵיהּ לַחֲבָטָא, וַהֲוָה לֵיהּ שְׁחִין וּמַכָּה, וְלָא מִצְטָרְפִין; אוֹ דִלְמָא הַבְלָא קָדֵים, וְאָתֵי חֲבָטָא וּמְבַטֵּל לֵיהּ לְהַבְלָא, וַהֲוָה לֵיהּ שְׁחִין וּשְׁחִין, וּמִצְטָרֵף? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר שְׁמוּאֵל: לִיבֵּן סַכִּין וְשָׁחַט בָּהּ - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, חִידּוּדָהּ קוֹדֵם לְלִיבּוּנָהּ; אַלְמָא חֲבָטָא קָדֵים. - חִדּוּד שָׁאנֵי. תָּא שְׁמַע: לִיבֵּן שַׁפּוּד וְהִכָּה בּוֹ - נִדּוֹן מִשּׁוּם מַכַּת אֵשׁ, אַלְמָא חֲבָטָא קָדֵים. - הָתָם נַמִּי דְּבַרְוַיְיהּ מִיבְרֵי, דְּהַיְינוּ חִדּוּד. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: סַכִּין שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה - מוּתָּר לִשְׁחוֹט בָּהּ וְאָסוּר לַחֲתוֹךְ בָּהּ בָּשָׂר; מוּתָּר לִשְׁחוֹט בָּהּ - מְקַלְקֵל הוּא, וְאָסוּר לַחֲתוֹךְ בָּהּ בָּשָׂר - מִתַּקֵּן הוּא. אָמַר רָבָא: פְּעָמִים שֶׁהַשּׁוֹחֵט אָסוּר - בְּמִסּוּכֶּנֶת, וּמְחַתֵּךְ מוּתָּר - בְּאַטְמֵי דְּקַיְימִין לְקוּרְבָּנָא. - וְתֵיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם שַׁמְנוּנִית דְּאִיסּוּרָא!

בחדשה

ליבן — באור. בלשון חכמים נקרא ליבון, ובלשון הלועזים קורין (באדמותי׳) [באדמומית]. **שחיטתו כשרה** — ולא אמר: שריפה היא זו, ולא שחיטה. **חידודה קודם לליבונה** — מקדים וממהר לחתוך קודם שתכוה הבהמה מן האור. **והאיכא צדדין** — דסכין, כשנבנס לתוך החתך קודם שתשחט רוב הסימנים היא שורפת את הסימנים, ונמצאת שהיא נשרפה קודם שחיטה, שהרי ושט נקובתו במשהו ליטרף, ושריפה כנקב הוא. **מירווח רווח** — מתרחב החתך מצדי הסכין מבאן ומבאן, ואין נוגע הסימן אלא חידודו של סכין. **והכה בו** — את האדם מכה בכח. **משום שחין נדון** — לענין נגעים, כדמפרש לקמן. שחין בא על ידי חום שמתחמם מחמת כח ההכאה, ומכוה באה מחמת האור. והכא דאיכא תרוייהו, בהי מיניהו דיינינן ליה? **למאי נפקא מינה** — באיזה דבר חלוק דין מכוה משחין, דתיבעי לך? **מטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון** — שאין בהן הסגר שני, כמו שכתוב (ויקרא יג) בשאת ובספחת שני הסגרות. שאם עמד בעיניו ולא פשה שבוע ראשון — מסגיר אותו בשניה שמא יפשה ויחליטנו, אבל בשחין ומכוה לא נאמר אלא הסגר אחד, ואם עמד בעיניו בשבוע ראשון — שוב אין מסגירו לטמאו, אלא פוטרו והולך. **בשני סימנין** — הנך דמפרש. **שער לבן ופסיון** — אם פשה, ולא כנתק שסימן טומאתו בשער צהוב. **ולמה חלקן הכתוב** — בשתי פרשיות, ופירש משפט כל אחת בה ולא צירפם יחד, שהרי משפטן שוה, והיה לו לכתוב: כי יהיה בו בעורו שחין או מכוה: **שאין מצטרפין זה עם זה** — לשיעור נגע כגריס, חצי פול. שאם עלה בו חצי גריס מחמת חום מכה שלא על ידי האור, וחצי גריס אצלה על ידי בויית האור — אין מצטרפין. **שחין** — לשון חמימות, כמו (יומא נג,ב): "שנה שחונה", ובדמתרגם יונתן "חמותי ראיתי אור" — שחינית (ישעיהו מד). **לקה באבן** — הכהו בכח באבן אפילו בלא חבורה. דכל מכה מתחמם הבשר מיד על ידי ההכאה. **בגפת** — שהטמין ידו בפסולת של זיתים, והוא חם מאד מאיליו, ונכוה. **אבר מעיקרו** — ממקום שעוקרים העופרת, והוא חם. **גחלת** — פחם שלא כבה. **רמץ** — אפר חם, וכך שמו בלשון ערבי. **גפסית** — מין סיד, ושורפין אותו כמין סיד. **ותניא שחין ומכוה כו׳** — כולהי הנך מתנייתא מצטרכי הכא לפרושי מאי תיבעי לן. דהא בעיא דלעיל הכי איבעיא לן: ליבן שפוד והכה בו, איזה הבל קודם לבא, הבל המכה או הבל האור? ונפקא מינה לבדתניא דהולכין אחר האחרון. דתניא: שחין ומכוה במקום אחד, באותו מקום שלקה בראשון לקה בשני באותו גריס עצמו. **ביטל אחרון את הראשון** — ונפקא מינה לענין צירוף, שאם היה בו חצי גריס שחין ולקה באור באותו חצי גריס — נהפך אותו גריס ונעשה מכוה. ואם חזר ולקה לאחר זמן אצל מכוה זו שלא על ידי האור, ונולד בו חצי גריס שחין אחר ונעשה שלם — אין מצטרף עם הראשון, וטהור. והשתא אהני ליה ביטול, שאילו לא ביטל חצי גריס הראשון — היה זה מצטרף עמו. **והכא היכי דמי** — לענין בעיא דלעיל היכי מתבעי לן? **וליבן שפוד והכה בו** — ובהכאה זו יש תורת שחין ותורת מכוה. ואיבעיא לן הי קדים ואתי, דליתי בתרא ונבטליה. **חבטא קדים** — כח ההכאה קדים להרע לו לאדם, והוי שחין, ואתי הבל האור אחרון ומבטל ליה, והוה ליה מכוה, ולא מצטרף בהדיה חצי גריס קמא, דהוה ליה שחין ומכוה. **חידוד שאני** — דמתוך שהוא חד אין הבל האור שבו חזק, וחתיכתו קדם להבלו. **אלמא חבטא קדים** — ואתי הבלא ומבטל ליה. **דברוייה מברז** — שלא הכהו בכח אלא דקרו, ואין כאן חבטא אלא הבל. אבל הכהו, דאיכא חבטא — אימא דהא הוה בתרא ומבטל הבלא. **מברז** = *פויינ"ט בלעז. **של עבודה זרה** — שמשמשים בה קרבנות של עבודה זרה. ואסורה בהנאה, כדאמרינן במסכת עבודה זרה (נא,ב): "אבד תאבדון את כל המקומות" — בכלים שנשתמשו לעבודה זרה הכתוב מדבר. **מקלקל הוא** — ואין זו הנאה, שבחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה, שבחייה היא עומדת לשלשה דברים: לגדל ולדות ולחרישה ולאבילה. **לחתוך** — מתקן הוא, דכיון דשחטה להכי קיימא. **כמסוכנת** — דהוי מתקן והוי הנאה, שאם לא ישחטנה תמות. **כאטמי דקיימי לקורבנא** — נתחים טובים, ירך ובתף וחזה, דקיימי לשלחן דורון לאדם חשוב, וזה שחתכן הפסידן. **ותיפוק ליה** — אף על גב דהוא מקלקל אסור לחתוך, משום שמנונית דאיסורא דנבלות שנבלעו בסכין.

בחדשה

והא איכא צדדין — משמע מכאן שאם בשעת שחיטה ניקב הוושט כנגד מה ששחט — טריפה. דהכא הוה בעי למיסר משום צדדין, אי לאו משום דמרווח רווח. **מטמאים** בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון — כך דינו: דבסוף שבוע ראשון מטמא אם פשה, או אפילו לא פשה מטמא כי איכא שער לבן. וכן בתחלה מטמא בשער לבן. אבל בסוף שבוע, אם אין שער לבן ולא פשה, אף על גב דעמד בעיניו ולא כהה — טהור. אבל שאר נגעים בעי הסגר פעם שנית. והלשון קצת קשה, דלא הוה ליה למימר "מטמאים", אלא: מטהרים, שאין כן בשאר נגעים דבעו הסגר! ויש לומר, דהכי נמי קאמר: מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא, אבל אי אין שער לבן ולא פשה, אף על גב דלא כהה — טהור. **בחמי** טבריא וכל דבר שלא בא מחמת האור — אפילו רבי יוסי דחשיב ליה בפרק "בירה" (שבת לט,א) תולדת האור משום דמיחלפא אפיתחא דגיהנם — שמא כאן היה מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוה, כיון דהאי אור בידי שמים.

מותר לשחוט בה מקלקל הוא — אף על גב דבסוף פרק "אלו דברים" בפסחים (עג,א) מחייב לענין שבת, גבי שוחט בשבת בחוץ לעבודה זרה, משום תיקון כל דהו, דתקן להוציא מידי אבר מן החי — שאני שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה, וכיון שיש תקון פורתא חשיב מלאכת מחשבת. שלכך נתכוין, אף על פי שקלקולו יתר על תקונו. אבל לענין נהנה מעבודה זרה — לא חשיב הנאה, כיון שקלקולו יתר על תקונו.

[שייך לעמוד ב] **שלבנה** באור — הא דתנן בסוף מסכת עבודה זרה (עה,ב): סכין שפה בקרקע והיא טהורה, דסגי בנעיצה בקרקע עשר פעמים, ולא בעי ליבון — היינו לחתוך בה צונן, כדאמר התם בגמרא. והכא דמוקי לה כשליבנה באור — כדי ליישב אפילו יהא בית השחיטה רותח. ותימה: דמשמע הכא דבעי ליבון. וכן משמע נמי התם בתוספתא דמסכת עבודה זרה (פרק ט) דקתני: השפודים והאסכלאות והסכינים — מלבנן באור. ותימה: דבפרק "כל שעה" (פסחים ל,ב) משמע דסגי בהגעלה. דקאמר: הני סכיני דפיסחא היכי עבדינן להו? ומסקינן: הלכתא אידי ואידי ברותחין! ואומר רבינו תם: דיש לחלק גבי חמץ, משום דהיתירא בלע. דבענין זה מחלק בסוף מסכת עבודה זרה (עו,א) אף על גב דהשתא דבליעי הוי איסורא — מכל מקום בשעת בליעה הוי התירא. אף על גב דרב אשי גופיה מחלק כן במסכת עבודה זרה (עו,א), ובפסחים (ל,ב) קאמר רב אשי: לדידי חדתי עבדי לי — מחמיר על עצמו היה. ונראה דהא דמסיק: והלכתא אידי ואידי ברותחין — הוי מסקנא דמילתא דרב אשי. ועוד אומר רבינו תם: דהכא ובתוספתא איירי בסכינין גדולים שצולין בהן בשר, והוי תשמישן על ידי האור, ולהכי בעי ליבון. ודיקא נמי, דקא חשיב להו בתוספתא בהדי שפודין ואסכלאות. אבל סכיני דפיסחא מיירי בקטנים. והסכינים ישנים שאנו לוקחים מן הגוים, היה אומר הרב רבינו יצחק בן הרב רבינו מאיר שצריכין ליבון, מפני שדרך הגוים לתקן בהן נר שדולק בהן חלב, וגם מהפכין בהן בשר על גבי גחלים וחותכין. ורבינו תם היה אומר: כיון דאין עיקר תשמישן לבך — לא חיישינן דלמא אתרמי ועבד הכי. ועוד: אפילו אתרמי ואשתמש בו על ידי האור — סגי בהגעלה, דכל מה שסופו לפלוט על ידי רותחין פולט בהגעלה ראשונה. ואין זה דיוק, דדילמא כיון שנשתמש בו על ידי האור אין יוצא מידי דופיו לעולם בהגעלה בלא ליבון, ופולט תמיד בכל הגעלותיו. מידי דהוה אכלי חרס דלא סגי ליה בהגעלה, ולא אמר כל מה שעתיד לפלוט פולט בהגעלה ראשונה, אלא אינו יוצא מידי דופיו לעולם.

השוחט

השוחט בסכין של גויים רב אמר קולף — צריך להעמיד ביודעין בה שהיא בת יומא. דאי לאו הכי — אמאי קולף לרב? הא סתם כלים של גויים אינן בני יומן. וגבי עבברא בשיכרא בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (סח,ב) מסופק ליה לגמרא אם סבר רב נותן טעם לפגם מותר או אסור. וראיה דסתם כלי גוים אינן בני יומן — משמע של גוים, דתנן בפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לה,ב) דאסור, ומפרש שמואל בגמרא: משום דזליפתן של כלים אוסרתן. וקאמר דרבי יהודה נשיאה ובית דינו נמנו עליו והתירוהו, משום דסקברי נותן טעם לפגם מותר. וטעם לפגם דקאמר — היינו משום דאינן בני יומן. דאין לומר דאפילו הוה השמנונית בעין הוא נותן טעם לפגם בשמן, דאם כן קשיא מתניתין דהתם דשריא דבש, ומפרש בגמרא: למאי ניחוש לה, אי משום איערובי — מסרי סרי, ואי משום גיעולי גויים — נותן טעם לפגם מותר. וגבי שמן אסורה! אלא היינו טעמא, דגבי דבש, אפילו שמנונית בעין נותן טעם בדבש לפגם, אבל השמן אין הפגם אלא משום שאינו בן יומו. ועוד, דמפרש התם טעמא דקורט של חלתית דאסור משום דמפסקי ליה בסכינא, אף על גב דנותן טעם לפגם מותר, אגב חורפא דחילתית מחליא ליה ומשויא ליה לשבח. ואי סתמייהו בני יומא נינהו — לא הוה צריך לאותו טעם.

אגב דוחקא דסכינא בלעה — הרב יצחק בר מאיר היה מצריך מתוך כך לאחר שנקרו החלב מן הבהמה לחזור ולקלוף בכל המקומות שחתך בסכין, משום דבלע מן החלב אגב דוחקא דסכינא. וכן כשמביאין בשר מטבחי גוים מצריך לקלוף בכל מקום שחתך גוי בקופיץ שלו או בסכינו. ויש למצוא טעם על המנהג שלנו שנהגו להקל. ודילמא בית השחיטה דוקא שרותח קצת מהני דוחקא דסכינא. תדע, מדדייקינן בסמוך דהתירא נמי קא בלע מאבר מן החי, ומשני: לאימת קא בלע — לבי חיימא כו'. והשתא ללישנא דדוחקא דסכינא תקשי ליה הכי, דהתירא נמי אגב דוחקא דסכינא קא בלע, דלא מצי לשנויי הכי! אלא ודאי אגב דוחקא דסכינא נמי לא בלע אלא בסוף השחיטה דחיימא. ועוד אמר בפרק "כל הבשר" (חולין קיא,ב): צונן שחתכו בסכין של בשר — אסור לאוכלו בכותח, דאגב חורפא דצונן פליט הסכין ובלע צונן, אבל משום דוחקא לא.

סכין טריפה פליגי כו' — משמע דסכין כשרה לכולי עלמא בצונן. והיינו דוקא לענין לשחוט בה פעם אחרת. ואף על פי דמלוכלך הסכין בדם הרבה — בלאו הכי יש דם הרבה בבית השחיטה מן הבהמה עצמה ולא בלע ליה, משום דטרידי סימנין לפלוט דם. אבל לחתוך בה רותח, אפילו שחט בה כשרה — אסור, ואמר בפרק "כל הבשר" (חולין קיא,ב): סכין ששחט בה — אסור לחתוך בה רותח.

והלכתא אפילו בצונן ואי איכא בליתא דפרסא כו' — והא דבעי בסוף מסכת עבודה זרה (עו,ב) נעיצה עשר פעמים בקרקע לחתוך בה צונן בסכין של גוים — לא דמי לסכין טריפה דהכא, דבאקראי בעלמא. אבל בסכין של גוים מתוך שחותכין בו איסור תמיד — נדבק בו השמנונית ואין יוצא ממנו בלא נעיצה. ורבינו תם פירש: משום דהתם חותך בו איסור רותח, אבל הכא קסבר בית השחיטה צונן. וקשה לפירושו, דבפרק "כל הבשר" (חולין קיא,ב) אמר שמואל: סכין ששחט בה — אסור לחתוך בה רותח, ואפילו הדיחה. כדמשמע בתר הכי, דקאמר: לחתוך בה צונן, אמרי לה בעיא הדחה, פירוש: הסכין. ולא כפירוש הקונטרס דפירש התם דאבשר קאי. מדנקט "בעיא" לשון נקבה. ועוד, דתקנת סכין אתא לאשמועינן, כדקאמר: אסור לחתוך בה רותח, וכן לחתוך בה צונן. אלמא קסבר בית השחיטה רותח, אפילו הכי לחתוך בה צונן לא בעי נעיצה! ויש לומר: שאני התם דליכא איסורא אלא משום דם, ודם (צונן) לא בלע כל כך, דדם משרק שריק. ומכל מקום אסור לחתוך בה רותח, או אפילו צונן בלא הדחה או קינוח, לאמרי לה דלא בעי הדחה — משום שיש רוב דם על הסכין. כמו כבדא עילוי בישרא דאסור לכתחלה, ולא אמר משרק שריק, לפי שיש רוב דם בכבד. **וליתקן** חדא ולחתוך בה בשר כו' — ופעם אחרת כשירצה לחזור ולחתוך בשר — יהא זכור להכשירה. ועל הסכין ששחט בה לא פריך שישחוט והדר יחתוך, דסכין ששוחטין בה רגילין לשומרה שלא תתקלקל. ולענין שבת נמי אמר דכיתב של מחרישה דמי. **לא** ליסחוף איניש כפלי עילוי בישרא — היינו לאחר ניתוח מיד, קודם שנצטנן הבשר. אבל לאחר שנצטנן הבשר — אין לחוש, כדכתיב (ויקרא ט): "וישימו את החלבים על החזות".

ואידך

בַּחֲדָשָׁה. - חֲדָשָׁה, בֵּין לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּין לְרַבִּי עֲקִיבָא מְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה הֵן, וּמְשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה אֵינָן אֲסוּרִין עַד שֶׁיַּעֲבְדוּ! - אִיבָּעֵית אֵימָא: דִּפְסַק בֵּיהּ גְּוִוזָא לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּיָשָׁנָה שֶׁלִּיבְּנָהּ בָּאוּר. אִתְּמַר: הַשּׁוֹחֵט בְּסַכִּין שֶׁל גּוֹיִם - רַב אָמַר: קוֹלֵף, וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: מַדִּיחַ. לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: בֵּית הַשְׁחִיטָה צוֹנֵן, וּמָר סָבַר: בֵּית הַשְׁחִיטָה רוֹתֵחַ? - לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא בֵּית הַשְׁחִיטָה רוֹתֵחַ הוּא; מַאן דְּאָמַר קוֹלֵף - שַׁפִּיר, וּמַאן דְּאָמַר מַדִּיחַ - אֵידֵי דְּטָרִידִי סִימָנִין לְאַפּוֹקֵי דָּם לָא בָּלְעֵי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּכוּלֵּי עָלְמָא בֵּית הַשְׁחִיטָה צוֹנֵן, מַאן דְּאָמַר מַדִּיחַ - שַׁפִּיר, מַאן דְּאָמַר קוֹלֵף - אַגַּב דּוּחְקָא דְּסַכִּינָא בָּלַע. סַכִּין טְרֵיפָה - פְּלִיגִי בָּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר: בְּחַמִּין, וְחַד אָמַר: בְּצוֹנֵן. וְהִלְכְתָא: אֲפִילּוּ בְּצוֹנֵן, וְאִי אִיכָּא בְּלִיתָא דִּפְרָסָא לְמִיכְפֵּרִיהּ - לָא צָרִיךְ. וּלְמַאן דְּאָמַר בְּחַמִּין מַאי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּקָא בָּלְעָה אִיסּוּרָא? דְּהֵיתֵירָא נַמִּי בָּלְעָה אֲבָר מִן הַחַי! - אֵימַת בָּלְעָה - לְבֵי חַיְּימָא, אֵימַת קָא חַיְּימָא - לְבֵי גְּמָרָה שְׁחִיטָה, הַהִיא שַׁעֲתָא הֵיתֵירָא הֲוָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב; הַמַּבָּח צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה סַכִּינִין: אַחַת שֶׁשּׁוֹחֵט בָּהּ, וְאֶחָד שֶׁמְּחַתֵּךְ בָּהּ בָּשָׂר, וְאֶחָד שֶׁמְּחַתֵּךְ בָּהּ חֲלָבִים. וְלִיתְקַן לֵיהּ חֲדָא, וְלִיחְתּוֹךְ בָּהּ בָּשָׂר וַהֲדַר לִיחְתּוֹךְ בָּהּ חֲלָבִים! - גְּזִירָה שֶׁמָּא יַחְתּוֹךְ חֲלָבִים וְאַחַר כָּךְ בָּשָׂר. - הָשְׁתָּא נַמִּי מִיחַלַּף לֵיהּ! - כֵּיוָן דְּאַצְרְכִינְהוּ תְּרֵי, אִית לֵיהּ הֵיכֵּרָא. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַמַּבָּח צָרִיךְ שֵׁנֵי כֵלִים שֶׁל מַיִם, אֶחָד שֶׁמַּדִּיחַ בּוֹ בָּשָׂר, וְאֶחָד שֶׁמַּדִּיחַ בּוֹ חֲלָבִים. וְלִיתְקַן לֵיהּ חֲדָא, וְנַדִּיחַ בּוֹ בָּשָׂר וַהֲדַר נַדִּיחַ בּוֹ חֲלָבִים! - גְּזִירָה שֶׁמָּא יַדִּיחַ חֲלָבִים וְאַחַר כָּךְ בָּשָׂר. - הָשְׁתָּא נַמִּי מִיחַלְּפִי לֵיהּ! - כֵּיוָן דְּאַצְרְכִינְהוּ תְּרֵתֵי, אִית לֵיהּ הֵיכֵּרָא. אָמַר אַמֵּימָר מִשְׁמֵיהּ דְּרַב פַּפָּא: לָא לִיסְחוֹף אִינִישׁ כַּפְלֵי עִילָּוֵי בִּישְׁרָא, דְּדָאֵיב תַּרְבָּא וּבָלַע בִּישְׁרָא. - אִי הָכִי, כִּי תְּרִיצִי נַמִּי, דְּאֵיב תַּרְבָּא וּבָלַע בִּשְׂרָא! - קָרְמָא מַפְסִיק מִתַּחַאי. - אִי הָכִי,

מעילאי

בחדשה — שלא חתכו בה מעולם. **חדשה** — אמאי מיתסרא משום עבודה זרה? דהא האי סכין לאו עבודה זרה עצמה היא אלא משמשי עבודה זרה, ובין לרבי ישמעאל ובין לרבי עקיבא דפליגי בפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה נא,ב) בעבודה זרה עצמה, איכא למאן דאמר אסורה מיד ואיכא למאן דאמר לבשתעבד, כולהו מודו בכלים דאינם אסורים עד שיעבדו עד שיעשו בהם שימוש לעבודה זרה! **גוויזא** = חתיכות עצים. **ואיבעית אימא אפילו בישנה** — וכגון שליבנה באור, ואין כאן איסור שמנונית. **קולף** — בית השחיטה, מפני שבלעה שמנונית הסכין. **מדיח** — במים. **בית השחיטה רותח** — ובלע. **צונן** — כלומר, אין חום בית השחיטה חזק לבלוע. ומיהו, הדחה בעי, שהרי נתקנח בה שמנונית, ואף על פי שלא נבלע בבשר הרי הוא בדפנות בית השחיטה, שאי אפשר לדופני הסכין בלא שמנונית. **טרידי סימנים לאפוקי דם** — כלומר, בהוצאת דם הם עסוקים, ולא בבליעה. **דוחקא דסכין** — שמשפשפו בבשר בדוחק בלעה. וכיון דלא איפסיק הלכתא, ואיסורא דאורייתא הוא עבדינן לחומרא, דקיימא לן: בשל תורה הלך אחר המחמיר. ומכל מקום לכתחלה לא ישחוט, דהא "השוחט" קאמר. **סכין טריפה** — ששחט בה טריפה. **בחמין** — צריך להגעילה לסכין, מפני שבלעה שמנונית הטריפה. **בצונן** — קסבר: בית השחיטה צונן, ולא בלע הסכין, דלא נתחמם. והלכתא אפילו בצונן — וגבי סכין של היתר הוא דפסק הלכתא להיתרא, דלא איתסר בבליעה זו, ושקה הוא לבלוע אלא על ידי רתיחה. אבל גבי סכין דאיסורא של גויים בפלוגתא דלעיל לא פסק, מפני שהסכין אסורה והבשר רך לבלוע. **בליתא דפרסא למיכפריה** — חתיכת בגד ישנה קשה, *אשפר"א בלעז, ויפה לקנח. **בליתא** = חתיכה בלועז. **דפרסא** — כדמתרגמינן "מסך הפתח" — פרסא (שמות לה). **למיכפריה** — לקנחו. וחבירו בגיטין (דף נו,א) בנבוזראדן: ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא. ובעזרא קרי למזרקים "כפורי זהב" על שם שמקנח בם באצבעו מן הדם. **משום דקא בלע** — שמנונית דטריפה. אבל אבליעת דם לא חיישי, שהסכין קשה הוא ואין דם נבלע בו. אלא שמנונית שהיא נבלעת בין ברך בין בקשה. **דהיתירא נמי** — כי שחיט בה בהמה כשרה נבעי הגעלה, דהא בלעה שמנונית דאבר מן החי קודם גמר שחיטה. **אחת ששוחט בה** — ולא יחתוך בה דבר אחר, שלא תפגם ותתקלקל. ופעמים שיבא לידי איסור, שישחט בלא בדיקה. **חלבים** — למכור בשוק. **ונתקן חדא** — לחלבים ולבשר, ויחתוך בשר ואחר כך חלבים. **ואחר כך** — יחתוך בה בשר בבהמה אחת, מחמת שהוא טרוד במלאכתו, וישכח ולא יקנח. ואתי לאיחלופי של חלבים בשל בשר, ויחתוך בלא קינוח, שסבור הוא שהוא סכין של בשר. **היכירא אית ליה** — עושה בה סימן. **שמא ידיח חלבים** — תחלה, ויהיו המים מפוטמות מן השמנונית על ידי שפושך הידים ואף על גב שהוא צונן. ואחר כך ידבק בדפנות הבשר, ואף על גב שאין נבלע בו — נדבק הוא מבחוץ. **לא ליסחוף איניש כפלי** — כל הכסלים שחלב הכליות דבוק שם, לא יהא כופה אותם על גבי בשר אחר. שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם, וזב על הבשר. **כי תריצי נמי** — כשהן מונחים על הדף כדרכן, החלב למעלה — הא בלעי כפלי גופייהו מחלב הדבוק בהן. **קרמא** — קרום, **טיל"א. **מפסיק** — בין חלב לבשר. והוא אותו קרום שאנו נוטלין מן הכסלים שקורין ***פלאנק"ש, ועב וחזק הוא. לכך אסור, שחלב נבלע בו, אבל אין נבלע כל כך שיהא זב לבשר שתחתיו.

מעילאי

מעילאי נמי — כי סחיף להו על גבי בשר איבא קרמא מפסיק, שאין חלב שאין לו קרום דק מלמעלה. **ממשמשא** — *מנייר. **מפתא** — לשון "פתות אותה פתים" (ויקרא ב). **כתב** — לכתוב, שידע לחתום שמו אילו ישב בדין, או לעדות. **שחיטה** — לאמן ידו לכך, אפילו שבקי בהלכותיה. **קשר של תפילין** — יש בו אומנות, שעשוי כמו אות דל"ת, שיהא נראה בה שדי. השי"ן חקוקה בקמטי התפר בעין שי"ן, ורצועה קטנה כפולה ותלויה בעין יו"ד, והקשר עשוי בעין ד'. **הני שביחן** — תפילין וציצית וברכת חתנים מצויין תדיר, הלכך הכל בקיאין בהם ואין צריכין לימוד, שמעצמו יהיה בקי בהם. **שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור** — בפרק "השוחט" תנן לכולהו. שהייה (חולין לב,א) — אם שהה כדי שחיטת בהמה כו'. שחט והתיז הראש בבת אחת, שלא הוליך והביא — היינו דרסה. שחט הושט ופסק הגרגרת — הרי עיקור. או שהחליד את הסכין — הוי חלדה, כחולדה זו התחובה בחורין. השוחט מתוך הטבעת — הוי הגרמה. והתם מפרש לה ואזיל. ולשון הגרמה — שמכריע ידו לצאת חוץ ממקום הכשר שחיטה, וכמו "היה שוקל עין בעין נותן לו גירומיו" גבי הכרעה בבבא בתרא (פח,ב). **כולהו תנן** — במתניתין פרק "השוחט" שבהמה מתנבלת בהן. וכיון שאין בקי בהן — פשיטא דאסור לאכול. וכי שמואל דאמורא הוא מתניתין אתא לאשמועינן? שכבר המשנה שנויה ועומדת. **ולא ידע** — אינו יודע שאסור לעשות כן, ומאכילה לנו. **אם שהה כדי ביקור** — והוא שיעור שהייה. **לאו כדי ביקור סימנין** — אלמא: יש בהן תורת ביקור. כדי ביקור חכם — לבדוק הסכין. שהטבח צריך להראות הסכין לחכם העיר מפני כבוד החכם, כדאמרינן לקמן (י,ב), אף על גב שהטבח בקי בהלכות בדיקה. **אם כן נתת דבריך לשיעורים** — פעמים שהחכם רחוק מהטבח, פעמים שהוא קרוב. **טבח חכם** — שהשוחט תלמיד חכם ואין מופלא בעיר ממנו. כלומר, לא תלוי השיעור אלא בשהיית בדיקת סכין לחודיה. **לא בדק** — בסימנים, מאי? טרפה שחוטה אינה מטמאה, כדאמרינן ב"העור והרוטב" (חולין קכח,ב): "מן הבהמה" — מקצת בהמה מטמאה ומקצתה אינה מטמאה, ואיזו זו — טרפה ששחטה. **נבלה** — דלאו בחזקת שחוטה מחזקינן לה, כדרב הונא בפירקין. **בהמה בחייה בחזקת איסור** — שהרי אסורה משום אבר מן החי. הלכך, אם נולד ספק בשחיטה, ובאת להעמידה על חזקתה, שהרי בכל דבר אתה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה, שאין יכול להוציאה ממנה על ידי ספק — נמצאת אומר שבהמה זו אסורה. שהרי בחזקת איסור היתה תחלה, ומספק אתה בא להתירה שמא נשחטה כראוי — אל תתירנה מספק, עד שיודע לך שנשחטה כראוי. **נשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה** — ולקמן מפרש מאי נפקא מינה. וברישא דמילתיה קמיפלגי, דהשתא נולד לנו ספק בשחיטה — שמא לא נשחט הרוב. **מר סבר בחזקת איסור** — הראשון עומדת, שלא היתה שחוטה. וכיון דבחזקת שאינה שחוטה מוקמית לה — הרי מתה ומטמאה. **ומר סבר בחזקת איסור אמרינן** — ולאכילה הוא שנאסרה קודם שחיטה. **לא אמרינן** — שהרי בשר מן החי אינה מטמאה. **ונימא נשחטה הותרה** — דלשון חזקה לא שייך אלא בדבר ספק, דנימא העמד דבר על חזקתו. **דאף על גב דאיתיליד בה ריעותא** — שנולד בה ספק טריפות, ספק קודם שחיטה היה בה, ויש לתלותו בלאחר שחיטה — מוקמינן לה אחזקת היתר, דסתם בהמה אינה טרפה, ותלינן בלאחר שחיטה, ובשרה. **נטל הא ליתנהו** — ולא חזינן בהו שום ריעותא, ומאי ספקא איבא? **מי חיישינן שמא במקום נקב** — שהיה בו בתלה אתרמי ליה השתא, שהבניס בו שיניו וטרפה. דנקבו הדקין אחד משמונה עשר טרפות הוא. **מנקר** — לשון נקבים, *קרו"ט בלעז.

שמא

ואידך הני שביחן — כדאמר (בבא מציעא כט,ב): תפילין בי בר חבו משכח שביחי. מכאן מדקדק רבינו תם דאין צריך לקשור בכל יום תפילין כשמניחן. שרבינו אליהו היה מצריך לקושרן, מדקאמר ב"הקומץ רבה" (מנחות לה,ב): תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחה ועד שעת קשירה. ולרבינו תם נראה דההיא קשירה היינו הידוק שמהדקו סביב ראשו, כמו (נדה כו,ב) "שליא קשורה בו", וכמו (עבודה זרה ה,א) "קשורה בו בכלב". דאי קשירה ממש וכי בכל יום ילך אצל בר חבו? ועוד: דבריש "המוצא תפילין" (עירובין צז,א) משמע דאסור לקשור קשר של תפילין בשבת, משום דהוי קשר של קיימא. דקאמרינן: ישנות מכניסן זוג זוג, אבל חדשות לא, ומפרש בגמרא: דחדשות קרי שאינן מקושרות. ואם היה עשוי לקשור ולהתיר בכל יום — אם כן לא הוי קשר של קיימא.

כולהו תנינהו פירש בקונטרס: עקור דתנן: שחט את הושט ופסק את הגרגרת. ותימה: דאין זה שייך להלכות שחיטה, דזה פסול מפני שלא שחטו, ולא דמי לשאר הלכות שחיטה! ויש לומר: דאיירי ששחט בסכין פגומה או במגל, וזה נקרא פסק את הגרגרת. ופסולה הוי משום דאין שוחטין אלא חונקין, כדתנן בפירקין (חולין טו,ב): חוץ מן המגל והמגירה כו'. ובהלכות גדולות פירש: עקור — שנעקר הסימן ונשחט חוץ ממקומו. ותימה: דמה ענין זה להלכות שחיטה? והלא לא עשה כלום, אלא שהסימן נשמט מאליו. ואפילו שחטו בסכין, תיפוק ליה מטעם הגרמה! ויש לומר: דאיירי כשנשמט הסימן ואחר כך שחטו. ו"כולהו תנינהו" דקאמר היינו מדתנן בפרק "כסוי הדם" (חולין פה,א): הנוחר והמעקר פטור מלכסות. ואם תאמר: פשיטא דלא מהניא ביה שחיטה, שכבר נטרף! ויש לומר: לדברי הלכות גדולות לאו טרפה היא, אלא שבן הלכה למשה מסיני דאין שחיטה מועלת בסימן שמוט הנשמט חוץ למקום חיבורו, בין בושט בין בקנה. ואפילו עוף שהכשרו בסימן אחד, אם נשמט האחד אין שחיטה מועלת בשני. ואם תאמר: ולמה אינו מונה בהלכות שחיטה פסק הגרגרת בסכין פגומה, כמו שמונה לפירוש הקונטרס? ויש לומר: דהתם אין כאן שחיטה, שאינו אלא חונק. ולפירוש הקונטרס ניחא, שאינו מונה שמוטה דהלכות גדולות, דהוי טרפה ששחטה, ואין צריך להזכירו. ומיהו, לא הוי השתא עקור לפירוש הלכות גדולות מעין שאר הלכות שחיטה שהן בגוף השחיטה, ועקור אינו בגוף השחיטה אלא ששוחט סימן שנעקר. וגם קצת קשה לשון "נוחר ומעקר", משמע שאינו אלא מעקר הסימן ואין עושה שחיטה אחרת, רק שמיתתו בעיקור, כמו בנחירה. ואינו כן, שבכך לא היה מת. ומה שקשה מלקמן לפירוש הקונטרס ומפרק "אלו טרפות", ולי"שב הלכות גדולות אפשר כל אחד במקומו בעזרת השם יתברך.

כדי ביקור טבח חכם ואף על פי שיש סכין גדולה וסכין קטנה משערינן לכל בהמה בסכין שיש בה כמלא צואר וחוץ לצואר כמלא צואר. **ואסורה** באכילה משום דרוב פעמים שוחט שפיר, ושריא מדאורייתא לא החמירו לעשות נבלה.

אמר ליה אין חוששין שמא במקום נקב נקב ואפילו יש שם נקבים הרבה שלא במקום שיניו מסתברא דתלינן כולהו בזאב, כי היכי דמכשרינן (חולין מט,א) היכא דממשמשא ידא דטבחא.

מַעֲילַאי נַמִּי קָרָמָא אִיכָּא! - אַיְידֵי דְּמְמַשְׁמְשָׁא יָדָא דְּטַבָּחָא מְפַתַּת. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ שֶׁיִּלְמוֹד שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: כְּתָב, שְׁחִיטָה, וּמִילָה. וְרַב חֲנַנְיָא בַּר שֶׁלֶמְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר: אַף קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִּין, וּבִרְכַּת חֲתָנִים, וְצִיצִית. - וְאִידָךְ? הָנֵי שְׁבִיחֵן. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל טַבָּח שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה - אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ, וְאִלּוּ הֵן הִלְכוֹת שְׁחִיטָה: שְׁהִיָּיה, דְּרָסָה, חֲלָדָה, הַגְרָמָה, וְעִיקּוּר. - מַאי קָא מַשְׁמַע לָן? כּוּלְּהוּ תָּנֵינְהוּ! - לָא צְרִיכָא, שֶׁשָּׁחַט לִפְנֵינוּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְשָׁחַט שָׁפִיר; מַהוּ דְּתֵימָא: מִדְּאִידַּךְ שָׁחַט שָׁפִיר - הַאי נַמִּי שָׁחַט שָׁפִיר, קָא מַשְׁמַע לָן: כֵּיוָן דְּלָא גָּמַר, זִימְנִין דְּשָׁהֵי וְדָרֵים וְלָא יָדַע. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַמַּטְבֵּחַ צָרִיךְ שֶׁיְּבַדּוֹק בַּסִּימָנִים לְאַחַר שְׁחִיטָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: אַף אֲנַן נַמִּי תָּנֵינָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם שָׁהָה כְּדֵי בִּיקּוּר; מַאי לָאו כְּדֵי בִּיקּוּר סִימָנִין? אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: לָא, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי בִּיקּוּר חָכָם. - אִם כֵּן, נָתַתָּ דְּבָרִים לְשִׁיעוּרִים! - אֶלָּא כְּדֵי בִּיקּוּר טַבָּח חָכָם. לָא בְּדַק מַאי? רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן אַנְטִיגְנוֹס מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יַנַּאי אָמַר: טְרֵפָה וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה; בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: נְבֵלָה וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ בַּמֶּה נִשְׁחֲטָה, נִשְׁחֲטָה - הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ בַּמֶּה נִטְרְפָה; מָר סָבַר: בְּחֶזְקַת אִיסּוּר קַיְימָא וְהָשְׁתָּא מֵתָה הִיא, וּמָר סָבַר: בְּחֶזְקַת אִיסּוּר אָמְרִינַן, בְּחֶזְקַת טוּמְאָה לָא אָמְרִינַן. גּוּפָא, אָמַר רַב הוּנָא: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ בַּמֶּה נִשְׁחֲטָה, נִשְׁחֲטָה - בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ בַּמֶּה נִטְרְפָה. וְלֵימָא: נִשְׁחֲטָה הוּתָּרָה! - הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיתְּיְלִיד בָּהּ רֵיעוּתָא; בְּדִבְעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַבָּא מֵרַב הוּנָא: בָּא זְאֵב וְנָטַל בְּנֵי מֵעַיִם, מַהוּ? - נָטַל?! הָא לֵיתְנְהוּ! - אֶלָּא נָקַב בְּנֵי מֵעַיִם, מַהוּ? - נָקַב?! הָא קָא חָזְינַן דְּהוּא נָקְבִינְהוּ! - אֶלָּא נְטָלָן וְהֶחֱזִירָן כְּשֶׁהֵן נְקוּבִין, מַהוּ? מִי חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בִּמְקוֹם נֶקֶב נָקַב, אוֹ לָא? אָמַר לֵיהּ: אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בִּמְקוֹם נֶקֶב נָקַב. אֵיתִיבֵיהּ: רָאָה צִפּוֹר הַמְנַקֶּר בְּתְאֵנָה, וְעָכְבָר הַמְנַקֵּר בַּאֲבַטִּיחִים

הֲתָם הלכתא גמירי לה מסוטה — תימה: דמשמע הכא דהא דמטהרין ספק טומאה ברשות הרבים — מסוטה גמרינן לה. וקשה, דבפרק "שני נזירים" (נזיר נז,א) תנן: אמר להם אחד ראיתי אחד מכם שנטמא — שניהם מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה. ופריך בגמרא, דהני שני נזירים והך דקאי גבייהו הרי תלתא, והוה ליה ספק טומאה ברשות הרבים וספקו טהור, ולא היה להם להביא כלל קרבן טומאה אלא קרבן טהרה! ומשני: באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם. ואבתי מאי תירץ? דהשתא הוה ליה ספק טומאה ברשות היחיד, והוה ליה וודאי טמא, כדמוכח בריש נדה (ב,ב) גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר, דקאמר רבי שמעון: ברשות היחיד תולין. ופריך התלמוד: ואי מסוטה גמרינן לה אמאי תולין? ואם כן תרוייהו לייתי קרבן טומאה ולא קרבן טהרה, כמו מעיקרא דסלקא דעתך דהוי רשות הרבים, דפריך דלייתי קרבן טהרה! אלא ודאי היינו טעמא דלא מייתו קרבן טומאה גרידא כי הוי רשות היחיד — משום דלא ילפינן מסוטה אלא דבר שיכול להיות כמו סוטה, וזה ודאי שלא נטמאו שניהם. אבל מעיקרא דסלקא דעתך דהוי רשות הרבים — ניחא דמייתו שניהם קרבן טהרה אף על גב שודאי האחד מהן נטמא, דלאו מסוטה גמרינן להו, אלא מטהרין להו מכח דמוקמינן כל חד וחד בחזקת טהרה! ויש לומר: דמסוטה גמרינן לטהר ברשות הרבים היכא דליכא חזקה לטהרה. כי ההיא דמקוה שנמדד ונמצא חסר, דליכא חזקה לטהרה. דאי משום העמד המקוה בחזקת שלם — אדרבה, העמד טמא על חזקתו, ומטהר רבי שמעון ברשות הרבים משום דגמרינן מסוטה. והשתא דבעי למימר דלא מוקמינן באיסור אחזקתיה כמו בסכנתא אפילו היכא דאיכא חזקה — ילפינן מסוטה, והיכא דלא אפשר למילף מסוטה, כי ההיא דשני נזירים (נז,א) — לא נטהר מספק מכח חזקה. וההיא פרכא דהתם הוי לפי המסקנא דהכא, דאזלינן בתר חזקה. ובן דבר שאין בו דעת לישאל דהוי ספקו טהור, דילפינן מסוטה — היינו היכא דליכא חזקה, כי ההיא (טהרות פ"ג מ"ח) דתינוק שנמצא בצד העיסה, דמטהר רבי מאיר משום דאין בו דעת לישאל מטעם סמוך מיעוטא לחזקה, והויא ליה פלגא ופלגא כדאמרינן ביבמות (קיט,ב). ואם תאמר: ומסוטה היכי מצי למילף? והא סוטה אית לה חזקת טהרה! ויש לומר: כיון דקנאה לה ונסתרה יש רגלים לדבר, ואתרע לה חזקתה. ואם תאמר: כל ספק טומאה ברשות היחיד מנא לן דטמא היכא דאיכא חזקת טהרה? אי מסוטה — הא אתרע לה חזקה! ויש לומר: דגמרינן שפיר מסוטה, דעשאה הכתוב כודאי ולא מוקמינן לה אחזקתיה. דאף על גב דאיתרע לה חזקתה, מכל מקום אי מוקמינן לה אחזקתה — לא היה לה להיות וודאי טמאה. והא דקאמרינן בפרק "בשם" (סוטה כט,א) דאיצטריך סוטה לטהר ברשות הרבים, דאי מדרב גידל הוה אמינא דבר שיש בו דעת לישאל אפילו ברשות הרבים ספקו טמא — הוה מצי למימר דאיצטריך לטומאה ברשות היחיד אפילו היכא דאיכא חזקה דטהרה, דאי מדרב גידל — דילמא היינו היכא דליכא חזקה דטהרה. **טמאה** שאני אומר

חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נֶקֶב נָקֵב! אֲמַר לֵיהּ: מִי קָא מְדַמֵּית אִיסּוּרָא לְסַפֵּנְתָּא? סַפֵּנָה שָׁאנֵי. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: מַאי שְׁנָא סְפֵק סַפֵּנְתָּא לְחוּמְרָא? סְפֵק אִיסּוּרָא נַמִּי לְחוּמְרָא! אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וְלָא שָׁאנֵי בֵּין אִיסּוּרָא לְסַפֵּנְתָּא? וְהָא אִילּוּ סְפֵק טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - סְפֵיקוֹ טָהוֹר, וְאִילּוּ סְפֵק מַיִם מְגוּלִּין - אֲסוּרִין! אֲמַר לֵיהּ: הָתָם הֵלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ מִפּוֹטָה: מַה פּוֹטָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד - אַף טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. מְתִיב רַב שִׁימִי: שֶׁרֶץ בְּפִי חוּלְדָּה וְחוּלְדָּה מְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כְּבָרוֹת שֶׁל תִּרוּמָה, סְפֵק נָגַע סְפֵק לֹא נָגַע - סְפֵיקוֹ טָהוֹר, וְאִילּוּ סְפֵק מַיִם מְגוּלִּין - אֲסוּרִין! - הָתָם נַמִּי הֵלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ מִפּוֹטָה: מַה פּוֹטָה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בֹּה דַּעַת לִישָּׁאֵל, אַף הָכָא נַמִּי - דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִישָּׁאֵל. אֲמַר רַב אַשִׁי, תָּא שְׁמַע: צְלוֹחִית שֶׁהִנִּיחָהּ מְגוּלָּה וּבָא וּמְצָאָהּ מְכוּפָּה - טְמֵאָה, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנַס לְשָׁם וְכִיפָּה; הִנִּיחָהּ מְכוּפָּה וּבָא וּמְצָאָהּ מְגוּלָּה, אִם יְכוֹלָה חוֹלְדָּה לִשְׁתּוֹת מִמֶּנָּה, אוֹ נָחָשׁ לְדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אוֹ שֶׁיָּרַד בָּהּ טַל בַּלַּיְלָה - פְּסוּלָה; וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַה טַּעַם?

מפני

שמא במקום נקב — של נחש נקב, ואסור משום סכנת נפשות. **ספק טומאה ברשות הרבים ספקו טהור** — כדמפרש לקמן. **ספק מים מגולין** — מים שנשארו מגולין בלילה, ספק שתה מהן נחש ספק לא שתה, וקיימא לן דאסירי. **הלכתא גמירי ליה מסוטה** — דברשות הרבים ספקו טהור. וגזרת הכתוב הוא, דהא ברשות היחיד לחומרא אזלינן, וכל ספק דאיסורא נמי לחומרא בעינן למיזל שמא יעבור. **מה סוטה** — שקינא לה בעלה "אל תסתרי עם פלוני" ונסתרה, כתיב "ונטמאה" שתי פעמים, אחד לבעל כו' — שנאסרת עליו בסתירה זו עד שיבדקוה המים. וכל סתירה אינה אלא ברשות היחיד. והתם הוא דאסר רחמנא מספיקא, אבל ברשות הרבים שריא, דלאו סתירה היא. וטומאה מהתם גמרינן, דטומאה קרייה רחמנא. **שרץ** — מת. **ספק נגע** — השרץ המת בתרומה. **ספקו טהור** — ואפילו ברשות היחיד, ואילו ספק גלוי אסור, אלמא שאני איסורא מסכנתא. שיש בה דעת לשאל — אם נטמאה אם לאו, ואסורה מן הספק ברשות היחיד. **אף כל** — ספק טומאות המאורעות, במי שיש בהן דעת לישאל, כגון אדם שעבר (אבל) [אצל] שרץ או נבלה, ספק נגע ספק לא נגע ברשות היחיד — ספקו טמא, אבל בכברות שאין בהן דעת לישאל לא. **צלוחית** — שמלאוה מים חיים למי חטאת, ועדיין לא נתקדשו באפר. דאם נתקדשו טמאה דקתני למאי? אי לאיפסולי — ליתני "פסולה", אי לטמויי אחריני — בלאו הכי מי חטאת מטמאין אפילו במשא! **טמאה** — ומטמאה אוכלין ומשקין. וכל שכן דפסולה לקידוש, דהא כל מעשיה במעלות טהרה הם, דחטאת קרייה רחמנא. **אם יכולה חולדה לשתות ממנה** — דתנן (פרה פ"ט מ"ג): כל השרצים אינן פוסלין במי חטאת, חוץ מן החולדה מפני שהיא (מקיאה רבן גמליאל אומר אף הנחש) [צ"ל: מלקת, רבן גמליאל אומר: אף הנחש מפני שהיא מקיאה], דכל המקיא פוסל. דהואיל והפרישו מדן לשתות — הרי נעשה בהן מלאכה ונפסלו, וכשמקיאות פוסלות את הראשונות, דמי חטאת נפסלו במלאכה אחרת, כדאמרינן במסכת גיטין (נג,א). ואית דתלי טעמא משום דמים חיים בעינן, דכתיב (במדבר יט) "מים חיים אל כלי" — שתהא חיותן בכלי, שלא ימלא כלי זה ויערה בכלי אחר קודם קידוש. זה שמעתי והגון הוא. **אם יכולה חולדה לשתות** — שאין תלוי באויר. **או נחש לדברי רבן גמליאל** — שהוא אומר אף הנחש כחולדה. **או שירד בה טל בלילה** — דרך טל לירד בלילה. **פסולה** — דלאו מים חיים נינהו. אבל בטומאה לא מספקינן לה, ואינה מטמאה אחריני. **ואמר רבי יהושע בן לוי מה טעם** — לא חיישינן שמא אדם טמא גילה אותה ותטמא אחרים?

מפני

כו' — פירוש: גם הצלוחית. דאף על גב שכל מעשה פרה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, כדאיתא בריש יומא (ב,א) ובריש פרק "הישן" (סוכה כא,א), היינו קודם שריפת הפרה, כדתנן במסכת פרה (פרק ג משנה א—ב): שבעה ימים קודם שריפת הפרה היו מביאין כו', לפי שכל מעשיה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה. אבל לאחר שריפת הפרה היו מקדשים בכל הכלים, כדתנן במסכת פרה פרק "המביא כלי חרס לחטאת" (מ"ה): בכל מקדשין ואפילו בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, משמע דכל שכן בשאר כלים, והנך איצטריך סלקא דעתך אמינא לאו כלים נינהו, כדאמרינן בפרק קמא דשבת (טז,ב). **שאני** אומר אדם וכו' — ואם תאמר: דהכא תלינן באדם טמא, וכן בפרק קמא דפסחים (י,ב) גבי קרדום שאבד בבית. ואילו בפרק קמא דנדה (ד,א) גבי ככר הנתונה על גבי הדף תלינן באדם טהור! ואומר רבינו תם: דהיינו טעמא דהכא ודפסחים — משום דגזרו על ספק כלים הנמצאים, אבל על ספק אוכלים לא גזרו. ועוד יש לומר: דההיא דנדה שמדף טמא מונח תחתיה, ואי אפשר לכבר ליפול אלא אם כן נגע למדף טמא — שייך לתלות באדם טהור שנטלה במתכוין שלא תטמא הכבר. אבל אדם טמא למה היה נוטלה? וכן בההיא ד"בסוי הדם" (חולין פו,א) דרוב תינוקות מטפחין, לפי מה שמפרש רבינו תם מטפחין בעיסה, ומיעוט אין מטפחין, ותלינן באדם טהור שנתן לו, לפי שהיה חושש שלא יטמא התינוק את העיסה. **אם** יכולה חולדה לשתות — פירוש בקונטרס בלשון (אחד) [צ"ל: הראשון] דכל המקיא פוסל, הואיל והפריש מהן לשתות — הרי נעשית בהן מלאכה ונפסלו, ובשמקיאה פוסלת הראשונות. וקשה לפירושו: וכי מה מלאכה שייכא בשתייה? ונראה לומר: דאי קודם קידוש איירי מפסלי משום דלא הוי "מים חיים אל כלי" — שיהא חיותן בכלי, שלא ימלא כלי זה ויערה בכלי אחר קודם קידוש, כדפירש בקונטרס בלשון אחר. ואי אחר קידוש איירי, ונקט "טמאה" משום כלי, או כמו שאפרש אחר כך — מיפסלי משום רוק שבפיהן המעורב במים. וקסבר יש בילה, והזאה צריכה שיעור, ודלא כרבי אליעזר דפרק "התערובת" (זבחים פ,א) דאמר: יזה שתי הזיות. אי נמי, פסולה בהזאה אחת קאמר, כמו לרבי אליעזר, דרבי אליעזר נמי איירי בה, שהוא מוסיף אף העכבר. הכי מפרש בתוספתא [פ"ט דפרה ה"ד] טעמא דרבי יהושע דאמר: במים מקודשין לא פסל כשיעֵטָה כמו שאמר רבי אליעזר, אלא בשישתה, ומפסלי משום משקה פיו המעורב במים. ולכך אם גירגר בשר, היינו ששופך המים תוך גרונו שאין שם משקה פיו. והשתא הוי דומיא דירד בה טל בלילה, דמפסלי מטעם תערובת. **או** נחש לדברי רבן גמליאל — משנה היא במסכת פרה (פרק ט משנה ג): כל השרצים אין פוסלין במי חטאת חוץ מן החולדה מפני שהיא מקיאה, רבן גמליאל אומר: אף הנחש מפני שהוא מקיא, רבי אליעזר אומר: אף העכבר. והא דלא תנא הכא "אף העכבר לדברי רבי אליעזר" — משום דרבי אליעזר שמותי הוא. **או** שירד בה טל בלילה פסולה — ברייתא היא זו, דבמשנה במסכת פרה ברישא נמי קתני "פסולה". ותימה שלא הביא כאן המשנה! ושמא ניחא ליה להביא הברייתא שמפורש בה "שאני אומר אדם טמא נכנס לשם", ובמשנה אינו כן. ואף על גב דבמשנה תני ברישא נמי "פסולה", ובברייתא קתני ברישא "טמאה" — משום דאיכא למאן דאמר בפרק "דם חטאת" (זבחים צג,א): מי חטאת שנטמאו מטהרין. אי נמי, לפי שהפסול בא מחמת טומאה קתני ברישא "טמאה". ועוד, משום דגם הצלוחית עצמה טמאה, כיון דתלינן באדם טמא. אבל בסיפא הצלוחית טהורה. ועוד יש חילוק בין מי חטאת שנטמאו למי חטאת שנפסלו, כדתנן במסכת פרה פרק תשיעי (משנה ח).

וישתה

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[א.]

הֲלָכָה א: **מַתְנִיתִין:** אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין: הַשּׁוֹר, וְהַבּוֹר, וְהַמַּבְעֶה, וְהָהֶבְעֵר. לֹא הָרֵי הַשּׁוֹר כַּהֲרֵי הַמַּבְעֶה, וְלֹא הַמַּבְעֶה כַּהֲרֵי הַשּׁוֹר. לֹא זֶה וָזֶה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים, כַּהֲרֵי הָאֵשׁ שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. לֹא זֶה וָזֶה שֶׁדַּרְכָּן לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, כַּהֲרֵי הַבּוֹר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן - שֶׁדַּרְכָּן לְהַזִּיק, וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ. וּכְשֶׁהִזִּיק - חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק

[א:]

בְּמֵיטַב הָאָרֶץ.

גְּמָרָא: **הַשּׁוֹר** - זֶה הַקֶּרֶן, דִּכְתִיב (שְׁמוֹת כא, לה): "כִּי יִגֹּף שׁוֹר אִישׁ אֶת שׁוֹר רֵעֵהוּ" וְגוֹ'. עַד כְּדוֹן בְּתָם, בְּמוּעָד מִנַּיִן? "אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא" וְגוֹ' (שָׁם, לו).

הַבּוֹר - "כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר וְגוֹ' בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם" וְגוֹ' (שָׁם, לג-לד).

הַמַּבְעֶה - כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם, וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָה" (שְׁמוֹת כב, ד) - זֶה הָרֶגֶל, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה לב, כ): "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר", וּכְתִיב: "הָסֵר מְשׂוֹכָתוֹ וְהָיָה לְבָעֵר" (שָׁם ה, ה) - זֶה הַשֵּׁן. "פָּרַץ גְּדֵרוֹ וְהָיָה לְמִרְמָס" (שָׁם) - זֶה הָרֶגֶל.

וְהָהֶבְעֵר - דִּכְתִיב (שְׁמוֹת כב, ה): "כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים" וְגוֹ'. אֲנַן תְּנִינַן: אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין, וְתָנֵי רַבִּי חִיָּא שִׁלְשָׁה־עָשָׂר: נֶזֶק, צַעַר, רְפוּי, שֶׁבֶת, וּבוּשֶׁת. שׁוֹמֵר חִנָּם, וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׂוֹכֵר.

[ב.]

אֱמוֹר מֵעַתָּה, מַה דְּתְנִינַן אֲנַן - לְהֶכְשֵׁר נְזָקִין, מַה דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּא - בֵּין לְהֶכְשֵׁר נְזָקִין בֵּין לְנִזְקֵי גּוּפוֹ.

רַבִּי חַגַּי שְׁאַל: הֵיךְ תְּנִינַן אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין? אִם הַכֹּל אָמוּר בְּשׁוֹר אֶחָד - נִתְנֵי שִׁלְשָׁה! וְאִם הַכֹּל אָמוּר בְּשׁוֹר שִׁלְשָׁה - נִתְנֵי חֲמִשָּׁה. אֶלָּא כְּמָה דְּאִשְׁתָּעִי קְרָיָא אִשְׁתַּעֵית מַתְנִיתָא.

תּוֹלְדוֹת הַקֶּרֶן - נְגִיחָה, נְגִיפָה, נְשִׁיכָה, רְבִיצָה, בְּעִיטָה, דְּחִיָּה. רַבִּי יִצְחָק מְקַשֵּׁי: נְגִיפָה נְגִיחָה - עִקָּר הֵן, וְאַתְּ עָבֵיד לוֹן תּוֹלְדוֹת? אֶלָּא מַתְחִיל בָּעִקָּר וּמְסַיֵּם בַּתּוֹלְדוֹת.

תּוֹלְדוֹת הַבּוֹר - כָּל פִּרְקָא תְּלִיתָיָא דְּתְנִינַן בִּנְזִיקִין. רַבִּי תָּנֵי: הִנִּיחַ גַּחֶלֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ וּצְלוּחִיתוֹ בְּיָדוֹ, נִשְׁרְפוּ כֵּלָיו וְנִשְׁבְּרָה צְלוּחִיתוֹ - חַיָּב עַל הַצְּלוּחִית מִשּׁוּם בּוֹר, וְעַל הַכֵּלִים מִשּׁוּם אֵשׁ.

תּוֹלְדוֹת הָרֶגֶל - תָּנֵי: בְּהֵמָה שֶׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיקָה, בֵּין בְּיָדָהּ, בֵּין בִּרַגְלָהּ, בֵּין בְּקַרְנָהּ, בֵּין בָּעֹל שֶׁעָלֶיהָ, בֵּין בַּשְּׁלִיף שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, בֵּין בַּעֲגָלָה שֶׁהִיא מוֹשֶׁכֶת - מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְהַמַּזִּיק בְּכַרְמְלִית - מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

תּוֹלְדוֹת הַשֵּׁן - הַוון בָּעַיִן מֵימַר: פָּרָה שֶׁאָכְלָה שְׁעוֹרִים, וַחֲמוֹר שֶׁאָכַל כַּרְשִׁינִין, וְכֶלֶב שֶׁלִּקְלֵק אֶת הַשֶּׁמֶן, וַחֲזִיר שֶׁאָכְלָה בָּשָׂר - כְּלְהוֹן תּוֹלְדוֹת הַשֵּׁן אִינּוּן. אָמַר רַבִּי

יִצְחָק: כְּלְהוֹן עִקָּר שֵׁן אִנּוּן. וְהָא תְּאנֵי תּוֹלְדוֹת הַשֵּׁן? בְּשֶׁדָּרְסָה עַל גַּבֵּי נוֹד מָלֵא שֶׁמֶן, וּבְסִיכָה גוּפָהּ נֶהֱנָה. כְּמָה דְתֵימַר תַּמָּן - הַשֵּׁן אוֹכֶלֶת וְהַגּוּף נֶהֱנֶה, אוּף הָכָא - נֶהֱנָה גוּפָהּ.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: הָיְתָה מְהַלֶּכֶת וּפוֹלֶטֶת עֲשָׂבִים, מַהוּ?

[ב:]

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מָה אִם הַמְּנִיחַ גַּחֶלֶת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, עַד מָקוֹם שֶׁהִיא מִתְהַלֶּכֶת הִיא מַזֶּקֶת! מַאי כְּדוֹן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: תִּפָּתֵר בְּמַנִּיחַ סַכִּין סְמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים. כְּמָה דְתֵימַר תַּמָּן - הָאֵשׁ נוֹגַעַ מִצַּד אֶחָד וְנִתְחַלְחַל כֻּלּוֹ, אוּף הָכָא - אָדָם נוֹגֵעַ מִצַּד אֶחָד וְנִתְחַלְחַל כֻּלּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַבִּי לֵוִי: בּוֹר מָלֵא מַיִם וְנָפַל שָׁמָּה גְּדִי קָטָן, וְנִכְנְסוּ מַיִם דֶּרֶךְ אָזְנָיו וְנִתְחַלְחַל כֻּלּוֹ, וְכָא נִתְחַלְחַל כֻּלּוֹ.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: הָיְתָה מְהַלֶּכֶת וּמְעַקֶּרֶת עֲשָׂבִים בְּגוּפָהּ וּבְקַרְנָהּ, מַהוּ? שְׁנוּי הוּא? דַּרְכָּהּ לְכֵן?

רַבִּי בוּן בַּר חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: אִם לֹא נֶאֱמַר שׁוֹר, הָיִיתִי לָמֵד שׁוֹר מִן הַבּוֹר, מָה אִם הַבּוֹר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק - חַיָּב לְשַׁלֵּם, שׁוֹר שֶׁדַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק - לֹא כָל שֶׁכֵּן? אוֹ, מָה הַבּוֹר מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, אַף הַשּׁוֹר מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם? אוֹ, מָה הַשּׁוֹר מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, אַף בּוֹר מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק? אִלּוּ לֹא נֶאֱמַר שׁוֹר הָיִיתִי לָמֵד שׁוֹר מִן הַבּוֹר? אוֹ, אִלּוּ לֹא נֶאֱמַר בּוֹר הָיִיתִי לָמֵד בּוֹר מִן הַשּׁוֹר?!

[ג.]

וְלָמָּה תְּנִינְתָהּ הָכָא? דְּאִית לֵהּ מִילִּין סַגִּין. כֵּן: ׳לֹא הֲרֵי מוֹשָׁב כַּהֲרֵי מִשְׁכָּב, וְלֹא הֲרֵי מִשְׁכָּב כַּהֲרֵי מוֹשָׁב׳. נִיחָא ׳לֹא הֲרֵי מוֹשָׁב כַּהֲרֵי מִשְׁכָּב׳ - אִם מוֹשָׁב בְּטֶפַח יְטַמֵּא, יְטַמֵּא מִשְׁכָּב בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים?! מִפְּנֵי שֶׁטְּמֵא מִשְׁכָּב בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים יְטַמֵּא מוֹשָׁב בְּטֶפַח?!

וְאִלּוּ לֹא נֶאֱמַר מִשְׁכָּב הָיִיתִי לָמֵד מִשְׁכָּב מִן הַמּוֹשָׁב?! אִלּוּ לֹא נֶאֱמַר מוֹשָׁב הָיִיתִי לָמֵד מוֹשָׁב מִן הַמִּשְׁכָּב?! וְלָמָּה תְּנִינְתָהּ הָכָא? דְּאִית לְתַנּוֹיֵהּ סַגִּין מִילִּין.

כֵּן: ׳לֹא פָּרָשַׁת נִדּוֹת כַּהֲרֵי פָּרָשַׁת שִׁלּוּחַ טְמֵאִין, וְלֹא פָּרָשַׁת שִׁלּוּחַ טְמֵאִין כַּהֲרֵי פָּרָשַׁת נִדּוֹת׳. אִלּוּ לֹא נֶאֱמַר פָּרָשַׁת שִׁלּוּחַ טְמֵאִין, הָיִיתִי לָמֵד פָּרָשַׁת שִׁלּוּחַ טְמֵאִין מִפָּרָשַׁת נִדּוֹת?! וְלָמָּה תְּנִינְתָהּ הָכָא? דְּאִית לְתַנּוֹיֵהּ סַגִּין מִילִּין. כֵּן, הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן: שֶׁהֵן בְּ״צוֹ״ - מִיָּד וּלְדוֹרוֹת. אַף כָּל שֶׁהוּא בְּ״צוֹ״ - מִיָּד וּלְדוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי לָא: צָרִיךְ הוּא שֶׁיֵּאָמַר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. הַשּׁוֹר - מְלַמֵּד שֶׁהַבְּעָלִין מִטַּפְּלִין בַּנְּבֵלָה. דִּכְתִיב (שְׁמוֹת כא, לו): ״וְהָמֵת יִהְיֶה לוֹ״; וּכְתִיב בְּבוֹר (שָׁם, לד): ״וְהָמֵת יִהְיֶה לוֹ״. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: יָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין

[ג:]

יָצָא אָדָם שֶׁאֵין לוֹ הֲנָיָה בְּמוֹתוֹ.

וְהָאֵשׁ - מְלַמֶּדֶת עַל כְּלְהֵן שֶׁהוּא חַיָּב עַל הָאֲנָסִין.

פִּסְקָא. וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק וְכוּ׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הֲדָא אָמְרָה, אָדָם שֶׁחָבַל בַּחֲבֵרוֹ

תְּחִלָּה, אַף־עַל־פִּי שֶׁחָזַר וְנַעֲשָׂה נִזָּק - חַיָּב. דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא כד, כא): "וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה". אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: "מַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה" - יְשַׁלֵּם פַּחֲתָהּ. בַּר פְּדָיָה אָמַר (שְׁמוֹת כב, יב): "אִם טָרֹף יִטָּרֵף

[ד.]

יְבִאֵהוּ עֵד מְקוֹם הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם". אָמַר רַבִּי נַסָּא: צְרִיכָה לַהָדָא דְּרַבִּי חֲנִינָא, וְצְרִיכָה לַהָדָא דְּבַר פְּדָיָה. אִלּוּ אִתְאֲמְרַת דְּרַבִּי חֲנִינָא וְלָא אִתְאֲמְרַת דְּבַר פְּדָיָה, הָיִיתִי אוֹמֵר: לְהֶכְשֵׁר נְזָקֶיהָ לֹא יְשַׁלֵּם כְּלוּם, לְנִזְקֵי גוּפָהּ יְשַׁלֵּם פַּחֲתָהּ, הֲוֵי צָרֵךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר דְּבַר פְּדָיָה. אוֹ אִלּוּ אִתְאֲמְרַת דְּבַר פְּדָיָה וְלָא אִתְאֲמְרַת דְּרַבִּי חֲנִינָא, הָיִיתִי אוֹמֵר: לְהֶכְשֵׁר נְזָקֶיהָ יְשַׁלֵּם פַּחֲתָהּ, לְנִזְקֵי גוּפָהּ יְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל, הֲוֵי צָרֵךְ שֶׁיֹּאמַר דְּרַבִּי חֲנִינָא וְצָרֵךְ שֶׁיֹּאמַר דְּבַר פְּדָיָה.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: אֵין שָׁמִין לֹא לַגַּנָּב וְלֹא לַגַּזְלָן וְלֹא לַשּׁוֹאֵל, אֶלָּא לִנְזָקִין. וַאֲנִי אוֹמֵר, אַף לַשּׁוֹאֵל שָׁמִין, וְאַבָּא מוֹדֶה לִי. וּמַאן הוּא אַבָּא? רַב אוֹ אַבָּא בַּר אַבָּא? אָמַר רַב חִסְדָּא: נַעֲשָׂה עִקָּר טְפֵלָה?! אַתָּא רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: אֵין שָׁמִין לֹא לַגַּנָּב וְלֹא לַגַּזְלָן וְלֹא לַשּׁוֹאֵל, אֶלָּא לִנְזָקִין, וְהַשּׁוֹמְרִים כִּנְזָקִין הֵם.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי לְעָזָר: הָאַנָּס וְהַגַּנָּב וְהַגַּזְלָן, מַהוּ לְשׁוּם לָהֶן? אָמַר לֵהּ: אֵין שָׁמִין לֹא לַגַּנָּב וְלֹא לַגַּזְלָן. וּמִנַּיִן שֶׁאֵין שָׁמִין לָהֶן? אָמַר רַבָּה בַּר מַתָּן (שְׁמוֹת כב, ג): "חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" - חַיִּים וְלֹא מֵתִים. עַד כְּדוֹן גְּנֵבָה. גְּזֵלָה מִנַּיִן? אָמַר רַבִּי אָבִין:

"וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה" (וַיִּקְרָא ה, כג) - כַּאֲשֶׁר גָּזָל.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: כָּל שֶׁחַבְתִּי בִּשְׁמִירָתוֹ, הִכְשַׁרְתִּי אֶת נִזְקוֹ. הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ, חַבְתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ. נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶם מְעִילָה, נְכָסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית, וּנְכָסִים הַמְיֻחָדִין. חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק. וּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק - בְּתַשְׁלוּמִין.

גְּמָרָא: תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: זֶה הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר.

[ד:]

וְהָאֵשׁ לָא תָּנָה?! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: הָאֵשׁ לְהֶכְשֵׁר נִזְקָיו. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְאֵין כֵּנִי הָאֵשׁ לְהֶכְשֵׁר נִזְקָיו, מְקַבֵּל עָלָיו הַהַתְרָיָיה בְּדַעַת זוֹ וְלוֹקֶה? מַאי כְּדוֹן? הָאֵשׁ לְהֶכְשֵׁר נִזְקָיו, מְקַבֵּל עָלָיו נֶזֶק צַעַר רִפּוּי שֶׁבֶת וּבֹשֶׁת.

הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ, כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ - זֶה הַבּוֹר, דְּתָנֵי: חָפַר בּוֹר תִּשְׁעָה טְפָחִים, וּבָא אַחֵר וְעִמֵּק בּוֹ טֶפַח - הָאַחֲרוֹן חַיָּב. רַבִּי אוֹמֵר: אַחַר הָאַחֲרוֹן לְמִיתָה, וְאַחַר הָרִאשׁוֹן לִנְזָקִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כֵּנִי מַתְנִיתָא: אַחַר אַחֲרוֹן לְמִיתָה, וְאַחַר שְׁנֵיהֶן לִנְזָקִין.

חָפַר בּוֹ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבָא אַחֵר וְסִידּוֹ וְכִירּוֹ - שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. מִפְּנֵי שֶׁסִּידּוֹ וְכִירּוֹ יְהֵא חַיָּב? בְּשֶׁאָמַר לוֹ: 'סוֹד אֶת הַבַּיִת הַזֶּה וּקְנֵה אוֹתוֹ'. דְּמַר רַבִּי אָמִי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שְׁמִירַת נִזְקִין כִּשְׁמִירַת קְנָיָן. אָמַר רַבִּי סִימוֹן: תִּפְתֵּר בְּחוֹפֵר בַּחוֹלוֹת. דְּתָנֵי: חָפַר זֶה עֲשָׂרָה וְזֶה עֲשָׂרָה, זֶה עֶשְׂרִים וְזֶה עֶשְׂרִים, זֶה מֵאָה וְזֶה מֵאָה - כֻּלְּהֶן חַיָּבִין.

כַּמָּה שִׁעוּרָן? לְהָמִית - עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּלְהַזִּיק - כָּל שֶׁהוּא. סוּמְכוֹס אוֹמֵר:

[ה.]

לְעוֹמְקוֹ שְׁלֹשָׁה, לְאָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ אַרְבָּעָה. רַבִּי לְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר: כִּמְלוֹאוֹ שֶׁל נוֹפֶל[א]. וּמַהוּ מְלוֹאוֹ שֶׁל נוֹפֵל? אֲפִלּוּ תַּרְנְגוֹל וַאֲפִלּוּ גָּמָל.

נְכָסִין שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה. דְּתָנֵי הַנְּכָסִין הַלָּלוּ נִקְנִין עִם נְכָסִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מְעִילָה? רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא. דְּתָנֵי (ויקרא ה, כא): "וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ", רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: לְהָבִיא קָדָשִׁים קַלִּין.

בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: לְהָבִיא אֶת הַשְּׁלָמִים. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסַאי אוֹמֵר: לֹא הָיָה בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר אֶלָּא עַל הַבְּכוֹר בִּלְבַד. וּמַה בֵּינֵיהוֹן? מַאן דְּמַר שְׁלָמִים, כָּל שֶׁכֵּן מַעֲשֵׂר. וּמַן דְּמַר בְּכוֹר, הָא מַעֲשֵׂר לֹא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּין, קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, קוֹרֵא אֲנִי בָּהֶן "בַּעֲמִיתוֹ וְכִחֵשׁ".

[ה:]

וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, קוֹרֵא אֲנִי בָּהֶן "בַּיְיָ וְכִחֵשׁ". רַב הוּנָא אָמַר: אֶחָד קָדָשִׁים כְּשֵׁרִין וְאֶחָד קָדָשִׁים פְּסוּלִין. קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, אֲפִלּוּ הֵן לַיְיָ, קוֹרֵא אֲנִי בָּהֶן "בַּעֲמִיתוֹ וְכִחֵשׁ", וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, קוֹרֵא אֲנִי בָּהֶן "בַּיְיָ וְכִחֵשׁ" וְלֹא "בַּעֲמִיתוֹ וְכִחֵשׁ".

נְכָסִים שֶׁהֵן שֶׁל בְּנֵי בְּרִית - פְּרָט לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל גּוֹי.

מִנְּכָסִין הַמְיֻחָדִין - וְלֹא מִנְּכְסֵי הֶפְקֵר.

חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק - שֶׁהוּא פָּטוּר. נוֹהֲגִין הֵן בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: אִלּוּ תָּנָא 'חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק' וְשָׁתַק, הָיִיתִי אוֹמֵר: אֶחָד חָצֵר שֶׁל שְׁתָּפִין, וְאֶחָד חָצֵר שֶׁאֵינָהּ לִשְׁנֵיהֶן - חַיֶּבֶת. וְלָמָּה תָּנָא נוֹהֲגִין הֵן בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק? אֶלָּא זֶה שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִכֵּיוָן דְּתָנָא חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק, אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהֵן נוֹהֲגִין בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק?! וְלָמָּה תָּנָא נוֹהֲגִין הֵן בִּרְשׁוּת נִזָּק וְהַמַּזִּיק? אֶלָּא לְהוֹצִיא חָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן.

אִית תַּנַּי תָּנֵי: חָצֵר שֶׁל שְׁתָּפִין חַיֶּבֶת, וְחָצֵר שֶׁאֵינָהּ לִשְׁנֵיהֶן פְּטוּרָה. אִית תַּנַּי תָּנֵי: אֲפִלּוּ חָצֵר שֶׁאֵינָהּ לִשְׁנֵיהֶם חַיֶּבֶת. מַאן דְּמַר 'חָצֵר שֶׁל שְׁתָּפִין חַיֶּבֶת, וְחָצֵר שֶׁאֵינָהּ לִשְׁנֵיהֶן פְּטוּרָה' -

[ו.]

דִּכְתִיב (שמות כב, ד): "מֵיטַב שָׂדֵהוּ". וּמַאן דְּמַר 'אֲפִלּוּ חָצֵר שֶׁאֵינָהּ לִשְׁנֵיהֶן חַיֶּבֶת' - דִּכְתִיב (שם): "וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" - מִכָּל מָקוֹם.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חֲצַר הַשּׁוּתָפִין חַיֶּבֶת. אָמַר רַבִּי יַסָּא: וַאֲנָא אֵיתִיתַהּ מֵהָדָא דְּתָנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: אַרְבָּעָה כְּלָלוֹת הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר בִּנְזָקִין:

[א] שִׁעוּר בּוֹר לְנֶזֶק הוּא כַּאֲשֶׁר חָלָל הַבּוֹר כִּגְדֹל גּוּפוֹ שֶׁל הַבַּעַל־חַי שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ

כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לַנִּזָּק וְלַמַּזִּיק, כְּגוֹן פּוּנְדָּקִי וַחֲצַר הַשּׁוּתָּפִין וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל - פָּטוּר, עַל הַנְּגִיחָה וְהַנְּגִיפָּה וְהַנְּשִׁיכָה וְהָרְבִיצָה וְעַל הַבְּעִיטָה וְהַדְּחִיָּה, אִם תָּם - מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד - מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה.

לַנִּזָּק וְלֹא לַמַּזִּיק - חַיָּב בַּכֹּל.

לַמַּזִּיק וְלֹא לַנִּזָּק - פָּטוּר מִן הַכֹּל.

וְהַכֹּל מוֹדִין בְּשֶׁאֵין רְשׁוּת לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, כְּגוֹן חָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם, עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל - פָּטוּר, עַל הַנְּגִיחָה וְעַל הַנְּגִיפָּה וְהַנְּשִׁיכָה וְהָרְבִיצָה וְהַבְּעִיטָה וְהַדְּחִיָּה, תָּם - מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד - מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה.

[ו:]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: שׁוּם כֶּסֶף, שָׁוֶה כֶּסֶף, בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְעַל פִּי עֵדִים בְּנֵי חוֹרִין וּבְנֵי בְּרִית. וְהַנָּשִׁים בִּכְלָל הַנֶּזֶק, וְהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין.

גְּמָרָא: אֵין אוֹמְרִים תֵּצֵא פָּרָה בַּסַּלְתִּית, אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנִּכְסִין בְּבֵית דִּין.

שָׁוֶה כֶּסֶף - מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין שָׁמִין, אֶלָּא נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת. וְאִם תָּפַשׂ הַנִּזָּק בַּמִּטַּלְטְלִין - שָׁמִין לוֹ מֵהֶן.

בִּפְנֵי בֵית דִּין - מְלַמֵּד שֶׁאֵין שָׁמִין לוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי בֵית דִּין.

עַל פִּי עֵדִים - שֶׁאֵין שָׁמִין אֶלָּא עַל פִּי עֵדִים.

בְּנֵי חוֹרִין וּבְנֵי בְּרִית - יָצְאוּ גּוֹי וַעֲבָדִים וּפְסוּלֵי עֵדוּת.

וְנָשִׁים בִּכְלָל הַנֶּזֶק - לְפִי שֶׁלֹּא תָּפַשׂ הַכָּתוּב אֶלָּא אֶת הָאִישׁ, צָרִיךְ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (שְׁמוֹת כא, א): "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם".

וְהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין - 'מְשַׁלְּמִין' חֲצִי נֶזֶק. מִכָּן שֶׁמַּחֲצִין אֶת הַנֶּזֶק; מִכָּן שֶׁזֶּה מַפְסִיד חֲצִי נֶזֶק, וְזֶה מַפְסִיד חֲצִי נֶזֶק.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: חַמְשָׁה תַּמִּין, וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין. הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לִגַּח, וְלֹא לִגֹּף, לֹא לִשּׁוֹךְ, וְלֹא לִרְבֹּץ, וְלֹא לִבְעֹט.

הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לוֹכַל אֶת הָרָאוּי לָהּ. הָרֶגֶל מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָהּ. שׁוֹר הַמּוּעָד, וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, וְהָאָדָם.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי טַרְפוֹן הִיא. בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: נֶזֶק שָׁלֵם, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חֲצִי נֶזֶק.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַזְּאֵב וְהָאֲרִי הַדּוֹב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלִיס וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּעָדִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תַרְבּוּת, אֵינָן מוּעָדִין. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם. מַה בֵּין תָּם לְמוּעָד? אֶלָּא שֶׁהַתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק מִגּוּפוֹ, וְהַמּוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַצָּבוּעַ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי אָבִין: לָא אָמַר רַבִּי מֵאִיר אֶלָּא בְּצָבוּעַ זָכָר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁעָה שֶׁהוּא קָשֶׁה כַּאֲרִי.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין

פֶּרֶק שֵׁנִי

[ז.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: כֵּיצַד הָרֶגֶל מוּעֶדֶת? לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָהּ. הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ וּלְשַׁבֵּר. הָיְתָה מְבַעֶטֶת, אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת מְנַתְּזִין מִתַּחַת רַגְלֶיהָ וְשִׁבְּרָה אֶת הַכֵּלִים - מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. דָּרְסָה עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרַתּוּ, וְנָפַל עַל כְּלִי אַחֵר וּשְׁבָרוֹ; עַל הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הָאַחֲרוֹן מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

גְּמָרָא: וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהַתִּיז צְרוֹרוֹת? אָמַר רַבִּי אַמִּי: כְּשֶׁהָיָה כְּלִי נָתוּן בְּיִדֵי אָדָם. אֲבָל אִם הָיָה מֻנָּח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, הוֹאִיל וְזֶה מֻנָּח בִּרְשׁוּת וְזוֹ מְהַלֶּכֶת בִּרְשׁוּת, פָּטוּר. רַבָּה בַּר מַמָּל אָמַר: בָּהּ שְׁתֵּי דְרָכִים, אַחַת יֵשׁ בָּהּ עֲשָׂבִים וּצְרוֹרוֹת, וְאַחַת אֵין בָּהּ עֲשָׂבִים וּצְרוֹרוֹת, הִנִּיחָהּ אֶת שֶׁאֵין בָּהּ עֲשָׂבִים וּצְרוֹרוֹת, וְהָלְכָה בָּזוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂבִים וּצְרוֹרוֹת, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מֻנָּח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - חַיָּב. רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא חוּץ לְגוּפָהּ, לֹא חִלְקוּ בּוֹ חֲכָמִים בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים

[ז:]

לַחֲצִי כֹּפֶר.

מַהוּ שֶׁתִּתְקַבֵּל הַעֲדָאָה בְּדָבָר שֶׁהוּא חוּץ לְגוּפָהּ? רַבִּי זְעֵירָא אָמַר: מִתְקַבֶּלֶת. רַבִּי אִילָא אָמַר: אֵינָהּ מִתְקַבֶּלֶת. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עֲלוֹי: ׳שׁוֹר שֶׁמִּתְחַכֵּךְ בְּכֹתֶל, וְנָפַל עַל הָאָדָם וַהֲרָגוֹ - חַיָּב בְּכֹפֶר וּפָטוּר מִמִּיתָה׳. וְכִי יֵשׁ כֹּפֶר בְּתָם?! וַאֲפִלּוּ כְּרַבִּי זְעֵירָא לֵית הִיא פְּלִיגָא? וְלָמָּה פָּטוּר מִמִּיתָה?! בְּשֶׁהוּעֲדָה לְהִיוֹת מַפֶּלֶת אֶת הַכְּתָלִים, כְּשֶׁהִפִּילָה אֶת הַכֹּתֶל לֹא הָיָה אָדָם שָׁם.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: הַטִּילָה גְּלָלִים, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. דִּלְמָא כֵּן מָה אֲנַן אָמְרִין, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַמַּקְלוֹט[ב] בְּיָדוֹ?! הָדָא דְתֵימַר, בְּשֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לְכֵן, אֲבָל בְּשֶׁדַּרְכָּהּ לְכֵן - צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַמַּקְלוֹט בְּיָדוֹ.

רַבִּי הוֹשַׁעְיָה רַבָּה וְרַבִּי יוּדָן נְשִׂיָא הֲווֹן יְתִיבִין. עָאל רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל וּשְׁאַל: כְּשֶׁכְּשָׁה בִּזְנָבָהּ, כְּגוֹן אִלֵּין פִּירְדָתָא, מַהוּ? לָא אָמְרִינַן לֵהּ כְּלוּם. בָּתַר כֵּן, אָמַר לֵהּ רַבִּי הוֹשַׁעְיָה רַבָּה: דִּלְמָא כֵּן מַה נַן אָמְרִין? צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא תּוֹפֵשׂ בִּזְנָבָהּ?! הָדָא דְתֵימַר, בְּשֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לְכֵן, אֲבָל בְּשֶׁדַּרְכָּהּ לְכֵן, צָרִיךְ שֶׁהוּא תּוֹפֵשׂ בִּזְנָבָהּ.

[ב] כְּלִי שֶׁקּוֹלְטִים בּוֹ אֶת הַגְּלָלִים קֹדֶם שֶׁמַּגִּיעִים לָאָרֶץ.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת יוֹם-טוֹב (בֵּיצָה) פֶּרֶק שֵׁנִי

א. יוֹם-טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֵין מְעָרְבִין, לֹא עֵרוּבֵי תְחוּמִין וְלֹא עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת. רַבִּי אוֹמֵר: מְעָרְבִין עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, אֲבָל לֹא עֵרוּבֵי תְחוּמִין, מִפְּנֵי שֶׁאַתָּה אוֹסְרוֹ בַּדָּבָר הָאָסוּר לוֹ, וְאִי אַתָּה אוֹסְרוֹ בַּדָּבָר הַמֻּתָּר לוֹ. מְעָרְבִין בַּפַּת לְשַׁבָּת, וּבַתַּבְשִׁיל לְיוֹם-טוֹב. תַּבְשִׁיל שֶׁאָמְרוּ, אֲפִלּוּ צָלִי, אֲפִלּוּ כָּבוּשׁ, אֲפִלּוּ שָׁלוּק וּמְבֻשָּׁל, אֲפִלּוּ קוֹלְיֵס הָאִיסְפָּנִין שֶׁנָּתְנוּ עָלָיו חֹמִין מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, תִּחְלָתוֹ וְסוֹפוֹ – אֵין לוֹ שִׁעוּר.

ב. הָעוֹשֶׂה תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב – הֲרֵי זֶה אוֹפֶה וּמְבַשֵּׁל עָלָיו לַשַּׁבָּת, וּמַטְמִין עָלָיו אֶת הַחַמִּין, וְרַשַּׁאי לְאוֹכְלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, וְרַשַּׁאי לִתְּנוֹ בְּמַתָּנָה. אָכְלוֹ – רַשָּׁאִין בְּנֵי חָצֵר לַעֲשׂוֹת תַּבְשִׁיל, וְלֶאֱפוֹת וּלְבַשֵּׁל עָלָיו לַשַּׁבָּת, וְרַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת לוֹ שִׁתּוּף לַמָּבוֹי. הֲרֵי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרַב, אֲחֵרִים שֶׁעֵרְבוּ מֻתָּרִים לַעֲשׂוֹת לוֹ, הוּא עַצְמוֹ שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרַב – מֻתָּר לְמַלְאוֹת לוֹ חָבִית שֶׁל מַיִם, וּלְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

ג. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין שֶׁצָּרִיךְ, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַדָּג וּבֵיצָה שֶׁעָלָיו, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תַּבְשִׁיל אֶחָד. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. וּמוֹדִים, שֶׁאִם בִּשֵּׁל שְׁנֵי מִינִין בַּקְּדֵרָה, אוֹ שֶׁפִּרְפֵּר בֵּיצָה עַל גַּבֵּי הַדָּג, אוֹ שֶׁרִסֵּק קִפְלוּטוֹת תַּחַת הַדָּג – שֶׁהֵן שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. אֵין אוֹפִין מִיּוֹם-טוֹב לְמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב, אֲבָל מְמַלְּאָה אִשָּׁה כָּל הַקְּדֵרָה בָּשָׂר, אֲפִלּוּ לֹא תֹאכַל מִמֶּנָּה אֶלָּא דָּבָר מְעָט, וּמְמַלֵּא לוֹ מֵחַם מַיִם, אֲפִלּוּ לֹא שָׁתָה הֵימֶנּוּ אֶלָּא כּוֹס אֶחָד. אֲבָל הָאוֹפֶה – אֵינוֹ אוֹפֶה אֶלָּא כְּדֵי צָרְכּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְמַלְּאָה אִשָּׁה כָּל הַתַּנּוּר פַּת, מִפְּנֵי שֶׁהַפַּת נֶאֱפֶה יָפֶה בִּזְמַן שֶׁהַתַּנּוּר מָלֵא.

ד. אֵין עוֹשִׂין, לֹא לַאֲכִילַת כּוּתִי, וְלֹא לַאֲכִילַת כֹּלְבִים בְּיוֹם-טוֹב. מַעֲשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי, שֶׁלֹּא בָא בְּלֵילֵי יוֹם-טוֹב לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. בְּשַׁחֲרִית מְצָאוֹ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא. אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא בָאתָה אֶמֶשׁ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ? אָמַר לוֹ מִצְוָה אַחַת אֵרַע לִי וַעֲשִׂיתִיו, בַּלָּשׁוּת שֶׁל נָכְרִים נִכְנְסָה לָעִיר, וְהָיִינוּ מִתְיָרְאִין שֶׁמָּא יַצְרִיבוּ[1] אֶת בְּנֵי הָעִיר, עָשִׂינוּ לָהֶם עֵגֶל, וְהֶאֱכַלְנוּם, וְהִשְׁקִינוּם, וּפִטַּרְנוּם לְשָׁלוֹם. אָמַר לוֹ: תְּמֵהַנִי עָלֶיךָ אִם לֹא יֵצֵא שְׂכָרְךָ בְּהֶפְסֵדֶךָ, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה: ״לָכֶם״ – ׳וְלֹא לַכֹּלְבִים׳.

ה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִים הָיוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁאֵין כֹּהֵן טוֹבֵל לִתְרוּמָתוֹ בוֹ בַּיּוֹם. אֲבָל מַטְבִּילִין מִגַּב לְגַב וּמֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה בְּיוֹם-טוֹב. כֵּיצַד מִגַּב לְגַב? הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת גִּתּוֹ עַל גַּב בַּדּוֹ, וּבַדּוֹ עַל גַּב גִּתּוֹ. כֵּיצַד מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה? רָצָה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עִסָּתוֹ עַל גַּב בַּדּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ – הֲרֵי זֶה מַטְבִּיל אֶת כֵּלָיו, אֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִי עַל גַּב כֵּלִי אֶלָּא מֵימוֹ לְטַהֲרוֹ, וְאֵין מַשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכֵלִי אֶבֶן לְטַהֲרָן בַּשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִי עַל גַּב מֵימָיו לְטַהֲרוֹ, וּמַשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכֵלִי אֶבֶן לְטַהֲרָן, אֲבָל לֹא לְהַטְבִּילָן.

ו. כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה – אֵין מַטְבִּילִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה – מַטְבִּילִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. אֲבָל מְמַלֵּא הוּא כּוֹס דְּלִי, כּוֹס וְקִיתוֹן, לִשְׁתּוֹת, וְחוֹשֵׁב עֲלֵיהֶן וּמַטְבִּילָן וְטוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ, מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִטֻּמְאָה קַלָּה.

ז. אֵין מִשְׁתַּטְּפִין בְּחַמִּין שֶׁהוּחַמּוּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת, אֲבָל רוֹחֵץ הוּא פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו בְּחַמִּין שֶׁהוּחַמּוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת – בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּחַמִּין שֶׁהוּחַמּוּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב – בְּיוֹם-טוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טְרַקְלִין שֶׁהִסִּיקָהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב – מְטַיֵּל

---

[1] שֶׁיִּשְׁלְלוּ וְיָבְזוּ.

תּוֹסֶפְתָּא

בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב. לֹא הֵסִיקָהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - לֹא יְטַיֵּל בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב. עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי מִילָה, דְּבָרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין לָהּ בַּשַּׁבָּת - עוֹשִׂין לָהּ בְּיוֹם-טוֹב. שׁוֹחֲקִין לָהּ כַּמּוֹן, וְטוֹרְפִין לָהּ יַיִן וְשֶׁמֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקְרַע לָהּ סְמַרְטוּטִין בַּתְּחִלָּה. מַרְגִּילִין בְּיוֹם-טוֹב וְאֵין מַרְגִּילִין בַּחוֹל, בַּבְּכוֹר וּבְפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין.

ח. שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא הָיוּ זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים, שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּרוֹמִי, וְנָפְלָה מְנוֹרָה בְּלֵילֵי יוֹם-טוֹב, וְעָמַד רַבִּי עֲקִיבָה וּזְקָפָהּ. אָמַר לֵיהּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָה! מָה לְךָ, אַתָּה מַכְנִיס רֹאשְׁךָ בֵּין הַמַּחֲלֹקֶת? אָמַר לוֹ: לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ - "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת", אַף עַל פִּי שֶׁאַתָּה אוֹסֵר וְהֵן מַתִּירִין, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמְּרֻבִּין! רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: מְטַלְטְלִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל אֵין זוֹקְפִין אוֹתָהּ.

ט. שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ מְכַבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: פְּעָמִים הָרַבֵּה אָכַלְנוּ בְּבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא רָאִינוּ שֶׁהֵן מְכַבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת! אֶלָּא סְדִינִין הָיוּ פּוֹרְסִין מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, כְּשֶׁאוֹרְחִין בָּאִין וְנִכְנָסִין - מְסַלֵּק אֶת הַסְּדִינִין, וְנִמְצָא הַבַּיִת מִתְכַּבֵּד מֵאֵלָיו.

י. שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַמַּגְמָר בְּמִגּוֹפָהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: פְּעָמִים הָרַבֵּה אָכַלְנוּ בְּבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא רָאִינוּ שֶׁהָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַמַּגְמָר בְּמִגּוֹפָהּ, אֶלָּא עַרְדֶּסְקָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, הָיוּ מְבִיאִין וּמְעַשְּׁנִין אוֹתָן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וּפוֹקְקִין נִקְבֵיהֶן, וּכְשֶׁאוֹרְחִים נִכְנָסִין - פּוֹתְחִין אֶת נִקְבֵיהֶם, וְנִמְצָא הַבַּיִת מִתְגַּמֵּר מֵאֵלָיו. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אַף בַּשַּׁבָּת מֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

יא. אֵיזֶהוּ גְּדִי מְקֻלָּס? כָּלוּ צָלִי, רֹאשׁוֹ וּכְרָעָיו וְקִרְבּוֹ, בְּשֶׁל הֵימֶנּוּ כָּל שֶׁהוּא, שָׁלַק הֵימֶנּוּ כָּל שֶׁהוּא - אֵין זֶה גְּדִי מְקֻלָּס. עוֹשִׂין גְּדִי מְקֻלָּס בְּיוֹם-טוֹב הָרִאשׁוֹן, וּבְיוֹם-טוֹב

הַשָּׁלֵם

הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. עֵגֶל מְקֻלָּס בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, אֲבָל לֹא גְּדִי מְקֻלָּס. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תּוֹדוֹס אִישׁ רוֹמִי הִנְהִיג אֶת בְּנֵי רוֹמִי לִקַּח טְלָאִים בְּלֵילֵי פְּסָחִים, וְלַעֲשׂוֹתָן מְקוֹלָסִין. אָמְרוּ לוֹ: אַף הוּא קָרוֹב לְהַאֲכִיל קָדָשִׁים בַּחוּץ, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹרִין אוֹתָן 'פְּסָחִים'.

יב. שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ שׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: פַּעַם אַחַת הָיָה אַבָּא מֵסֵב לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהֵבִיאוּ לְפָנָיו אֲנַגְרִין וְאַכְסַגְרוֹן[2], וַעֲלֵיהֶן פִּלְפְּלִין שְׁחוּקוֹת, וּמָשַׁךְ אַבָּא אֶת יָדוֹ מֵהֶן. אָמְרוּ לוֹ: אַל תָּחוּשׁ לָהֶן, מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב הֵן שְׁחוּקוֹת! אֵיזֶהוּ קָרוּד? אֵלּוּ קְטָנִים שֶׁעוֹשִׂין חֲבוּרָה. קְרָצוּף - אֵלּוּ הֵן גְּדוֹלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כִּסֵּא וְסַפְסָל וְקַתֶּדְרָא אֲצָלוֹ בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. דֶּלֶת הַנִּגָּרֶרֶת וּמַחֲצֶלֶת הַנִּגָּרָר, וְקַנְקֶלָא הַנִּגָּרָר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

מַסֶּכֶת יוֹם-טוֹב (בֵּיצָה) פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. בִּיבְרִין שֶׁל חַיָּה וְעוֹפוֹת וְשֶׁל דָּגִים - אֵין צָדִין מֵהֶם בְּיוֹם-טוֹב וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶן מְזוֹנוֹת. אֲבָל צָדִין מֵהֶן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְנוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מְזוֹנוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כָּל הַבִּיבְרִין שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל: מְחֻסָּר צֵידָה - אָסוּר. שֶׁאֵין מְחֻסָּר צֵידָה - מֻתָּר.

ב. שׁוֹחֲטִין מִן הַנִּגְרִין בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל לֹא מִן הַמְּצוּדוֹת, וְלֹא מִן הַמְכֻמּוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל שֶׁפִּרְסוּהוּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וּבָא וּמְצָאוֹ מְקֻלְקָל, בְּיָדוּעַ שֶׁמֵּעֶרֶב יוֹם-טוֹב נִצּוֹדוּ, וּמֻתָּר. בָּא וּמְצָאָן כְּמוֹת שֶׁהוּא - הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁבְּיוֹם-טוֹב נִצּוֹדוּ, אֲסוּרִין.

ג. אוֹתוֹ וּבְנוֹ שֶׁנָּפְלוּ לַבּוֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַעֲלֶה אֶת הָרִאשׁוֹן עַל מְנָת לִשְׁחֹט, וְהַשֵּׁנִי

---

[2] מַיִם שְׁלוּקִים.

תּוֹסֶפְתָּא

וְשׁוֹחֲטוֹ, וְהַשֵּׁנִי - עוֹשֶׂה לוֹ פַּרְנָסָה בִּמְקוֹמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מַעֲלֶה אֶת הָרִאשׁוֹן עַל מְנָת לְשָׁחֲטוֹ, וְאֵין שׁוֹחֲטוֹ, וּמַעֲרִים וּמַעֲלֶה אֶת הַשֵּׁנִי עַל מְנָת לִשְׁחוֹט. רָצָה לִשְׁחֹט, רָצָה שֶׁלֹּא לִשְׁחוֹט אֶחָד מֵהֶן - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

ד. בְּכוֹר שֶׁנָּפַל לַבּוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁמּוּמוֹ נִכָּר מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְלֹא הִתִּירוֹ מֻמְחֶה - אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן. עוֹשִׁין פַּרְנָסָה לִנְחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִבָּרְחוּ. אֲבָל אֵין צָדִין אוֹתָן בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב, כֵּיצַד? אֵין נִמְנִין עַל הַבְּהֵמָה בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב. לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: "הֲרֵינִי עִמְּךָ בְּסֶלַע, הֲרֵינִי עִמְּךָ בִּשְׁנַיִם", אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵינִי עִמְּךָ לְמֻחֶצָה וְלִשְׁלִישׁ וּלְרִבִיעַ". וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּכַף מֹאזְנַיִם כָּל עִקָּר. אֲבָל שׁוֹקֵל בְּיָדוֹ וּמַנִּיחַ. וְאִם הָיָה טַבָּח אוּמָן, אַל יִשְׁקֹל בְּיָדוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיָּדוֹ כְּמִשְׁקָל, אֲבָל חוֹתֵךְ בִּכְלִי וְנוֹתֵן לָזֶה וְלָזֶה.

ה. הוֹלֵךְ אָדָם אֵצֶל רוֹעֶה הָרָגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי גְּדִי אֶחָד אוֹ טָלֶה אֶחָד׳. אֵצֶל טַבָּח הָרָגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי כַּף אַחַת אוֹ יָרֵךְ אֶחָת׳. אֵצֶל נַחְתּוֹם הָרָגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי כִּכַּר אֶחָד אוֹ גְּלוּסְקָא אַחַת׳. אֵצֶל פַּטָּם הָרָגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי תּוֹר אֶחָד אוֹ גּוֹזָל אֶחָד, אוֹ תַּרְנְגֹלֶת אַחַת׳. אֵצֶל חֲנָוָנִי הָרָגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי עֶשְׂרִים בֵּיצִים, אוֹ חֲמִשִּׁים אֱגוֹזִין, עֲשָׂרָה אֲפַרְסְקִין, חֲמִשָּׁה רִמּוֹנִים וְאֶתְרוֹג אֶחָד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִזְכּוֹר לוֹ שֵׁם מִקָּח׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִזְכּוֹר לוֹ שֵׁם מִנְיָן.

ו. לֹא יִתֵּן אָדָם לִפְנֵי בָּנָיו וְלִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ, לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל, וְלֹא בְּמִנְיָן, אֲבָל קוֹדֵחַ בִּסְאָה אוֹ בְּתַרְקַב, וְנוֹתֵן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ. קוֹדֵחַ בְּמֵנִיקְתּוֹ וְנוֹתֵן לִפְנֵי בָּנָיו, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לְכָךְ. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק, וְעַל אַבָּא שָׁאוּל בֶּן בָּטְנִית שֶׁהָיוּ חֲנָוָנִים בִּירוּשָׁלַיִם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְהָיוּ מְמַלְּאִין מְדוֹתֵיהֶם מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְנוֹתְנִין לַלָּקוֹחוֹת בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אַף בְּחָלוֹ שֶׁל מוֹעֵד עוֹשִׂין כֵּן, מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בַּחוֹל עוֹשִׂין כֵּן מִפְּנֵי מְצוּי הַמִּדּוֹת. אַף הוּא כִּנֵּס שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי יַיִן מִבְּרוֹרֵי הַמִּדּוֹת, וַחֲבֵרָיו כִּנְסוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי שֶׁמֶן מִמְּצוּי הַמִּדּוֹת, וְהֵבִיאוּ לִפְנֵי הַגִּזְבָּרִים בִּירוּשָׁלַיִם. אָמְרוּ לָהֶם: אִי אַתֶּם זְקוּקִין לְכָךְ. אָמְרוּ לָהֶם: אַף אָנוּ אֵין רְצוֹנֵנוּ בְּכָךְ! אָמְרוּ לָהֶן: הוֹאִיל וְהֶחֱמַרְתֶּם עַל עַצְמְכֶם וְשֶׁל רַבִּים הֵם - עֲשׂוּ מֵהֶם צָרְכֵי רַבִּים.

ז. אֵין נוֹטְלִין עֵצִים מִן הַסֹּכָּה, אֲפִלּוּ בְּיוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. אֲבָל אִם אָמַר: ׳לִכְשֶׁאֶרְצֶה אֶטֹּל׳ - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אֵין מְבִיאִין עֵצִים, לֹא בְּחֶבֶל, וְלֹא בְּקֻפָּה, וְלֹא בְּמַחֲצֶלֶת. אֲבָל מֵבִיא בְּמִטְפַּחַת וּבְחֵיקוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמְכַנְּסִין שֶׁבַּקְרֹפֶף שֶׁמְּבִיאִין, וְעַל הַמְפָזְרִין שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין מְבִיאִין. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמְפָזְרִין שֶׁבְּקַרְפֵּף וְעַל הַמְכַנְּסִין שֶׁבַּשָּׂדֶה, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יָבִיאוּ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יָבִיאוּ. אָמַר רַבִּי נָתָן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מְפָזְרִין שֶׁבַּקַּרְפֵּף וְעַל מְכַנְּסִין שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁיְּבִיאוּ, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמְפָזְרִין שֶׁבַּשָּׂדֶה, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יָבִיאוּ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יָבִיאוּ.

ט. הַמִּטָּה וְהַכִּסֵּא וְהַסַּפְסָל וְקַתֶּדְרָא וַעֲרִיסָה שֶׁנִּתְפָּרְקָה. וְכֵן קוֹרָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה, וְכֵן סְוָאר שֶׁל קוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁבַּר - אֵין מַסִּיקִין מֵהֶן בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן. אֱגוֹזִין וּשְׁקֵדִין שֶׁאָכְלָן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - מַסִּיקִין בְּקִלִּיפֵיהֶן בְּיוֹם-טוֹב. אֱגוֹזִין וּשְׁקֵדִין עַצְמָן - אֵין מַסִּיקִין בָּהֶן בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר, בְּחוֹתָמוֹת שֶׁבַּקַּרְקַע, שֶׁבַּשַּׁבָּת מְפַקְּפֵק

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וּמַתִּיר, אֲבָל לֹא מַפְקִיעַ וְלֹא חוֹתֵךְ. וּבְיוֹם-טוֹב מְפַקְפֵּק וּמַתִּיר, מַפְקִיעַ וְחוֹתֵךְ. וְשֶׁבַּכֵּלִים מַתִּיר, בַּשַּׁבָּת מַתִּיר וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. קוֹרֵעַ אָדָם אֶת הָעוֹר שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל מוֹרְיָס, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת זִינּוּק[3].

י. אֵין פּוֹחֲתִין לְפָסִין סְתוּמִין[4], וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר בִּלְפָסִין חָרָנִיּוֹת[5]. אֵין מְכַבִּין אֶת הַבְּקַעַת לָחוּשׁ עָלֶיהָ, אִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֶעְשַׁן הַבַּיִת, אוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַּקְדִּיחַ אֶת הַתַּבְשִׁיל – מֻתָּר. לֹא יִתֵּן אָדָם אֵבֶן עַל גַּבֵּי בְּקַעַת כְּדֵי לְשׁוֹבְרָהּ, אֲבָל מַכְנִיסָהּ בַּחוֹר וְשׁוֹבְרָהּ, אֵין עוֹשִׂין פֶּחָמִין בְּיוֹם-טוֹב, אֲפִלּוּ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם. אֲבָל מַמְתִּיקִין אֶת הַחַרְדָּל בְּגַחֶלֶת. אֵין מְנַפְּחִים בְּמַפּוּחַ, אֲבָל נוֹפְחִים בִּשְׁפוֹפֶרֶת. אֵין עוֹשִׂין אֶת הַשַּׁפּוּד, וְאֵין מְחַדְּדִין אוֹתוֹ. אֵין פּוֹצְעִין אֶת הַקָּנֶה לְצְלוֹת בּוֹ מָלִיחַ, אֲבָל פּוֹצְעִין אֶת הָאֱגוֹז בְּמִטְפַּחַת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִקָּרַע.

יא. הַתַּנּוּר וְהַכִּירַיִם הֶחָדָשִׁים - הֲרֵי הֵן כְּכָל הַכֵּלִים וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן. אֲבָל אֵין סָכִין אוֹתָן שֶׁמֶן, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתָן בְּמַטְלִית, וְאֵין

הַשָּׁלֵם

מְפִיגִין אוֹתָן בְּצוֹנֵן כְּדֵי לְחַסְמָן[6], וְאִם בִּשְׁבִיל לֶאֱפוֹת בָּהֶן - מֻתָּר. אֵין יוֹצְאִין בְּכִסֵּא, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים, וְלֹא סוּמָא בְּמַקֵּלוֹ, וְלֹא רוֹעֶה בְּתַרְמִילוֹ בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אַף אֵין מַנְהִיגִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמַקֵּל בְּיוֹם-טוֹב.

יב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נוֹטֵל אָדָם קֵיסָם מִשֶּׁלְפָנָיו לַחֲצוֹת בּוֹ שִׁנָּיו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא יִטּוֹל אֶלָּא מֵאֲבוּס שֶׁל בְּהֵמָה. וְשָׁוִין, שֶׁלֹּא יִקְטְמֶנּוּ. וְאִם קָטְמוֹ לַחֲצוֹץ בּוֹ שִׁנָּיו, וְלִפְתֹּחַ בּוֹ הַדֶּלֶת בַּשַּׁבָּת, בְּשׁוֹגֵג – חַיָּב חַטָּאת. בְּמֵזִיד בְּיוֹם-טוֹב – לוֹקֶה אַרְבָּעִים; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְגַבֵּב מִן הֶחָצֵר וּמַדְלִיק, שֶׁכָּל מַה שֶּׁבְּחָצֵר מוּכָן. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה צְבוּרִין צְבוּרִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, שֶׁכָּל שֶׁבְּחָצֵר מוּכָן.

יג. מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעַיִם, וּמְהַבְהְבִין אוֹתָן בָּאוּר, אֲבָל אֵין טוֹפְלִין אוֹתָם, לֹא בְּחַרְסִית, וְלֹא בְּאֲדָמָה, וְלֹא בְּסִיד. וְאֵין מְסַפְּרִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעַיִם. וְאֵין מְסַפְּרִין אֶת הַיָּרָק בְּתִסְפֹּרֶת שֶׁלּוֹ, אֲבָל מְסַפְּרִין אֶת הַקּוּנְדָּס וְאֶת הָעַכְבִּיוֹת. וּמַסִּיקִין וְאוֹפִין בַּפּוּרְנִי[7], וּמְחַמִּין חַמִּין בְּאַנְטִיכִי[8], וְאֵין מַסִּיקִין אֶת הַפּוּרְנִי לֶאֱפוֹת בּוֹ בַּתְּחִלָּה.

---

[3] כְּעֵין מַרְזֵב.

[4] בֵּיצֵי טִיט שֶׁבְּיַד הַיּוֹצֵר עֲשׂוּיוֹת כְּתַבְנִית קְעָרָה אֲבָל לֹא נֶחְקַק תּוֹכָהּ.

[5] קְעָרוֹת שֶׁל הַחַקְלָאִים בְּנֵי הַכְּפָרִים שֶׁאֵינָם מַקְפִּידִים שֶׁתִּהְיֶינָה חֲקוּקוֹת כְּקְעָרוֹת שֶׁלָּנוּ, וְאוֹכְלִים מֵעֲלֵיהֶן כְּשֶׁעוֹדָן סְתוּמוֹת, וְלָכֵן אֵין דְּחִיקַת הָאֶגְרוֹף לְתוֹכָהּ הַבֵּיצַת טִיט – תִּקּוּן מָנָא.

[6] לְהָפִיג אֶת הַחֹם שֶׁלָּהֶם עַל יְדֵי מַיִם צוֹנְנִים, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הֵם מִתְקַשִּׁים וּמִתְחַזְּקִים, שֶׁהַחֹם מִתְפַּזֵּם לְתוֹכוֹ, עַל יְדֵי הוֹפְכוֹ הַבָּא לוֹ מִבַּחוּץ וְאֵינוֹ מִתְפַּזֵּר, וְאָסוּר מִשּׁוּם תִּקּוּן מָנָא.

[7] תַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ הַגְּדוֹלִים וּפִיהֶם בְּצִדָּם, וְלֹא חָיְישִׁינַן לְטִרְחָה אִם יֵשׁ לוֹ אוֹרְחִים רַבִּים וְלֹא סַגִּי לֵיהּ בְּתַנּוּר.

[8] כְּלִי גָּדוֹל וְנָפִישׁ טָרְחֵיהּ.

תּוֹסֶפְתָּא

יד. שִׁשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בַּפִּתְילָה, שְׁלֹשָׁה לְהַחֲמִיר וּשְׁלֹשָׁה לְהָקֵל. אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה לְהַחֲמִיר: אֵין גּוֹדְלִין אוֹתָהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין מְהַבְהְבִין אוֹתָהּ בָּאוּר. וְאֵין חוֹתְכִין אוֹתָהּ לִשְׁנַיִם אוֹ לִשְׁלֹשָׁה. לְהָקֵל - שׁוֹרִין אוֹתָהּ בַּשֶּׁמֶן, וּמְמַעֲכִין אוֹתָהּ בַּיָּד, וְחוֹתְכִין אוֹתָהּ בָּאוּר, כִּפְי שְׁתֵּי נֵרוֹת.

מַסֶּכֶת יוֹם-טוֹב (בֵּיצָה) פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הָיָה אוֹכֵל בַּעֲנָבִים מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְהוֹתִיר וְהֶעֱלָן לַגָּג לַעֲשׂוֹת מֵהֶן צְמוּקִין. בַּתְּאֵנִים, וְהוֹתִיר וְהֶעֱלָן לַגָּג לַעֲשׂוֹת מֵהֶן גְּרוֹגָרוֹת - לֹא יֹאכַל מֵהֶן בְּיוֹם-טוֹב עַד שֶׁיַּזְמִין מִבְּעוֹד יוֹם, לְפִי שֶׁאֵינָן מִן הַמּוּכָן. סוֹכֵי תְּאֵנִים[9] וּבָהֶן תְּאֵנִים, מְכַבְּדוֹת-תְּמָרִים וּבָהֶם תְּמָרִים, הִכְנִיסָן לָעֲצִים - אֵין אוֹכְלִים מֵהֶן בְּיוֹם-טוֹב. לְמַאֲכָל בְּהֵמָה - אוֹכֵל מֵהֶן בְּיוֹם-טוֹב. וּמַתְחִילִין בָּאוֹצָר בַּתְּחִלָּה, וּמַשִּׁילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה בְּיוֹם-טוֹב. אֵין מְשַׁלְשְׁלִין אוֹתָן דֶּרֶךְ חַלּוֹנוֹת, אֲבָל מוֹרִידִין אוֹתָן דֶּרֶךְ סְלָמוֹת.

ב. אַרְבַּע רָשָׁיוֹת וְאַרְבַּע מִצְווֹת הֵן, הָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין, בֵּין בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ בֵּין בְּבִגְדֵי הֶדְיוֹט. וְהַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, בֵּין בִּכְתָבֵי קֹדֶשׁ בֵּין בִּכְתָבֵי הֶדְיוֹט - בְּשַׁבָּת חַיָּב חַטָּאת, וּבְיוֹם-טוֹב לוֹקֶה אַרְבָּעִים. וְהָאוֹרֵג חוּט אֶחָד, בֵּין בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ בֵּין בְּבִגְדֵי הֶדְיוֹט. וְהַכּוֹתֵב אוֹת אַחַת, בֵּין בִּכְתָבֵי קֹדֶשׁ בֵּין בִּכְתָבֵי הֶדְיוֹט - בְּשַׁבָּת חַיָּב חַטָּאת, בְּיוֹם-טוֹב לוֹקֶה אַרְבָּעִים; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין בְּשַׁבָּת וּבֵין יוֹם-טוֹב - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת.

ג. אֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת: לֹא עוֹלִין בָּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְרַקְּדִין. וְאֵלּוּ הֵם מִשּׁוּם רְשׁוּת: לֹא דָנִין, וְלֹא מְקַדְּשִׁין, וְלֹא חוֹלְצִין, וְלֹא מְיַבְּמִין. וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם מִצְוָה: לֹא מַקְדִּישִׁין, וְלֹא מַעֲרִיכִין, וְלֹא מַחֲרִימִין, וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת. וְכָל אֵלּוּ בְּיוֹם-טוֹב אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר בַּשַּׁבָּת! וְאֵין בֵּין יוֹם-טוֹב לַשַּׁבָּת אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבַד. וְכֵן שֶׁעֶשָׂאן יִשְׂרָאֵל, בֵּין אֲנוּסִין, בֵּין שׁוֹגְגִין, בֵּין מְזִידִין, בֵּין מֻטְעִין - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

ד. הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים - כִּרְגְלֵי הַבְּעָלִים. הַמּוֹסֵר בְּהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ אוֹ לְרוֹעֶה - הֲרֵי זֶה כִּרְגְלָיו. כֵּלִים הַמְיֻחָדִים לְאֶחָד מִן הָאַחִים שֶׁבַּבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ כִּרְגְלָיו. וְשֶׁאֵינָן מְיֻחָדִים - לְמָקוֹם שֶׁכֵּלָן הוֹלְכִין, מְהַלֵּךְ. בַּצָּפוֹן כִּרְגְלָיו שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, בַּדָּרוֹם כִּרְגְלָיו שֶׁל זֶה בַּצָּפוֹן, אִם מִצְּעוּ אֶת הַתְּחוּם - לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ.

ה. חֲמוֹר - כִּרְגְלֵי מְחַמֵּר, פָּרָה - כִּרְגְלֵי הָאִכָּר. בְּהֵמָה - כִּרְגְלֵי הָרוֹעֶה. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ בְּעֶרֶב יוֹם-טוֹב, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָסְרָהּ לוֹ אֶלָּא בְּיוֹם-טוֹב - הֲרֵי הִיא כִּרְגְלֵי הַלּוֹקֵחַ. וְהַמּוֹסֵר בְּהֵמָה לְרוֹעֶה מִן הָרוֹעֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ עָלֶיהָ לְרוֹעֶה - הֲרֵי הִיא כִּרְגְלֵי הָרוֹעֶה. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מֵחֲבֵרוֹ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַלּוֹקֵחַ. בְּיוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַמּוֹכֵר.

ו. הַלּוֹקֵחַ בָּשָׂר מִן הַטַּבָּח מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַלּוֹקֵחַ. וּבְיוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַמּוֹכֵר. הַשּׁוֹאֵל חָלוּק מֵחֲבֵרוֹ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַשּׁוֹאֵל. בְּיוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַמַּשְׁאִיל. שְׁנַיִם שֶׁשָּׁאֲלוּ חָלוּק אֶחָד בְּשֻׁתָּפוּת, אֶחָד לֵילֵךְ בּוֹ שַׁחֲרִית לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְזֶה לֵילֵךְ בּוֹ עַרְבִית לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה - כִּרְגְלֵי הַמַּשְׁאִיל. הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ תַּבְלִין, מַיִם וּמֶלַח, מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַשּׁוֹאֶלֶת. בְּיוֹם-טוֹב - כִּרְגְלֵי הַמַּשְׁאֶלֶת. נָתְנָה לְעִסָּתָהּ הֲרֵי אֵלּוּ כִּרְגְלֵי שְׁתֵּיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר בַּמַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁנִּבְלָעִין בָּעִסָּה.

ז. הַגַּחֶלֶת כִּרְגְלֵי הַבְּעָלִים, וְשַׁלְהֶבְתּוֹ בְּכָל מָקוֹם. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּגַחֶלֶת (א):

[9] עֲנָפֵי תְּאֵנִים קְצוּצִים מִן הָאִילָן.

תּוֹסֶפְתָּא

גַּחֶלֶת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ - מוּעָלִין בָּהּ. שֶׁלְּהֶבֶת - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוּעָלִין בָּהּ. (ב): גַּחֶלֶת שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - אֲסוּרָה. וְשֶׁלְּהֶבֶת - מֻתֶּרֶת. (ג): הַמּוֹצִיא גַּחֶלֶת לִרְשׁוּת הָרַבִּים - חַיָּב. שֶׁלְּהֶבֶת - פָּטוּר. (ד): הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ - אָסוּר בְּגַחַלְתּוֹ, וּמֻתָּר בְּשֶׁלְּהֶבְתּוֹ. (ה): מְבָרְכִין עַל הַשֶּׁלְּהֶבֶת וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַגַּחֶלֶת.

ח. בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שְׁבָטִים - מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בַּשַּׁבָּת. בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁנֵי תְּחוּמִין - אֵין מְמַלְּאִין מִמֶּנּוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים. הַנְּהָרוֹת וּמַעְיָנוֹת הַמּוֹשְׁכִין - הֲרֵי הֵן כְּרַגְלֵי כָּל אָדָם.

ט. מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו בְּעִיר אַחֶרֶת, וְעֵרְבוּ בְּנֵי אֲנָשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר לָבוֹא אֲצָלוֹ - לֹא יָבִיאוּ לוֹ מִפֵּרוֹתָיו, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ רַגְלָיו מְעוֹרָבוֹת לְשָׁם. וְאִם יֵשׁ שָׁם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס - מְבִיאִין עַל פִּי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס. מִי שֶׁזִּמֵּן אֲצָלוֹ אוֹרְחִים - לֹא יוֹלִיכוּ בִּידֵיהֶן מָנוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן זְכָה לָהֶם אַחֵר בְּמַתָּנוֹתֵיהֶן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב. מָה הֵן מוֹצִיאִין מִבֵּית הַמִּשְׁתֶּה? חֲתִיכָה וּגְלוּסְקְמָא וּמַצָּה מְתֻבֶּלֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְחַלֵּק אֱגוֹזִין וּקְלָיוֹת - יוֹלִיכוּ בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים. מוֹלִיכִין עִמּוֹ לְבֵית הָאֵבֶל וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה וּלְבֵית הַשִּׁמְחָה. בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ, לֹא יִתֵּן אָדָם מִמָּנָתוֹ לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.

י. אֵין חָפִין[10] וְאֵין מִתְגָּרְדִין בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין שָׁפִין כְּלֵי כֶסֶף בְּגַרְתִּיקִין[11], וְאֵין מְדִיחִין אֶת הַכֵּלִים בְּנֶתֶר בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל מְדִיחִין אוֹתָן

---

[10] אֵין מְשַׁפְשְׁפִים אֶת הַגּוּף בְּכֹחַ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב.

[11] עָפָר שֶׁגָּדַל בְּחָבִית שֶׁל יַיִן וְקוֹרִים לוֹ 'אלום', וְהוּא עִקַּר תִּקּוּן כְּלֵי כֶסֶף, וְגוֹרֵר אוֹתוֹ, שֶׁהַכֶּסֶף הוּא רַךְ וְיֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם מְמַחֵק שֶׁהוּא אָב מְלָאכָה.

הַשָּׁלֵם

בְּמֶלַח וּבְמֶרְסָן בַּשַּׁבָּת. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. אֵלּוּ הֵן מִדְּבָרִיּוֹת: הַיּוֹצְאוֹת בַּפֶּסַח וְנִכְנָסוֹת בִּרְבִיעָה. בֵּיתוֹת: אֵלּוּ שֶׁלָּנוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. רַבִּי אוֹמֵר: אֵלּוּ וְאֵלּוּ הַיּוֹצְאוֹת חוּץ לַתְּחוּם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַתְּחוּם אֶלָּא מִשֶּׁחֲשֵׁכָה - מֻתָּר לְשָׁחֳטָן בְּיוֹם-טוֹב. אֵלּוּ הֵן מִדְּבָרִיּוֹת: הָרוֹעוֹת בָּאֲפָר לְעוֹלָם.

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. נִיסָן - רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמְּלָכִים, וְלָרְגָלִים, וְלֶחָדָשִׁים, וְלָעִבּוּרִין, וְלִתְרוּמַת שְׁקָלִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף לִשְׁכִירוּת בָּתִּים. כֵּיצַד לַמְּלָכִים? מֵת בַּאֲדָר, וְעָמַד אַחֵר תַּחְתָּיו בַּאֲדָר - מוֹנִין שָׁנָה לָזֶה וְלָזֶה. מֵת בְּנִיסָן, וְעָמַד אַחֵר תַּחְתָּיו בְּנִיסָן - מוֹנִין שָׁנָה לָזֶה וְלָזֶה. מֵת בַּאֲדָר, וְעָמַד אַחֵר תַּחְתָּיו בְּנִיסָן - הָרִאשׁוֹנָה נִמְנֵית לָרִאשׁוֹן, וְהַשְּׁנִיָּה נִמְנֵית לַשֵּׁנִי.

ב. כֵּיצַד לָרְגָלִים? אֶחָד הַנּוֹדֵר, וְאֶחָד הַמַּעֲרִיךְ, וְאֶחָד הַמַּקְדִּישׁ - אֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תְּאַחֵר" עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו רְגָלֵי הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ רְגָלִים כְּסִדְרָן, וְחַג הַמַּצּוֹת רִאשׁוֹן. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה, וּפְעָמִים שֶׁהֵן אַרְבָּעָה, פְּעָמִים שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה. כֵּיצַד? נָדַר לִפְנֵי הַפֶּסַח, עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו: הַפֶּסַח, וַעֲצֶרֶת, וְהֶחָג; נָדַר לִפְנֵי עֲצֶרֶת, עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו: עֲצֶרֶת, וְהֶחָג, וְהַפֶּסַח, וַעֲצֶרֶת; נָדַר לִפְנֵי הֶחָג, עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו: הֶחָג, וְהַפֶּסַח, וַעֲצֶרֶת, וְהֶחָג.

ג. כֵּיצַד לֶחָדָשִׁים? זֶה שֶׁנֶּאֱמַר "בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי", אֵין מַתְחִילִין לִמְנוֹת אֶלָּא מֵרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב): "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים". שלומב"ר

ד. כֵּיצַד לִתְרוּמַת שְׁקָלִים? כָּל קָרְבָּנוֹת צִבּוּר קָרֵבִין בְּאֶחָד בְּנִיסָן, אִם בָּא חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ - קָרְבִין מִן הַחָדָשָׁה. וְאִם לָאו - קָרְבִין מִן הַיְשָׁנָה.

תּוֹסֶפְתָּא

ה. כֵּיצַד לִשְׁכִּירוּת בָּתִּים? הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ לְשָׁנָה - מוֹנֶה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִיּוֹם לְיוֹם. אִם אָמַר: 'לְשָׁנָה זוֹ', אֲפִלּוּ לֹא שָׂכַר מִמֶּנּוּ אֶלָּא בְּאֶחָד בַּאֲדָר - אֵין לוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד בְּנִיסָן.

ו. בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי: הוֹאִיל וְאֲלוּ אוֹמְרִים בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל, וְאֲלוּ אוֹמְרִים בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, יְהֵא הָאֱלוּלִיִּים מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן. כֵּיצַד? נוֹלְדוּ ה' בְּאָב, וְה' בֶּאֱלוּל, ה' בֶּאֱלוּל, וְה' בְּתִשְׁרֵי - אֵין מִצְטָרְפִין. ה' בְּתִשְׁרֵי, וְה' בְּאָב - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין.

ז. תִּשְׁרֵי - רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים, וְלַשְּׁמִיטִין, וְלַיּוֹבְלוֹת, לַנְּטִיעָה, וְלַיְרָקוֹת, וְלַמַּעֲשְׂרוֹת, וְלִנְדָרִים. כֵּיצַד לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִיטִין וְלַיּוֹבְלוֹת? אֵין מַתְחִילִין לִמְנוֹת לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִיטִין וְלַיּוֹבְלוֹת אֶלָּא מִתִּשְׁרֵי.

כֵּיצַד לַנְּטִיעָה? אֶחָד הַנּוֹטֵעַ, וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ, וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב שְׁלוֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - עָלְתָה לוֹ שָׁנָה, וּמֻתָּר לְקַיְּמָן בַּשְּׁבִיעִית. פָּחוֹת מִכָּאן - לֹא עָלְתָה לוֹ שָׁנָה, וְאָסוּר לְקַיְּמָן בַּשְּׁבִיעִית. וּפְרוֹת נְטִיעָה זוֹ אֲסוּרִים עַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט, אִם עָרְלָה - עָרְלָה, אִם רְבָעִי - רְבָעִי.

ח. כֵּיצַד לִירָקוֹת? לִקֵּט יָרָק בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד שֶׁלֹּא בָּא הַשֶּׁמֶשׁ, וְחָזַר וְלִקֵּט אַחַר מִשֶּׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ - אֵין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה חָדָשׁ וְזֶה יָשָׁן. הָיְתָה שְׁנִיָּה וְנִכְנְסָה שְׁלִישִׁית, הָרִאשׁוֹן מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר עָנִי. לִקֵּט אֶתְרוֹג בְּעֶרֶב ט"ו בִּשְׁבָט עַד שֶׁלֹּא בָּא הַשֶּׁמֶשׁ, וְחָזַר וְלִקֵּט אַחַר מִשֶּׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ - אֵין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה חָדָשׁ וְזֶה יָשָׁן. הָיְתָה שְׁלִישִׁית וְנִכְנְסָה רְבִיעִית - הָרִאשׁוֹן מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר עָנִי, וְהַשֵּׁנִי מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

הַשָּׁלֵם

ט כֵּיצַד לִנְדָרִים? הַמּוֹדֵר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ לְשָׁנָה - מוֹנֶה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִיּוֹם לְיוֹם, אִם אָמַר "לְשָׁנָה זוֹ" - אֲפִלּוּ לֹא נָדַר הֵימֶנּוּ אֶלָּא בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל - אֵין לוֹ אֶלָּא עַד א' בְּתִשְׁרֵי.

י. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו כִּבְנֵי מָרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לג): "הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם" וְגוֹ'. וְאוֹמֵר (שָׁם פּא): "תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר", וְאוֹמֵר: "כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא" וְגוֹ'. קִדְּשׁוּהוּ בֵּית דִּין - הַדִּין נִכְנָס לְפָנָיו, וְאִם לָאו - אֵין הַדִּין נִכְנָס לְפָנָיו. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בָּעֹמֶר שֶׁל מָן, אִם בָּא חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ - הָיָה מִתְעַכֵּב לִשְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאִם לָאו - הָיָה מִתְעַכֵּב יוֹתֵר.

יא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: אָמְרָה תּוֹרָה - הָבֵא שְׁעוֹרִין בַּפֶּסַח שֶׁהוּא פֶּרֶק שְׁעוֹרִין, כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ לָכֶם תְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת. הָבֵא חִטִּים וּבְכוּרִים בַּעֲצֶרֶת שֶׁהוּא פֶּרֶק אִילָן, כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ לָכֶם פֵּרוֹת אִילָן. נַסְּכוּ לְפָנַי מַיִם בֶּחָג כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ עֲלֵיכֶם מֵי גְּשָׁמִים, אִמְרוּ לְפָנַי מַלְכֻיּוֹת וְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, מַלְכֻיּוֹת - כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם. זִכְרוֹנוֹת - כְּדֵי שֶׁיָּבֹא זִכְרוֹנְכֶם לְפָנַי לְטוֹבָה, אִמְרוּ לְפָנַי שׁוֹפָרוֹת - כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה תִּפְלַתְכֶם בִּתְרוּעָה לְפָנַי.

יב. הַכֹּל נִדּוֹנִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּגְזַר דִּינָם נֶחְתָּם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַכֹּל נִדּוֹנִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּגְזַר דִּינוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד נֶחְתָּם בְּזִמָּנוֹ. בַּפֶּסַח - עַל הַתְּבוּאָה, בַּעֲצֶרֶת - עַל פֵּרוֹת הָאִילָן, בֶּחָג - עַל הַמַּיִם; וּגְזַר דִּינוֹ שֶׁל אָדָם נֶחְתָּם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אָדָם נִדּוֹן בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב ז): "וַתִּפְקְדֶנּוּ לַבְּקָרִים". רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אָדָם נִדּוֹן בְּכָל שָׁעָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ".

יג. עַל שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין. רַבִּי הִתְקִין שֶׁיְּהוּ יוֹצְאִין אַף עַל אֲדָר שֵׁנִי, מִפְּנֵי הַפּוּרִים.

תּוֹסֶפְתָּא

יד. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ מִכָּל אָדָם. פַּעַם אַחַת שָׁכְרוּ בַּיְתוֹסִין שְׁנֵי עֵדִים לָבֹא לְהַטְעוֹת אֶת הַחֲכָמִים, לְפִי שֶׁאֵין הַבַּיְתוֹסִין מוֹדִים שֶׁתְּהֵא עֲצֶרֶת אֶלָּא אֶחָד בְּשַׁבָּת, בָּא אֶחָד וְאָמַר עֵדוּתוֹ וְהָלַךְ לוֹ, וּבָא הַשֵּׁנִי וְאָמַר: עוֹלֶה הָיִיתִי בְּמַעֲלֵה אֲדֻמִּים, וְרָאִיתִי רָבוּץ בֵּין שְׁנֵי סְלָעִים, רֹאשׁוֹ דּוֹמֶה לְעֹגֶל, אָזְנָיו דּוֹמֶה לִגְדֵי, קַרְנָיו דּוֹמֶה לִצְבִי, וּזְנָבוֹ מְנַחֵת בֵּין יַרְכוֹתָיו, רָאִיתִי וְנִרְתַּעְתִּי וְנָפַלְתִּי לַאֲחוֹרַי, וַהֲרֵי מָאתַיִם זוּז צְרוּרִין לִי בְּפוּנְדָתִי. אָמְרוּ לוֹ: מָאתַיִם זוּז נְתוּנִין לְךָ בְּמַתָּנָה, וְהַשּׁוֹכְרְךָ יְמָתֵחַ עַל הָעֲמוּד; מָה רָאִיתָ לִזְקֹק לְכָךְ? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁבַּיְתוֹסִין מְבַקְּשִׁין לְהַטְעוֹת אֶת חֲכָמִים, אָמַרְתִּי: ״מוּטָב אֵלֵךְ אֲנִי וְאוֹדִיעַ אֶת חֲכָמִים״.

טו. אִם אֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ - מְשַׁלְּחִין עֵדָיו עִמּוֹ, אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי נְהוֹרַאי, שֶׁבָּא עִם הָעֵד בְּשַׁבָּת לְאוּשָׁא וְהֵעִיד בּוֹ. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַשִּׁיאִין מַשּׂוֹאוֹת בָּרָאשֵׁי הָרִים הַגְּבוֹהִים, בְּהַר הַמִּשְׁחָה, בְּסַרְטְבָא, בְּגַדְפִּינָא, בְּחִבְרוֹן, בְּבֵית בִּלְתִּין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף חָרוּם, וְכִיר, וְגָדֵר וְחַבְרוֹתֶיהָ.

טז מֵאֵימָתַי מַשִּׁיאִין עַל הַחֹדֶשׁ? לְאוֹר עִבּוּרוֹ! כֵּיצַד? חָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת וְשַׁבָּת, מַשִּׁיאִין עָלָיו לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאִם בָּא בְּזִמַּנּוֹ - מַשִּׁיאִין עָלָיו, וְאִם לָאו - אֵין מַשִּׁיאִין עָלָיו. עַל כָּל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים הָיוּ מַשִּׁיאִין מַשּׂוֹאוֹת. אָמַר אֶחָד: לְפָנֶיהָ רָאִיתִי - לֹא אָמַר כְּלוּם. לְאַחֲרֶיהָ - דְּבָרָיו קַיָּמִין. לְצָפוֹנָהּ - לֹא אָמַר כְּלוּם. לִדְרוֹמָהּ - דְּבָרָיו קַיָּמִין. אֶחָד אוֹמֵר: ״רָאִיתִי גָּבוֹהַּ שְׁתֵּי מַרְדָּעוֹת״, וְאֶחָד אוֹמֵר: ״שְׁלֹשָׁה״ - עֵדוּתָן קַיֶּמֶת. אֶחָד אוֹמֵר: ״שְׁלֹשָׁה״, וְאֶחָד אוֹמֵר: ״חֲמִשָּׁה״ - אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל מִצְטָרֵף הוּא עִם אֲחֵרִים. אֶחָד אוֹמֵר: ״רְאִיתִיו מֻטֶּה וְאֶחָד אוֹמֵר רְאִיתִיו זָקוּף״ - אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, אֲבָל מִצְטָרֵף הוּא עִם אֲחֵרִים. רְאִיתִיו חֲצִיוֹ בָּעָנָן לֹא אָמַר כְּלוּם חֲצִיוֹ בעשישה לֹא אָמַר כְּלוּם חֲצִיוֹ

הַשָּׁלֵם

בְּמַיִם לֹא אָמַר כְּלוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אִם לֹא נִרְאָה בִּזְמַנּוֹ - אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ, שֶׁכְּבָר קִדְּשׁוּהוּ שָׁמַיִם. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אֵין הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין לְסוּרְיָא, עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי בֵּית דִּין לְמָחָר.

יז. לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן שֶׁל זְקֵנִים? שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳הֲרֵינִי בָּא לְהָקִישׁ אֶת רַבִּי פְּלוֹנִי לְאֶלְדָּד וּמֵידָד, וְאֶת רַבִּי פְּלוֹנִי לְנָדָב וַאֲבִיהוּא׳.

וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל א יב): ״ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן״, וְאוֹמֵר (שָׁם): ״וַיִּשְׁלַח ה׳ אֶת יְרֻבַּעַל וְאֶת בְּדָן וְאֶת יִפְתָּח וְאֶת שְׁמוּאֵל״. ״יְרֻבַּעַל״ - זֶה גִּדְעוֹן. ״בְּדָן״ - זֶה שִׁמְשׁוֹן. ״יִפְתָּח״ - כְּמַשְׁמָעוֹ. וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים צט): ״מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו״ וְגוֹ׳; שָׁקַל הַכָּתוּב שְׁלֹשָׁה קַלֵּי עוֹלָם בֵּין שְׁלֹשָׁה גְּדוֹלֵי עוֹלָם, לְלַמֶּדְךָ, שֶׁבֵּית דִּינוֹ שֶׁל יְרֻבַּעַל גָּדוֹל לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וּבֵית דִּינוֹ שֶׁל יִפְתָּח גָּדוֹל לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל, לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּתְמַנָּה פַּרְנָס עַל הַצִּבּוּר, אֲפִלּוּ קַל שֶׁבַּקַּלִּים, שָׁקוּל כְּאַבִּיר שֶׁבָּאַבִּירִים! וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יז): ״וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשּׁוֹפֵט״ - אֵין לְךָ אֶלָּא שׁוֹפֵט שֶׁבְּדוֹרְךָ; וְאוֹמֵר (קֹהֶלֶת ז): ״אַל תֹּאמַר מַה הָיָה וְגוֹ׳, שֶׁהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים״.

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. קִדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ וְנִמְצְאוּ עֵדִים זוֹמְמִין - הֲרֵי זֶה מְקֻדָּשׁ. קִדְּשׁוּהוּ בַּלַּיְלָה - אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ. קִדְּשׁוּהוּ אֲנוּסִין, שׁוֹגְגִין, מְזִידִין וּמְטֻעִין - הֲרֵי זֶה מְקֻדָּשׁ. קִדְּשׁוּהוּ לִפְנֵי זְמַנּוֹ, אוֹ לְאַחַר עִבּוּרוֹ - פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם אוֹ יוֹתֵר עַל שְׁלֹשִׁים, יָכוֹל יְהֵא מְקֻדָּשׁ - תַּלְמוּד לוֹמַר (שְׁמוֹת יב): ״חֹדֶשׁ״ - אֵין חֹדֶשׁ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, לֹא נִרְאֵית לְבָנָה לִשְׁנֵי יָמִים, יָכוֹל יְקַדְּשׁוּהוּ לְאַחַר שְׁנֵי יָמִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״יוֹם״ - אֵין לוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד.

תּוֹסֶפְתָּא

ב. בְּתַעֲנִיּוֹת תּוֹקְעִין שָׁלֹשׁ שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ, וּבְמַסָּעוֹת שָׁלֹשׁ שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ, עַל כָּל דָּגֶל וְדָגֶל; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ עַל כָּל מִטָּה וּמִטָּה. בַּמֶּה הֵן תּוֹקְעִין? בַּחֲצוֹצְרוֹת שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תּוֹקְעִין בְּשֶׁל זְכָרִים, וּבְיוֹבֵל בְּשֶׁל יְעֵלִים, נָתְנוּ חֲכָמִים אֶת הַמָּצוּי לְמָצוּי, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מָצוּי לְשֶׁאֵינוֹ מָצוּי.

ג. שׁוֹפָר אָרוֹךְ שֶׁקִּצְרוֹ - כָּשֵׁר. גֵּרְדּוֹ בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ - כָּשֵׁר. צִפָּהוּ זָהָב, מִבִּפְנִים - פָּסוּל. מִבַּחוּץ - כָּשֵׁר. צִפָּהוּ בְּמָקוֹם הַנָּחַת פִּיו, אוֹ שֶׁהוֹסִיף עָלָיו כָּל שֶׁהוּא - אֲפִלּוּ בְּמִינוֹ פָּסוּל. נִקַּב וּסְתָמוֹ - אֲפִלּוּ בְּמִינוֹ, אִם מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה - פָּסוּל. וְאִם לָאו - כָּשֵׁר. נָתַן שְׁנֵי שׁוֹפָרוֹת זֶה בְּתוֹךְ זֶה וְתָקַע, אִם קוֹל הַפְּנִימִי שָׁמַע - יָצָא, אִם קוֹל הַחִיצוֹן שָׁמַע - לֹא יָצָא. כַּמָּה הוּא שִׁעוּר שׁוֹפָר? כְּדֵי שֶׁיֹּאחֵז בְּיָדוֹ אַחַת וְיִתְקַע.

ד. הַכֹּל חַיָּבִין בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר: כֹּהֲנִים, לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, גֵּרִים, וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִין, חֲלָלִים, נְתִינִים, מַמְזֵרִים, חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, סְרִיס אָדָם וּסְרִיס חַמָּה, פְּצוּעַ דַּכָּה וּכְרוּת שָׁפְכָה - כֻּלָּן חַיָּבִין, וּמוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - חַיָּבִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. אַנְדְּרוֹגִינוֹס - מוֹצִיא אֶת מִינוֹ, וְאֵינוֹ מוֹצִיא אֶת שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. טוּמְטוּם - אֵינוֹ מוֹצִיא, לֹא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְכֵן מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין - אֵינוֹ מוֹצִיא לֹא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים - פְּטוּרִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן.

ה. הַתּוֹקֵעַ וּמְתַעְסֵק, וְהַתּוֹקֵעַ וּמְתַלְמֵד, וְהַמְתַלְמֵד אֶת בְּנוֹ, וְהַמְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידוֹ, אִם כִּוֵּן לִבּוֹ - יָצָא, וְאִם לָאו - לֹא יָצָא. רוֹעֶה שֶׁהִרְבִּיץ אֶת צֹאנוֹ אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְכֵן חוֹלֶה שֶׁהָיָה מֻטָּל אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת, וּמִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר, אוֹ קוֹל מְגִלָּה, אִם כִּוֵּן לִבּוֹ - יָצָא.

הַשָּׁלֵם

וְאִם לָאו - לֹא יָצָא. אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁמַע וְזֶה שָׁמַע, זֶה כִּוֵּן לִבּוֹ וְזֶה לֹא כִּוֵּן לִבּוֹ. זֶה שֶׁכִּוֵּן לִבּוֹ - יָצָא, וְזֶה שֶׁלֹּא כִּוֵּן לִבּוֹ - לֹא יָצָא, שֶׁאֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר כַּוָּנַת הַלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים י): "תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ, וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כג): "תְּנָה בְנִי לִבְּךָ לִי וְעֵינֶיךָ דְּרָכַי תִּצֹּרְנָה" וְגוֹ'.

ו. וְעוֹד זֹאת הָיְתָה יְרוּשָׁלַיִם יְתֵרָה עַל יַבְנֶה, שֶׁכָּל עִיר שֶׁרוֹאָה וְשׁוֹמַעַת וּקְרוֹבָה, וְיכוֹלָה לָבוֹא, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתוֹכָהּ - תּוֹקְעִין בָּהּ. וּבְיַבְנֶה - לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין אֶלָּא בְּבֵית דִּין בִּלְבַד.

ז. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: אִם לֹא נִרְאָה בִּזְמַנּוֹ - אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ, שֶׁכְּבָר קִדְּשׁוּהוּ שָׁמַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם לֹא נִרְאָה בִּזְמַנּוֹ - אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ, שֶׁכְּבָר חִדֵּשׁ שֶׁלְּפָנָיו קִדְּשׁוֹ. שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגַן אוֹמֵר: אִם בָּאוּ עֵדִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה- תּוֹקְעִין הָיוּ, אֲבָל אֵין מוֹסִיפִין קָרְבָּן עַד שֶׁיְּקַדְּשׁוּ הַחֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: דְּבָרִים אֵלּוּ הִתְקִינָן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְכִשֶּׁיִּבָּנֶה הַבַּיִת בִּמְהֵרָה יַחְזְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ לְיוֹשְׁנָם.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּתִיב (וַיִּקְרָא כג): "שַׁבָּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ"; "שַׁבָּתוֹן" - זוֹ קְדֻשַּׁת הַיּוֹם. "זִכָּרוֹן" - אֵלּוּ זִכְרוֹנוֹת. "תְּרוּעָה" - אֵלּוּ שׁוֹפָרוֹת. "מִקְרָא קֹדֶשׁ" - קִדְּשֵׁהוּ בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר "שַׁבָּתוֹן" שְׁבוּת! שֶׁבּוֹ פָּתַח הַכָּתוּב תְּחִלָּה?! אֶלָּא "שַׁבָּתוֹן" - קִדְּשֵׁהוּ בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה. "זִכָּרוֹן" - אֵלּוּ זִכְרוֹנוֹת. "תְּרוּעָה" - אֵלּוּ שׁוֹפָרוֹת. "מִקְרָא קֹדֶשׁ" - זוֹ קְדֻשַּׁת הַיּוֹם.

ט. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לוֹמַר כְּדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר כְּדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה, כְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר כְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: קְדֻשַּׁת הַיּוֹם עִם הַזִּכָּרוֹנוֹת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַה מָּצִינוּ בְּכָל מָקוֹם אוֹמְרָה בָּאֶמְצַע, אַף

תּוֹסֶפְתָּא

כָּאן אוֹמְרָהּ בָּאֶמְצַע. רַבִּי אוֹמֵר: מַה מָּצִינוּ בְּכָל מָקוֹם אוֹמְרָהּ בָּרְבִיעִית, אַף כָּאן אוֹמְרָהּ בָּרְבִיעִית. וּכְשֶׁקִּדְּשׁוּ אֶת הַשָּׁנָה בְּאוּשָׁא, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן עָבַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא, וְאָמַר כְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא הָיִינוּ נוֹהֲגִין כֵּן בְּיַבְנֶה. בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי עָבַר רַבִּי חֲנִינָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְאָמַר כְּדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: "כָּךְ הָיִינוּ נוֹהֲגִין בְּיַבְנֶה"!

י. אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֲשָׂרָה מַלְכֻיּוֹת, וּמֵעֲשָׂרָה זִכְרוֹנוֹת, וּמֵעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְאִם אָמַר שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ מִכֻּלָּם – יָצָא. אֵין מַזְכִּירִין זִכָּרוֹן וּמַלְכוּת וְשׁוֹפָר שֶׁל פֻּרְעָנוּת. מַתְחִיל בַּתּוֹרָה וּמַשְׁלִים בַּנְּבִיא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם הָיְתָה פֻּרְעָנוּת שֶׁל עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים – מַזְכִּירִין אוֹתָהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ. הַמַּתְחִיל – מַתְחִיל בְּשֶׁל תּוֹרָה, וּמְסַיֵּם בְּשֶׁל תּוֹרָה. אוֹמֵר שֶׁל נְבִיאִים וְשֶׁל כְּתוּבִים בָּאֶמְצַע. אֵין אוֹמְרִים מַלְכֻיּוֹת עִם זִכְרוֹנוֹת, וְלֹא זִכְרוֹנוֹת עִם הַשּׁוֹפָרוֹת, וְאִם אָמַר – לֹא אָמַר כְּלוּם, וְצָרִיךְ לְאוֹמְרָהּ שְׁנִיָּה.

יא. פִּקְדּוֹנוֹת כְּזִכְרוֹנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כא): "וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה" וְגוֹ'. וְאוֹמֵר (שְׁמוֹת ג): "פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָן עִם הַזִּכְרוֹנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יֹאמְרָהּ עִמָּהֶן, זִכָּרוֹן שֵׁשׁ עִמָּהּ תְּרוּעָה, כְּגוֹן (וַיִּקְרָא כג): "זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָן עִם הַזִּכְרוֹנוֹת וְעִם הַשּׁוֹפָרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה אוֹמְרָן אֶלָּא בְּלִבַּד. תְּרוּעָה שֶׁאֵין עִמָּהּ וְלֹא כְּלוּם, כְּגוֹן (בְּמִדְבַּר כט): "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָהּ עִם הַשּׁוֹפָרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ אוֹמְרָהּ כָּל עִקָּר. מַלְכוּת שֵׁשׁ עִמָּהּ תְּרוּעָה, כְּגוֹן "תְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָהּ עִם הַמַּלְכֻיּוֹת וְעִם הַשּׁוֹפָרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה אוֹמְרָהּ אֶלָּא עִם הַשּׁוֹפָרוֹת בְּלִבַּד. (דְּבָרִים ו): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". (דְּבָרִים ד): "וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְגוֹ',

הַשָּׁלֵם

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָן עִם הַמַּלְכֻיּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה אוֹמְרָן כָּל עִקָּר. (תְּהִלִּים מז): "זַמְּרוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ וְגוֹ', כִּי מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתַּיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַת. וְשָׁוִין בְּ"מָלַךְ עַל גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ" שֶׁהוּא אַחַת. (תְּהִלִּים כד): "שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְגוֹ', מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ה' צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רִאשׁוֹנִים – שְׁתַּיִם. שְׁנִיָּה – שָׁלֹשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רִאשׁוֹנָה – אַחַת. שְׁנִיָּה – שְׁתַּיִם. זִכְרוֹנוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּעֲנִיָּה וּבַקָּשָׁה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָן כֻּלָּן כְּאֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רִאשׁוֹנִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וּשְׁנִיִּים בִּפְנֵי עַצְמָן. שׁוֹפָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּעִנְיַן גְּדֵעוֹן וּבְעִנְיַן יְהוֹשָׁעַ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרָן כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאֲמוּרִין בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה – לְעַצְמָן. בְּשָׁעַת פְּקִידָה – לְעַצְמָן.

יב. סֵדֶר תְּקִיעוֹת, שָׁלֹשׁ שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ, שִׁעוּר תְּקִיעָה – כִּשְׁלֹשׁ תְּרוּעוֹת. שִׁעוּר תְּרוּעָה – כִּשְׁלֹשׁ יְבָבוֹת. שָׁמַע שֵׁשׁ תְּקִיעוֹת וְשֵׁשׁ תְּרוּעוֹת, אֲפָלוּ בְּסֵרוּגִין, אֲפָלוּ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ – יָצָא. שָׁמַע תְּקִיעָה מִזֶּה וּתְקִיעָה מִזֶּה, וּתְרוּעָה מִזֶּה וּתְרוּעָה מִזֶּה, תְּקִיעָה מִזֶּה וּתְרוּעָה מִזֶּה, אֲפָלוּ בְּסֵרוּגִין, אֲפָלוּ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ – יָצָא. שָׁמַע תְּקִיעוֹת וּבְרָכוֹת, בֵּין שֶׁהִקְדִּים תְּקִיעוֹת לִבְרָכוֹת, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים בְּרָכוֹת לִתְקִיעוֹת – יָצָא. תָּקַע וְהֵרִיעַ, וְתָקַע וְחָזַר, וְהֵרִיעַ וְתָקַע – אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. תָּקַע וְהֵרִיעַ, וְתָקַע בְּנִשִּׁימָה אַחַת – לֹא יָצָא. מִתְלַמְּדִים לִתְקוֹעַ בַּשַּׁבָּת, וְאֵין מְעַכְּבִין אֶת הַנָּשִׁים, וְאֶת הַקְּטַנִּים מִלִּתְקַע בְּשַׁבָּת, וַאֲפִילוּ בְּיוֹם-טוֹב.

יג. יוֹם-טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל עֶשֶׂר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל תֵּשַׁע. יוֹם-טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה, וְאוֹמֵר שֶׁל שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְשֶׁל יוֹם-טוֹב בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּמַתְחִיל בְּשֶׁל שַׁבָּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלְּלִים

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁבַּע, וּמַתְחִיל בְּשֶׁל שַׁבָּת, וּמְסַיֵּם בְּשֶׁל שַׁבָּת, וְאוֹמְרִים קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא בְּמַעֲמַד כֻּלְּכֶם, זְקֵנֵי בֵּית שַׁמַּאי, יָרַד חוֹנִי הַקָּטָן וְאָמַר שֶׁבַע, וְאָמְרוּ לוֹ כָּל הָעָם: ׳נַחַת רוּחַ יִהְיֶה לְךָ׳! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה שָׁעָה רְאוּיָה לְקַצֵּר. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: אִילּוּ הָיְתָה שָׁעָה רְאוּיָה לְקַצֵּר – הָיָה לוֹ לְקַצֵּר בְּכֻלָּם!

יד. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, לָמָּה מִתְפַּלְּלִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְעַצְמוֹ? אָמַר לָהֶן: מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר מְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ. אָמַר לָהֶם: אִם כֵּן, לָמָּה מוֹרִידִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַתֵּבָה? אָמְרוּ לוֹ: לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁהוּא מוֹצִיא אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ – כָּךְ הוּא מוֹצִיא אֶת מִי שֶׁיּוֹדֵעַ.

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן, שֶׁנֶּאֱמַר (יוֹאֵל ב, כג): "וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן"; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יוֹרֶה בְּמַרְחֶשְׁוָן וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן. אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר: הוֹאִיל וְאֵילָן עוֹשֶׂה פֵּרוֹת לִשְׁנֵים עָשָׂר, וּתְבוּאָה לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, מַה מָּצִינוּ בְּאֵילָן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (יְחֶזְקֵאל מז, יב): "לָחֳדָשָׁיו יְבַכֵּר", אַף תְּבוּאָה לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, הָא לָמַדְתָּ, שֶׁיּוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן.

ב. מֵאֵימָתַי שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים? מִשֶּׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל רְבִיעָה, אִם הָיְתָה שָׁנָה חֲסֵרָה – נוֹתְנִין לָהּ חֶסְרוֹנָהּ, וְאִם לָאו – הוֹלְכִין אַחַר סִדְרָן; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לְעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר סִדְרָן, אִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת – נוֹתְנִין לָהּ עִבּוּרָהּ.

ג. אֵיזוֹ הִיא רְבִיעָה רִאשׁוֹנָה? הַבְּכִירָה בִּשְׁלִשָּׁה, בֵּינוֹנִית בְּשִׁבְעָה בּוֹ, אֲפִלָּה בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בּוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה, וּבְשִׁבְעָה עָשָׂר, וּבְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה עָשָׂר, וּבְעֶשְׂרִים וּשְׁלוֹשָׁה, וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵיו. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הַיְחִידִים מִתְעַנִּין עַד שֶׁיַּגִּיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵיו.

הַשָּׁלֵם

ד. אֵיזוֹ הִיא רְבִיעָה שְׁנִיָּה? מִשֶּׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל רְבִיעָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הַתָּלוּי בִּרְבִיעָה – מִשֶּׁתַּגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל רְבִיעָה, וְכָל שֶׁאֵין תָּלוּי בִּרְבִיעָה – מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: גְּשָׁמִים שֶׁיָּרְדוּ שִׁבְעָה יָמִים זֶה אַחַר זֶה – אַתָּה מוֹנֶה בָּהֶן רְבִיעָה רִאשׁוֹנָה. שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית וְלֹא פָסְקוּ – יֵשׁ בָּהֶן כְּדֵי רְבִיעָה שְׁנִיָּה. כַּמָּה גְּשָׁמִים יוֹרְדִין, וְיֵהָא בָּהֶן כְּדֵי רְבִיעָה? מִלֹּא כְלִי שֶׁל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רִאשׁוֹנָה – טֶפַח. שְׁנִיָּה – טְפָחַיִם. וּרְבִיעָה – שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: אֵין לְךָ כָּל טֶפַח וְטֶפַח שֶׁיּוֹרֵד מִלְמַעְלָה, שֶׁאֵין הָאָרֶץ פּוֹלֶטֶת כְּנֶגְדּוֹ טְפָחַיִם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים מב, ח): "תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא" וְגוֹ', לָמָּה נִקְרָא רְבִיעָה? שֶׁרוֹבַעַת אֶת הָאָרֶץ.

ה. כְּשֶׁאָמְרוּ ׳אָסוּר בִּמְלָאכָה׳, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בָּעִיר, אֲבָל בַּדֶּרֶךְ מֻתָּר, כֵּיצַד? יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ – נוֹעֵל, נִכְנָס לָעִיר – חוֹלֵץ. וּכְשֶׁאָמְרוּ: ׳אָסוּר בִּרְחִיצָה׳ לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כָּל גּוּפוֹ, אֲבָל פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו – מֻתָּר. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בִּמְנֻדֶּה וְאָבֵל. כָּל שֶׁאָמְרוּ ׳אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם׳ – אֲסוּרִין בִּמְלָאכָה, בִּרְחִיצָה, וּבְסִיכָה, בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל, בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, הַיּוֹם אָסוּר בִּמְלָאכָה, וְהַלַּיְלָה מֻתָּר. מִנַּיִן שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה? שֶׁנֶּאֱמַר (אֶסְתֵּר ד, טז): "לֵךְ כְּנוֹס

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

אֶת כָּל הַיְהוּדִים״ וְגוֹ׳[12], כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ ׳אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מְשֻׁחָשֵׁכָה׳ – מַתְרִין בְּמִלָּאכָה, בִּרְחִיצָה, וּבְסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל, בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד קְרוֹת הַגֶּבֶר. יָשַׁן וְעָמַד – אָסוּר מִיָּד. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ: ׳אֲסוּרִין בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל׳ – יָצָא מִן הַכְּרַךְ – נוֹעֵל. הִגִּיעַ לַכְּרַךְ – חוֹלֵץ. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בִּמְנָדָּה וּבְאָבֵל.

ו. אֵיזֶהוּ יָחִיד? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא כָּל הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ יָחִיד – עוֹשֶׂה, עַצְמוֹ תַּלְמִיד חָכָם – עוֹשֶׂה, אֶלָּא כָּל שֶׁמְּנוּהוּ בֵּית דִּין פַּרְנָס עַל כָּךְ, שֶׁאֵרַע לָהֶם צַעַר וְנִזְקַק לָהֶם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר שֶׁל שַׁבָּח, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁל צַעַר – עוֹשֶׂה, וְזָכוּר לַטּוֹב, שֶׁאֵין שַׁבָּח הוּא לוֹ אֶלָּא צַעַר הוּא לוֹ.

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו: חֲצִי תִּשְׁרֵי, מַרְחֶשְׁוָן, וַחֲצִי כִּסְלֵו – זֶרַע. חֲצִי כִּסְלֵו, וְטֵבֵת, וּשְׁבָט – חֹרֶף. חֲצִי שְׁבָט, וַאֲדָר, וַחֲצִי נִיסָן – קֹר. חֲצִי נִיסָן, אִיָּר, וַחֲצִי סִיוָן – קָצִיר. חֲצִי סִיוָן, תַּמּוּז, וַחֲצִי אָב – קַיִץ. חֲצִי אָב, אֱלוּל, וַחֲצִי תִּשְׁרֵי – חֹם. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה מוֹנֶה מִמַּרְחֶשְׁוָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹנֶה מִתִּשְׁרֵי.

ח. סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת כֵּיצַד? מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה לִרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ אֵפֶר מִקְלֶה, וְלֹא הָיוּ מִתְעַלְּפִין עָלֶיהָ, אֶלָּא אֶחָד יוֹשֵׁב וּמְשַׁמְּרָהּ כָּל הַיּוֹם. זָקֵן שֶׁבָּהֶם אוֹמֵר לִפְנֵיהֶם דִּבְרֵי כִבּוּשִׁין: בָּנַי! יִתְבַּיֵּשׁ אָדָם מֵחֲבֵרוֹ וְאַל יִתְבַּיֵּשׁ אָדָם מִמַּעֲשָׂיו, מוּטָב יִתְבַּיֵּשׁ אָדָם מֵחֲבֵרוֹ וּמִמַּעֲשָׂיו, וְאַל יְהֵא הוּא וּבָנָיו נֶעֱצָבִין בָּרָעָב, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה נח, ג): ״לָמָּה צַמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ, עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע״; מַה הוּא מְשִׁיבוֹ? – ״הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם״ וְגוֹ׳. אָדָם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ עֵבֶרָה וּמִתְוַדֶּה, וְאֵינוֹ חוֹזֵר בָּהּ, לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁתּוֹפֵשׂ שֶׁרֶץ בְּיָדוֹ וְטוֹבֵל, שֶׁאֲפִילוּ טוֹבֵל בְּכָל מֵימוֹת שֶׁבָּעוֹלָם – לֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה. זָרְקוֹ מִיָּדוֹ, כֵּיוָן שֶׁטָּבַל בְּאַרְבָּעִים סְאָה – מִיָּד עָלְתָה לוֹ טְבִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כח, יג): ״וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם״, וְאוֹמֵר (אֵיכָה ג, מא): ״נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפָּיִם אֶל אֵל בַּשָּׁמָיִם״.

ט. אוֹמֵר לִפְנֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁבְּכָל יוֹם, וְשֵׁשׁ הָיוּ מוֹסִיפִין. עַל הַשְּׁבִיעִית הוּא אוֹמֵר: ״בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ״. מְשׁוּם סוּמְכוֹס אָמְרוּ: ״בָּרוּךְ מַשְׁפִּיל הָרָמִים״, וְאוֹתָן שֵׁשׁ הֵיכָן אֲמָרָן? בֵּין ׳גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל׳ לִ׳רוֹפֵא חוֹלִים׳. וּמַאֲרִיךְ בַּגְּאֻלָּה, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו. עוֹנִין ׳אָמֵן׳ עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה, וְכָךְ הָיוּ נוֹהֲגִין בַּגְּבוּלִין, אֲבָל בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִין: ״בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם בָּרוּךְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל״, וְלֹא הָיוּ עוֹנִין אַחֲרָיו ׳אָמֵן׳, וְכָל כָּךְ לָמָּה? לְפִי שֶׁאֵין עוֹנִין אָמֵן בַּמִּקְדָּשׁ! מִנַּיִן שֶׁאֵין עוֹנִין אָמֵן בַּמִּקְדָּשׁ? שֶׁנֶּאֱמַר (נְחֶמְיָה ט, ה): ״קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת ה׳ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם, וִיבָרְכוּ אֶת שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה״ – ׳עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה תֵּן לוֹ תְּהִלָּה׳.

י. עַל הָרִאשׁוֹנוֹת הוּא אוֹמֵר: ״בָּרוּךְ ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, בָּרוּךְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל״, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: ״בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד״. וְחַזַּן הַכְּנֶסֶת אוֹמֵר לָהֶם: ״תִּקְעוּ הַכֹּהֲנִים, תִּקְעוּ!״ וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר לָהֶם: ״מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה״. וְהֵן תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין. וְעַל הַשְּׁנִיָּה הוּא אוֹמֵר: ״בָּרוּךְ ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם בָּרוּךְ זוֹכֵר הַנִּשְׁכָּחוֹת״. וְהֵן

---

[12] וְשָׁם כָּתוּב: ״וְצוּמוּ עָלַי וְאַל תֹּאכְלוּ וְאַל תִּשְׁתּוּ שִׁלְשֶׁת יָמִים **לַיְלָה וְיוֹם**״ – מַשְׁמַע שֶׁהַלַּיְלָה בָּא לִפְנֵי הַיּוֹם.

תּוֹסֶפְתָּא

עוֹנִין אַחֲרָיו: ״בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ״. וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹמֵר לָהֶם: ״הָרִיעוּ בְּנֵי אַהֲרֹן, הָרִיעוּ!״, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר לָהֶם: ״מִי שֶׁעָנָה אֶת אֲבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם, וְיִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַתְכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה״. תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין אַחַת. וְכֵן בְּכָל בְּרָכָה וּבְרָכָה, בְּאַחַת אוֹמֵר: ׳תִּקְעוּ׳, וּבְאַחַת אוֹמֵר: ׳הָרִיעוּ׳, עַד שֶׁיִּגְמֹר אֶת הַבְּרָכוֹת כֻּלָּן. וְכָךְ הִנְהִיג רַבִּי חֲלַפְתָּא בְּצִפּוֹרִי, וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן בְּסִכְנִי, וּכְשֶׁבָּא הַדָּבָר אֵצֶל חֲכָמִים, אָמְרוּ: לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין כֵּן אֶלָּא בְּשַׁעֲרֵי מִזְרָח וּבְהַר הַבַּיִת בִּלְבַד.

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית פֶּרֶק שֵׁנִי

א. אַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת עָלוּ מִן הַגּוֹלָה: יְדַעְיָה, חָרוּם, פַּשְׁחוּר וְאִימֵּר. עָמְדוּ נְבִיאִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְחִלְקוּם וְהֶעֱמִידוּם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת, וּבְלָלוּם, וְהִטִּילוּם לְתוֹךְ הַקַּלְפִּי, וּבָא יְדַעְיָה וְנָטַל חָמֵשׁ וְהוּא - הֲרֵי כָּאן שֵׁשׁ. בָּא חָרוּם וְנָטַל חָמֵשׁ וְהוּא - הֲרֵי שֵׁשׁ. בָּא פַּשְׁחוּר וְנָטַל חָמֵשׁ וְהוּא - הֲרֵי שֵׁשׁ. בָּא אִימֵּר וְנָטַל חָמֵשׁ וְהוּא - הֲרֵי כָּאן שֵׁשׁ. וְכָךְ הִתְנוּ עִמָּהֶם הַנְּבִיאִים, שֶׁאֲפִילוּ יְהוֹיָרִיב רֹאשׁ מִשְׁמָרוֹת עוֹלֶה מִן הַגּוֹלָה - לֹא יְדָחֶה יְדַעְיָה מִמְּקוֹמוֹ, אֶלָּא יְדַעְיָה עִקֵּר וְיהוֹיָרִיב טָפֵל לוֹ. עָמְדוּ רָאשֵׁי מִשְׁמָרוֹת, וְקָבְעוּ אֶת עַצְמָן בְּבָתֵּי אָבוֹת.

ב. כָּל מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה, תִּשְׁעָה. מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה - שְׁלֹשָׁה מַקְרִיבִין שְׁנֵי יָמִים, וְאֶחָד מַקְרִיב יוֹם אֶחָד. מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה - שְׁלֹשָׁה מַקְרִיבִין שְׁנֵי יָמִים, וּשְׁנַיִם מַקְרִיבִין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁשָּׁה - חֲמִשָּׁה מַקְרִיבִין חֲמִשָּׁה יָמִים, וְאֶחָד מַקְרִיב שְׁנֵי יָמִים. מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁבְעָה - כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַקְרִיב יוֹמוֹ. מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁמוֹנָה - שִׁשָּׁה מַקְרִיבִין שִׁשָּׁה יָמִים, וּשְׁנַיִם מַקְרִיבִין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תִּשְׁעָה - חֲמִשָּׁה מַקְרִיבִין חֲמִשָּׁה יָמִים, וְאַרְבָּעָה מַקְרִיבִין שְׁנֵי יָמִים. יֵשׁ מֵהֶן שֶׁקָּבְעוּ עַצְמָן לְעוֹלָם: הַבָּא בַּשַּׁבָּת - בָּא בַּשַּׁבָּת לְעוֹלָם. לְאַחַר הַשַּׁבָּת - לְאַחַר הַשַּׁבָּת לְעוֹלָם. יֵשׁ מֵהֶן שֶׁמַּגְרִילִין פַּעַם אַחַת בַּחֹדֶשׁ, יֵשׁ מֵהֶן שֶׁמַּגְרִילִין פַּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת, יֵשׁ מֵהֶן שֶׁמַּגְרִילִין פַּעַם אַחַת בַּשָּׁבוּעַ, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁמַּגְרִילִין בְּכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ.

ג. כָּל שֶׁמַּכִּיר אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ וְאֶת בֵּית אָב שֶׁלּוֹ, וְהוּא מִבָּתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אֵין אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ יוֹם בִּלְבַד. כָּל שֶׁמַּכִּיר אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ וְאֵין מַכִּיר אֶת בֵּית אָב שֶׁלּוֹ, וְהוּא מִבָּתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אָסוּר כָּל אוֹתָהּ שַׁבָּת. כָּל שֶׁאֵין מַכִּיר, לֹא אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ, וְלֹא אֶת בֵּית אָב שֶׁלּוֹ, וְהוּא מִבָּתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אָסוּר כָּל חֹדֶשׁ. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁיְּהֵא זֶה אָסוּר לְעוֹלָם, אֶלָּא שֶׁתַּקָּנָתוֹ קַלְקָלָתוֹ.

ד. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מֻתָּרִין לִשְׁתּוֹת יַיִן בַּלֵּילוֹת, אֲבָל לֹא בַּיָּמִים? שֶׁמָּא תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עַל אַנְשֵׁי בֵּית אָב, וְיָבֹאוּ וְיִסְּיעוּ לָהֶן. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אַנְשֵׁי בֵּית אָב לֹא בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה? מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲסוּקִין תָּמִיד בָּעֲבוֹדָה. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל כֹּהֵן שֶׁמַּכִּיר מִשְׁמַרְתּוֹ, וּמִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב שֶׁלּוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁבָּתֵּי אֲבוֹתָיו קְבוּעִין שָׁם - אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. מַכִּיר מִשְׁמַרְתּוֹ, וְאֵינוֹ מַכִּיר מִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב שֶׁלּוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁבָּתֵּי אֲבוֹתָיו קְבוּעִין שָׁם - אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן כָּל אוֹתָהּ שַׁבָּת. אֵין מַכִּיר מִשְׁמַרְתּוֹ, וְאֵין מַכִּיר מִשְׁמֶרֶת בֵּית אָב שֶׁלּוֹ, וְיוֹדֵעַ שֶׁבָּתֵּי אֲבוֹתָיו קְבוּעִין שָׁם - אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן כָּל הַשָּׁנָה. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן לְעוֹלָם, אֲבָל מַה אֶעֱשֶׂה? שֶׁתַּקָּנָתוֹ קַלְקָלָתוֹ.

ה. אַנְשֵׁי מִשְׁמָר וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד - אֲסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס, בֵּין מִשֶּׁחָרַב הַבַּיִת וּבֵין עַד שֶׁלֹּא חָרַב הַבַּיִת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִשֶּׁחָרַב הַבַּיִת מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵבֶל הוּא לָהֶם! יוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי הוּחֲדוּ לְתַעֲנִית צִבּוּר, וּבָהֶן בָּתֵּי דִינִים יוֹשְׁבִין בַּעֲיָרוֹת, וּבָהֶן נִכְנָסִין לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וְקוֹרִין, וּבָהֶן מַקְדִּימִין לְמִקְרָא מְגִלָּה.

תּוֹסֶפְתָּא

ו. מַה בֵּין תַּעֲנִית צִבּוּר לְתַעֲנִית יָחִיד? תַּעֲנִית צִבּוּר - אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צִבּוּר - אֲסוּרִין בִּמְלָאכָה, בִּרְחִיצָה וּבְסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צִבּוּר - נִכְנָסִין לְבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צִבּוּר - מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה לְרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צִבּוּר - מִתְפַּלְלִין עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צִבּוּר - כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים כַּפֵּיהֶם, אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צִבּוּר - אֵין מַפְסִיקִין לְיָמִים טוֹבִים הַכְּתוּבִים בְּמְגִלָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. מַעֲשֶׂה וְגָזְרוּ תַּעֲנִית בַּחֲנָכָה בְּלוּד, וְיָרַד רַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְרָחַץ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְסִפֵּר. וְאָמַר לָהֶם: ״צְאוּ וְהִתְעַנּוּ עַל מַה שֶּׁהִתְעַנִּיתֶם״. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל קַיָּם - הָיְתָה הֲלָכָה נוֹהֶגֶת כִּדְבָרָיו, לְאַחַר מִיתָתוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל - בִּקֵּשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבַטֵּל אֶת דְּבָרָיו. עָמַד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: ׳חֲזִי אֲנָא, בָּתַר רֵישָׁא גּוּפָא אָזֵיל, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל קַיָּם - הָיְתָה הֲלָכָה נוֹהֶגֶת כִּדְבָרָיו, עַכְשָׁו שֶׁמֵּת, אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לְבַטֵּל אֶת דְּבָרָיו? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: ׳אָנוּ שׁוֹמְעִין לְךָ׳! נִקְבְּעָה הֲלָכָה כִּדְבָרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא עִרְעֵר אָדָם עַל דְּבָרָיו.

ז. הַיָּמִים הָאֵלֶּה הַכְּתוּבִין בְּמְגִלַּת תַּעֲנִית, לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם אֲסוּרִין. בַּשַּׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים - הֵם אֲסוּרִין, לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם מֻתָּרִין. וּמַה הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה? הַלָּלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, וְדִבְרֵי תוֹרָה אֵין צְרִיכִים חִזּוּק. וְהַלָּלוּ דִּבְרֵי סוֹפְרִין, וְדִבְרֵי סוֹפְרִין צְרִיכִין חִזּוּק! אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסַאי אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: נִשְׁבַּע שֶׁיִּתְעַנֶּה בְּעֶרֶב שַׁבָּת - הֲרֵי זֶה שְׁבוּעַת שֶׁקֶר.

ח. וְתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אוֹכֵל אָדָם כַּבֵּיצָה וְשׁוֹתֶה אָדָם כַּבֵּיצָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לָהּ כְּשֶׁהוּא מְעֻנֶּה; דִּבְרֵי רַבִּי

הַשָּׁלֵם

יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה מִתְעַנֶּה וּמַשְׁלִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אִי אַתָּה מוֹדֶה בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם, מַה לִּי נִכְנַס לָהּ מְעֻנֶּה, מַה לִּי יוֹצֵא הֵימֶנָּה מְעֻנֶּה? אָמַר לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּזֶה, שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין כָּל הַיּוֹם, תֹּאמַר בָּזֶה, שֶׁאֵין אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין אֶלָּא מְשֻׁחֲשֶׁכָה?

ט. כְּשֵׁם שֶׁמַּתְרִיעִין עַל הַגְּשָׁמִים בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ - כָּךְ מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם בַּשְּׁבִיעִית מִפְּנֵי פַּרְנָסַת אֲחֵרִים. מַתְרִיעִין עַל הָאִילָנוֹת בְּפֶרֶס הַפֶּסַח, עַל הַבּוֹרוֹת וְעַל הַשִּׁיחִין וְעַל הַמְּעָרוֹת, אֲפִילוּ בְּפֶרֶס הֶחָג. וְעַל כֻּלָּן, אִם אֵין לָהֶם מַיִם לִשְׁתּוֹת - מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן מִיָּד, וְאֵיזֶהוּ מִיָּד שֶׁלָּהֶן? יוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי. וְעַל כֻּלָּן, אֵין מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא בְּאַפְרָכְיָא שֶׁלָּהֶן.

י. אַסְכָּרָה, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִיתָה - מַתְרִיעִין עָלֶיהָ, בִּזְמַן שֶׁאֵין בָּהּ מִיתָה - אֵין מַתְרִיעִין עָלֶיהָ, מַתְרִיעִין עַל הַגּוּבַאי בְּכָל שֶׁהוּא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף עַל הֶחָגָב. חֶרֶב שֶׁאָמְרוּ, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר חֶרֶב שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שָׁלוֹם, אֶלָּא אֲפִילוּ חֶרֶב שֶׁל שָׁלוֹם, שֶׁאֵין לְךָ חֶרֶב שֶׁל שָׁלוֹם יוֹתֵר מִפַּרְעֹה נְכֹה, וְאַף עַל פִּי כֵן נִכְשַׁל בָּהּ הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב לה, כא): ״וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים לֵאמֹר, מַה לִּי וָלָךְ מֶלֶךְ יְהוּדָה, לֹא עָלֶיךָ אַתָּה הַיּוֹם כִּי אֶל בֵּית מִלְחַמְתִּי, וֵאלֹהִים אָמַר לְבַהֲלֵנִי, חֲדַל לְךָ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר עִמִּי וְאַל יַשְׁחִיתֶךָ, וְלֹא הֵסֵב יֹאשִׁיָּהוּ פָּנָיו מִמֶּנּוּ כִּי לְהִלָּחֶם בּוֹ הִתְחַפֵּשׂ וְגוֹ׳. וַיֹּרוּ הַיֹּרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וְגוֹ׳, הָיוּ מִתְאַבְּלִין עַל יֹאשִׁיָּהוּ וְגוֹ׳, וַיְקוֹנֵן יִרְמְיָהוּ עַל יֹאשִׁיָּהוּ, הֵיכָן פֵּרוּשׁוֹ שֶׁל דָּבָר? (אֵיכָה ד, כ): ״רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה׳״ וְגוֹ׳. וְעַל כֻּלָּם, אֵין מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא בְּאוֹתָהּ הַפַּרְכְיָא בִּלְבַד, הָיָה בְּסוּרְיָא - אֵין מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן.

יא. עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים אוֹ נָהָר, וְאֶחָד סְפִינָה הַמִּטְרֶפֶת בַּיָּם, וְאֶחָד יָחִיד שֶׁנִּרְדָּף מִפְּנֵי עוֹבְדֵי כוֹכָבִים, אוֹ מִפְּנֵי

תּוֹסֶפְתָּא

לְסָטִים וְרוּחַ רָעָה, עַל כֻּלָּן - יָחִיד רַשַּׁאי לְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּתַעֲנִית - שֶׁלֹּא לְשַׁבֵּר אֶת כֹּחָן. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הַיָּחִיד רַשַּׁאי לְסַגֵּף אֶת עַצְמוֹ בְּתַעֲנִית וְיִצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת, וְאֵין הַבְּרִיּוֹת מְרַחֲמוֹת עָלָיו. שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עַד הֵיכָן גְּשָׁמִים יוֹרְדִין, וְיִתְפַּלְּלוּ שֶׁלֹּא יֵרְדוּ? אָמַר לָהֶם: כְּדֵי שֶׁיַּעֲמֹד אָדָם בְּקֶרֶן אֹפֶל וִישַׁכְשֵׁךְ רַגְלוֹ בְּמַיִם. מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ לֶחָסִיד אֶחָד: 'הִתְפַּלֵּל וְיֵרְדוּ גְּשָׁמִים'! הִתְפַּלֵּל וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים. אָמְרוּ לוֹ: 'כְּשֵׁם שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים, כָּךְ הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶם'. אָמַר לָהֶם: 'צְאוּ וּרְאוּ, אִם עוֹמֵד אָדָם בְּקֶרֶן אֹפֶל וִישַׁכְשֵׁךְ רַגְלוֹ בְּמַיִם'. אָנוּ מִתְפַּלְּלִין שֶׁלֹּא יֵרְדוּ גְּשָׁמִים, אֲבָל בְּטוּחִים אָנוּ שֶׁאֵין הַמָּקוֹם מֵבִיא מַבּוּל לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ט, טו): "וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל" וְגוֹ'. (יְשַׁעְיָה נד, ט): "כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי" וְגוֹ'. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַבּוּל שֶׁל מַיִם אֵין מֵבִיא - אֲבָל מַבּוּל שֶׁל אֵשׁ וְשֶׁל גָּפְרִית יֵשׁ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהֵבִיא עַל הַסְּדוֹמִיִּים שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יט, כד): "וַה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם" וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַבּוּל שֶׁל כָּל בָּשָׂר - אֵין מֵבִיא, אֲבָל מַבּוּל שֶׁל יְחִידִים יֵשׁ. כֵּיצַד? נָפַל לַיָּם, טָבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם, וּמֵת - הֲרֵי הוּא מַבּוּלוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מַבּוּל שֶׁל מַיִם - אֵין מֵבִיא, אֲבָל מַבּוּל שֶׁל דֶּבֶר לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ יֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה יא, י): "וָאֶקַּח אֶת מַקְלִי אֶת נֹעַם" וְגוֹ'. מַהוּ אוֹמֵר? - "וַתֻּפַּר בַּיּוֹם הַהוּא".

יב. הָעֲבָרוֹת וְהַמִּינִיקוֹת מִתְעַנִּים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים וּבְשָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת שֶׁל צִבּוּר, וּשְׁאָר תַּעֲנִיּוֹת - לֹא הָיוּ מִתְעַנּוֹת, וְלֹא שֶׁיְּעַנְּגוּ אֶת עַצְמָן בְּתַפְנוּקִין, אֶלָּא שֶׁאוֹכְלוֹת וְשׁוֹתוֹת כְּדֵי קִיּוּם הַוָּלָד. מִי שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה עַל הַצָּרָה וְעָבְרָה, עַל הַחוֹלֶה וְנִתְרַפֵּא - הֲרֵי זֶה מִתְעַנֶּה וּמַשְׁלִים. הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁאֵין מִתְעַנִּין לְמָקוֹם שֶׁמִּתְעַנִּין - הֲרֵי זֶה מִתְעַנֶּה עִמָּהֶם. מִמָּקוֹם שֶׁמִּתְעַנִּין לְמָקוֹם שֶׁאֵין מִתְעַנִּין - הֲרֵי זֶה מִתְעַנֶּה וּמַשְׁלִים. שָׁכַח וְאָכַל - אַל יִתְרָאֶה בְּפָנֵי

הַשָּׁלֵם

הַצִּבּוּר, וְאַל יְנַהֵג עִדּוּנִין בְּעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מב, א): "וַיַּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ", אָמַר לָהֶם יַעֲקֹב לְבָנָיו: 'אַל תִּתְרָאוּ עַצְמְכֶם כְּשֶׁאַתֶּם שְׁבֵעִי בִּפְנֵי יִשְׁמָעֵאל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַנְּאוּ בָּכֶם. אֵיזֶהוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל? (תְּהִלִּים קלו, ב): "הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדוֹנִים" וְגוֹ'.

דברי הימים א פרק יט

א וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיָּמָת נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ
בְּנוֹ תַּחְתָּיו: **ב** וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶעֱשֶׂה־חֶסֶד | עִם־
חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כִּי־עָשָׂה אָבִיו עִמִּי חֶסֶד וַיִּשְׁלַח
דָּוִיד מַלְאָכִים לְנַחֲמוֹ עַל־אָבִיו וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִיד
אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־חָנוּן לְנַחֲמוֹ: **ג** וַיֹּאמְרוּ
שָׂרֵי בְנֵי־עַמּוֹן לְחָנוּן הֲמְכַבֵּד דָּוִיד אֶת־אָבִיךָ
בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ מְנַחֲמִים הֲלֹא בַּעֲבוּר לַחְקֹר
וְלַהֲפֹךְ וּלְרַגֵּל הָאָרֶץ בָּאוּ עֲבָדָיו אֵלֶיךָ: **ד** וַיִּקַּח
חָנוּן אֶת־עַבְדֵי דָוִיד וַיְגַלַּח֗וּם וַיִּכְרֹת אֶת־מַדְוֵיהֶם
בַּחֵצִי עַד־הַמִּפְשָׁעָה וַיְשַׁלְּחֵם: **ה** וַיֵּלְכוּ֙ וַיַּגִּידוּ
לְדָוִיד עַל־הָאֲנָשִׁים֒ וַיִּשְׁלַח לִקְרָאתָם כִּי־הָיוּ
הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁבוּ בִירֵחוֹ
עַד אֲשֶׁר־יְצַמַּח זְקַנְכֶם וְשַׁבְתֶּם: {ס} **ו** וַיִּרְאוּ֙ בְּנֵי
עַמּוֹן כִּי הִתְבָּאֲשׁוּ עִם־דָּוִיד וַיִּשְׁלַ֣ח חָנוּן וּבְנֵי עַמּוֹן
אֶ֖לֶף כִּכַּר־כֶּ֑סֶף לִשְׂכֹּ֤ר לָהֶם֙ מִן־אֲרַ֣ם נַהֲרַ֔יִם וּמִן־
אֲרַ֖ם מַעֲכָ֑ה וּמִצּוֹבָ֖ה רֶ֥כֶב וּפָרָשִׁ֛ים: **ז** וַיִּשְׂכְּרוּ
לָהֶם שְׁנַיִם֩ וּשְׁלֹשִׁ֨ים אֶ֜לֶף רֶ֗כֶב וְאֶת־מֶ֙לֶךְ֙ מַעֲכָ֔ה
וְאֶת־עַמּוֹ֙ וַיָּבֹ֔אוּ וַיַּחֲנ֥וּ לִפְנֵי֙ מֵידְבָ֔א {ס} וּבְנֵי עַמּוֹן
נֶאֶסְפ֖וּ מֵעָרֵיהֶ֑ם וַיָּבֹ֖אוּ לַמִּלְחָמָ֔ה: {ס} **ח** וַיִּשְׁמַע
דָּוִיד וַיְשַׁלַּח֙ אֶת־יוֹאָ֔ב וְאֶת כָּל־צָבָ֖א
הַגִּבּוֹרִֽים: **ט** וַיֵּצְא֖וּ בְּנֵי עַמּ֑וֹן וַיַּעַרְכ֥וּ מִלְחָמָ֛ה
פֶּ֥תַח הָעִ֖יר וְהַמְּלָכִ֥ים אֲשֶׁר־בָּ֛אוּ לְבַדָּ֖ם
בַּשָּׂדֶֽה: **י** וַיַּ֣רְא יוֹאָ֔ב כִּי־הָיְתָ֥ה פְנֵי־הַמִּלְחָמָ֖ה
אֵלָ֑יו פָּנִ֖ים וְאָח֑וֹר וַיִּבְחַ֗ר מִכֹּל־בָּחוּר֙ בְּיִשְׂרָאֵ֔ל
וַיַּעֲרֹ֖ךְ לִקְרַ֥את אֲרָֽם: **יא** וְאֶת֙ יֶ֣תֶר הָעָ֔ם נָתַ֖ן בְּיַ֣ד
אַבְשַׁ֣י אָחִ֑יו וַיַּעֲרֹ֖כוּ לִקְרַ֥את בְּנֵ֖י עַמּֽוֹן: **יב** וַיֹּאמֶר
אִם־תֶּחֱזַק מִמֶּנִּי֙ אֲרָ֔ם וְהָיִ֥יתָ לִּ֖י לִתְשׁוּעָ֑ה {ס}
וְאִם־בְּנֵ֣י עַמּ֔וֹן יֶחֶזְק֥וּ מִמְּךָ֖ וְהוֹשַׁעְתִּ֥יךָ: **יג** חֲזַ֣ק

דברי הימים א פרק כ

וְנִתְחַזְּקָה֙ בְּעַד־עַמֵּ֔נוּ וּבְעַד֙ עָרֵ֣י אֱלֹהֵ֔ינוּ וַיהוָ֖ה
הַטּ֥וֹב בְּעֵינָ֖יו יַעֲשֶֽׂה: **יד** וַיִּגַּ֨שׁ יוֹאָ֜ב וְהָעָ֣ם אֲשֶׁר־
עִמּ֗וֹ לִפְנֵי֙ אֲרָ֔ם לַמִּלְחָמָ֖ה וַיָּנֻ֥סוּ מִפָּנָֽיו: **טו** וּבְנֵי
עַמּ֗וֹן רָא֛וּ כִּי־נָ֥ס אֲרָ֖ם וַיָּנֻ֣סוּ גַם־הֵ֑ם מִפְּנֵי֙ אֲבִשַׁ֣י
אָחִ֔יו וַיָּבֹ֖אוּ הָעִ֑ירָה וַיָּבֹ֤א יוֹאָב֙ יְרוּשָׁלִָֽם:
{ס} **טז** וַיַּ֣רְא אֲרָ֗ם כִּ֤י נִגְּפוּ֙ לִפְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיִּשְׁלְח֖וּ
מַלְאָכִ֑ים וַיּוֹצִ֣יאוּ אֶת־אֲרָ֗ם אֲשֶׁ֤ר מֵעֵבֶר֙ הַנָּהָ֔ר
וְשׁוֹפַ֖ךְ שַׂר־צְבָ֣א הֲדַדְעֶ֑זֶר לִפְנֵיהֶֽם: **יז** וַיֻּגַּ֖ד לְדָוִ֑יד
וַיֶּאֱסֹ֤ף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל֙ וַיַּעֲבֹ֣ר הַיַּרְדֵּ֔ן וַיָּבֹ֥א אֲלֵהֶ֖ם
וַיַּעֲרֹ֣ךְ אֲלֵהֶ֑ם וַיַּעֲרֹךְ֩ דָּוִ֨יד לִקְרַ֥את אֲרָ֛ם מִלְחָמָ֖ה
וַיִּלָּחֲמ֥וּ עִמּֽוֹ: **יח** וַיָּנָ֥ס אֲרָ֖ם מִלִּפְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיַּהֲרֹ֞ג
דָּוִ֣יד מֵאֲרָ֗ם שִׁבְעַ֤ת אַלְפִים֙ רֹכְבֵ֔י וְאַרְבָּעִ֥ים אֶ֖לֶף
אִ֑ישׁ רַגְלִ֣י וְאֶת שׁוֹפַ֗ךְ שַׂר־הַצָּבָ֛א
הֵמִֽית: **יט** וַיִּרְא֞וּ עַבְדֵ֣י הֲדַדְעֶ֗זֶר כִּ֤י נִגְּפוּ֙ לִפְנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּשְׁלִ֖ימוּ עִם־דָּוִ֑יד וַיַּעַבְדֻ֣הוּ וְלֹא־אָבָ֣ה
אֲרָ֗ם לְהוֹשִׁ֛יעַ אֶת־בְּנֵ֥י־עַמּ֖וֹן עֽוֹד: {ס}

דברי הימים א פרק כ

א וַיְהִי֙ לְעֵ֣ת תְּשׁוּבַ֣ת הַשָּׁנָ֔ה לְעֵ֖ת | צֵ֣את הַמְּלָכִ֑ים
וַיִּנְהַ֣ג יוֹאָ֗ב אֶת־חֵ֙יל הַצָּבָ֔א וַיַּשְׁחֵ֖ת | אֶת־אֶ֣רֶץ
בְּנֵי־עַמּ֑וֹן וַיָּבֹא֙ וַיָּצַ֣ר אֶת־רַבָּ֔ה וְדָוִ֖יד יֹשֵׁ֥ב
בִּירוּשָׁלִָ֑ם וְרַבָּ֣ה הִכָּ֥ה יוֹאָ֖ב אֶת־רַבָּ֥ה וַיַּהֲרְסָֽהּ: **ב** וַיִּקַּ֨ח
דָּוִ֜יד אֶת־עֲטֶ֤רֶת־מַלְכָּם֙ מֵעַ֣ל רֹאשׁ֔וֹ וַיִּמְצָ֣א֔הָ |
מִשְׁקַ֥ל כִּכַּר־זָהָ֖ב וּבָ֣הּ אֶ֑בֶן יְקָרָ֣ה וַתְּהִ֔י עַל־רֹ֖אשׁ
דָּוִ֑יד וּשְׁלַ֥ל הָעִ֖יר הוֹצִ֥יא הַרְבֵּ֖ה מְאֹֽד: **ג** וְאֶת־
הָעָ֗ם אֲשֶׁר־בָּ֫הּ הוֹצִ֥יא וַיָּ֣שֶׂם בַּמְּגֵרָ֗ה וּבַחֲרִיצֵי֙
הַבַּרְזֶ֔ל וּבַמְּגֵרוֹת֙ וְכֵ֣ן יַעֲשֶׂ֔ה דָּוִ֖יד לְכָל עָרֵ֣י בְּנֵי־
עַמּ֑וֹן וַיָּ֣שָׁב דָּוִ֔יד וְכָל־הָעָ֖ם יְרוּשָׁלִָֽם: {ס} **ד** וַיְהִי֙
אַחֲרֵי־כֵ֣ן וַתַּעֲמֹ֣ד מִלְחָמָ֔ה בְּגֶ֖זֶר עִם־פְּלִשְׁתִּ֑ים אָ֣ז
הִכָּ֞ה סִבְּכַ֣י הַחֻשָׁתִ֗י אֶת־סִפַּ֙י֙ מִילִידֵ֣י הָרְפָאִ֔ים

וַיִּבָּנְעוּ׃ **ה** וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ
אֶלְחָנָן בֶּן־יָעוֹר יָעִיר אֶת־לַחְמִי אֲחִי גָּלְיָת הַגִּתִּי
וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים׃ {ס} **ו** וַתְּהִי־עוֹד
מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי | אִישׁ מִדָּה וְאֶצְבְּעֹתָיו שֵׁשׁ־
וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע וְגַם־הוּא נוֹלַד
לְהָרָפָא׃ **ז** וַיְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־
שִׁמְעָא אֲחִי דָוִיד׃ **ח** אֵלֶּה נוֹלְדוּ לְהָרָפָא בְּגַת
וַיִּפְּלוּ בְּיַד־דָּוִיד וּבְיַד־עֲבָדָיו׃ {פ}

דברי הימים א פרק כא

א וַיַּעֲמֹד שָׂטָן עַל־יִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת־דָּוִיד לִמְנוֹת
אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ **ב** וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־יוֹאָב וְאֶל־שָׂרֵי
הָעָם לְכוּ סִפְרוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד־דָּן
וְהָבִיאוּ אֵלַי וְאֵדְעָה אֶת־מִסְפָּרָם׃ **ג** וַיֹּאמֶר יוֹאָב
יוֹסֵף יְהוָה עַל־עַמּוֹ | כָּהֵם מֵאָה פְעָמִים הֲלֹא
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם לַאדֹנִי לַעֲבָדִים לָמָּה יְבַקֵּשׁ
זֹאת אֲדֹנִי לָמָּה יֶהְיֶה לְאַשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל׃ **ד** וּדְבַר־
הַמֶּלֶךְ חָזָק עַל־יוֹאָב וַיֵּצֵא יוֹאָב וַיִּתְהַלֵּךְ בְּכָל־
יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם׃ **ה** וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר
מִפְקַד־הָעָם אֶל־דָּוִיד וַיְהִי כָל־יִשְׂרָאֵל אֶלֶף
אֲלָפִים וּמֵאָה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב וִיהוּדָה אַרְבַּע
מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב׃ **ו** וְלֵוִי
וּבִנְיָמִן לֹא פָקַד בְּתוֹכָם כִּי־נִתְעַב דְּבַר־הַמֶּלֶךְ
אֶת־יוֹאָב׃ **ז** וַיֵּרַע בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים עַל־הַדָּבָר הַזֶּה
וַיַּךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ {ס} **ח** וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים
חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַתָּה
הַעֲבֶר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד׃ {פ}
ט וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־גָּד חֹזֵה דָוִיד לֵאמֹר׃ **י** לֵךְ
וְדִבַּרְתָּ אֶל־דָּוִיד לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלוֹשׁ אֲנִי
נֹטֶה עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ אַחַת מֵהֶנָּה וְאֶעֱשֶׂה־
לָךְ׃ **יא** וַיָּבֹא גָּד אֶל־דָּוִיד וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה־אָמַר
יְהוָה קַבֶּל־לָךְ׃ **יב** אִם־שָׁלוֹשׁ שָׁנִים רָעָב וְאִם־
שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְפֶּה מִפְּנֵי־צָרֶיךָ וְחֶרֶב אוֹיְבֶיךָ |
לְמַשֶּׂגֶת וְאִם־שְׁלֹשֶׁת יָמִים חֶרֶב יְהוָה וְדֶבֶר
בָּאָרֶץ וּמַלְאַךְ יְהוָה מַשְׁחִית בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל
וְעַתָּה רְאֵה מָה־אָשִׁיב אֶת־שֹׁלְחִי דָּבָר׃
{ס} **יג** וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד אֶפְּלָה־נָּא
בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד וּבְיַד־אָדָם אַל־
אֶפֹּל׃ **יד** וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל
שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ׃ **טו** וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים | מַלְאָךְ |
לִירוּשָׁלַ͏ִם לְהַשְׁחִיתָהּ וּכְהַשְׁחִית רָאָה יְהוָה וַיִּנָּחֶם
עַל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה
הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד עִם־גֹּרֶן אָרְנָן
הַיְבוּסִי׃ {ס} **טז** וַיִּשָּׂא דָוִיד אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־
מַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחַרְבּוֹ
שְׁלוּפָה בְיָדוֹ נְטוּיָה עַל־יְרוּשָׁלִַם וַיִּפֹּל דָּוִיד
וְהַזְקֵנִים מְכֻסִּים בַּשַּׂקִּים עַל־פְּנֵיהֶם׃ **יז** וַיֹּאמֶר
דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים הֲלֹא אֲנִי אָמַרְתִּי לִמְנוֹת בָּעָם
וַאֲנִי־הוּא אֲשֶׁר־חָטָאתִי וְהָרַע הָרֵעוֹתִי וְאֵלֶּה
הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ יְהוָה אֱלֹהַי תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית
אָבִי וּבְעַמְּךָ לֹא לְמַגֵּפָה׃ {ס} **יח** וּמַלְאַךְ יְהוָה
אָמַר אֶל־גָּד לֵאמֹר לְדָוִיד כִּי | יַעֲלֶה דָוִיד לְהָקִים
מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי׃ **יט** וַיַּעַל דָּוִיד
בִּדְבַר־גָּד אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּשֵׁם יְהוָה׃ **כ** וַיָּשָׁב אָרְנָן
וַיַּרְא אֶת־הַמַּלְאָךְ וְאַרְבַּעַת בָּנָיו עִמּוֹ מִתְחַבְּאִים
וְאָרְנָן דָּשׁ חִטִּים׃ **כא** וַיָּבֹא דָוִיד עַד־אָרְנָן וַיַּבֵּט
אָרְנָן וַיַּרְא אֶת־דָּוִיד וַיֵּצֵא מִן־הַגֹּרֶן וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָוִיד
אַפַּיִם אָרְצָה׃ **כב** וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־אָרְנָן תְּנָה־לִי
מְקוֹם הַגֹּרֶן וְאִבְנֶה־בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּכֶסֶף מָלֵא

תְּנֵהוּ לִּי וְתֵעָצֵר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם: **כג** וַיֹּאמֶר
אָרְנָן אֶל־דָּוִיד קַח־לְךָ וְיַעַשׂ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב
בְּעֵינָיו רְאֵה נָתַתִּי הַבָּקָר לָעֹלוֹת וְהַמֹּורגִים
לָעֵצִים וְהַחִטִּים לַמִּנְחָה הַכֹּל נָתָתִּי: **כד** וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לְאָרְנָן לֹּא כִּי־קָנֹה אֶקֶנֶּה בְכֶסֶף מָלֵא
כִּי לֹא־אֶשָּׂא אֲשֶׁר־לְךָ לַיהוָה וְהַעֲלוֹת עוֹלָה
חִנָּם: **כה** וַיִּתֵּן דָּוִיד לְאָרְנָן בַּמָּקוֹם שִׁקְלֵי זָהָב
מִשְׁקָל שֵׁשׁ מֵאוֹת: **כו** וַיִּבֶן שָׁם דָּוִיד מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵהוּ בָאֵשׁ
מִן־הַשָּׁמַיִם עַל מִזְבַּח הָעֹלָה: {ס} **כז** וַיֹּאמֶר יְהוָה
לַמַּלְאָךְ וַיָּשֶׁב חַרְבּוֹ אֶל־נִדְנָהּ: **כח** בָּעֵת הַהִיא
בְּרְאוֹת דָּוִיד כִּי־עָנָהוּ יְהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן הַיְבוּסִי
וַיִּזְבַּח שָׁם: **כט** וּמִשְׁכַּן יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹשֶׁה
בַּמִּדְבָּר וּמִזְבַּח הָעוֹלָה בָּעֵת הַהִיא בַּבָּמָה
בְּגִבְעוֹן: **ל** וְלֹא־יָכֹל דָּוִיד לָלֶכֶת לְפָנָיו לִדְרֹשׁ
אֱלֹהִים כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי חֶרֶב מַלְאַךְ יְהוָה: {ס}

דברי הימים א פרק כב

א וַיֹּאמֶר דָּוִיד זֶה הוּא בֵּית יְהוָה הָאֱלֹהִים וְזֶה־
מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל: {פ}
ב וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכַנּוֹס אֶת־הַגֵּרִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲמֵד חֹצְבִים לַחְצוֹב אַבְנֵי גָזִית לִבְנוֹת
בֵּית הָאֱלֹהִים: **ג** וּבַרְזֶל | לָרֹב לַמִּסְמְרִים
לְדַלְתוֹת הַשְּׁעָרִים וְלַמְּחַבְּרוֹת הֵכִין דָּוִיד וּנְחֹשֶׁת
לָרֹב אֵין מִשְׁקָל: **ד** וַעֲצֵי אֲרָזִים לְאֵין מִסְפָּר כִּי־
הֵבִיאוּ הַצִּידֹנִים וְהַצֹּרִים עֲצֵי אֲרָזִים לָרֹב לְדָוִיד:
{פ}
ה וַיֹּאמֶר דָּוִיד שְׁלֹמֹה בְנִי נַעַר וָרָךְ וְהַבַּיִת לִבְנוֹת
לַיהוָה לְהַגְדִּיל | לְמַעְלָה לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת לְכָל־
הָאֲרָצוֹת אָכִינָה נָּא לוֹ וַיָּכֶן דָּוִיד לָרֹב לִפְנֵי

מוֹתוֹ: **ו** וַיִּקְרָא לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ וַיְצַוֵּהוּ לִבְנוֹת בַּיִת
לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ז** וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה
בְּנִי אֲנִי הָיָה עִם־לְבָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה
אֱלֹהָי: **ח** וַיְהִי עָלַי דְּבַר־יְהוָה לֵאמֹר דָּם לָרַבְתָּ
שָׁפַכְתָּ וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לֹא־תִבְנֶה בַיִת
לִשְׁמִי כִּי דָמִים רַבִּים שָׁפַכְתָּ אַרְצָה
לְפָנָי: **ט** הִנֵּה־בֵן נוֹלַד לָךְ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה
וַהֲנִיחֹותִי לוֹ מִכָּל־אוֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה
שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וָשֶׁקֶט אֶתֵּן עַל־יִשְׂרָאֵל
בְּיָמָיו: **י** הוּא־יִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן
וַאֲנִי־לוֹ לְאָב וַהֲכִינוֹתִי כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל
עַד־עוֹלָם: **יא** עַתָּה בְנִי יְהִי יְהוָה עִמָּךְ וְהִצְלַחְתָּ
וּבָנִיתָ בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
עָלֶיךָ: **יב** אַךְ יִתֶּן־לְךָ יְהוָה שֵׂכֶל וּבִינָה וְיַצַוְּךָ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁמֹּור אֶת־תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: **יג** אָז
תַּצְלִיחַ אִם־תִּשְׁמֹור לַעֲשׂוֹת אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־יִשְׂרָאֵל
חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת: **יד** וְהִנֵּה בְעָנְיִי
הֲכִינוֹתִי לְבֵית־יְהוָה זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה־אֶלֶף וְכֶסֶף
אֶלֶף אַלָפִים כִּכָּרִים וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל
כִּי לָרֹב הָיָה וְעֵצִים וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי וְעֲלֵיהֶם
תוֹסִיף: **טו** וְעִמְּךָ לָרֹב עֹשֵׂי מְלָאכָה חֹצְבִים
וְחָרְשֵׁי אֶבֶן וָעֵץ וְכָל־חָכָם בְּכָל־
מְלָאכָה: **טז** לַזָּהָב לַכֶּסֶף וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין
מִסְפָּר קוּם וַעֲשֵׂה וִיהִי יְהוָה עִמָּךְ: **יז** וַיְצַו דָּוִיד
לְכָל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לַעְזֹר לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ:
{ס} **יח** הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם
מִסָּבִיב כִּי | נָתַן בְּיָדִי אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה
הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְלִפְנֵי עַמּוֹ: **יט** עַתָּה תְּנוּ

לְבַבְכֶם וְנַפְשְׁכֶם לִדְרוֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת־מִקְדַּשׁ יְהוָה הָאֱלֹהִים לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּכְלֵי קֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים לַבַּיִת הַנִּבְנֶה לְשֵׁם־יְהוָה: {פ}

דברי הימים א פרק כג

א וְדָוִיד זָקֵן וְשָׂבֵע יָמִים וַיַּמְלֵךְ אֶת־שְׁלֹמֹה בְנוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל: **ב** וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: **ג** וַיִּסָּפְרוּ הַלְוִיִּם מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמָעְלָה וַיְהִי מִסְפָּרָם לְגֻלְגְּלֹתָם לִגְבָרִים שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנָה אָלֶף: **ד** מֵאֵלֶּה לְנַצֵּחַ עַל־מְלֶאכֶת בֵּית־יְהוָה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים: **ה** וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים שֹׁעֲרִים וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים מְהַלְלִים לַיהוָה בַּכֵּלִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְהַלֵּל: {ס} **ו** וַיְחַלְּקֵם דָּוִיד מַחְלְקוֹת {ס} לִבְנֵי לֵוִי לְגֵרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי: {ס} **ז** לַגֵּרְשֻׁנִּי לַעְדָּן וְשִׁמְעִי: {ס} **ח** בְּנֵי לַעְדָּן הָרֹאשׁ יְחִיאֵל וְזֵתָם וְיוֹאֵל שְׁלֹשָׁה: {ס} **ט** בְּנֵי שִׁמְעִי שלמות שְׁלֹמִית וַחֲזִיאֵל וְהָרָן שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְלַעְדָּן: {ס} **י** וּבְנֵי שִׁמְעִי יַחַת זִינָא וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה אֵלֶּה בְּנֵי־שִׁמְעִי אַרְבָּעָה: **יא** וַיְהִי־יַחַת הָרֹאשׁ וְזִיזָה הַשֵּׁנִי וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה לֹא־הִרְבּוּ בָנִים וַיִּהְיוּ לְבֵית אָב לִפְקֻדָּה אֶחָת: {ס} **יב** בְּנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל אַרְבָּעָה: {ס} **יג** בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֶל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא־וּבָנָיו עַד־עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמּוֹ עַד־עוֹלָם: **יד** וּמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקָּרְאוּ עַל־שֵׁבֶט הַלֵּוִי: {ס} **טו** בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשֹׁום וֶאֱלִיעֶזֶר: **טז** בְּנֵי גֵרְשֹׁום שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ: **יז** וַיִּהְיוּ בְּנֵי־אֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָה הָרֹאשׁ וְלֹא־הָיָה לֶאֱלִיעֶזֶר בָּנִים אֲחֵרִים וּבְנֵי רְחַבְיָה רָבוּ לְמָעְלָה: {ס} **יח** בְּנֵי יִצְהָר שְׁלֹמִית הָרֹאשׁ: **יט** בְּנֵי חֶבְרוֹן יְרִיָּהוּ הָרֹאשׁ אֲמַרְיָה הַשֵּׁנִי יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי וְיָקְמְעָם הָרְבִיעִי: **כ** בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה הָרֹאשׁ וְיִשִּׁיָּה הַשֵּׁנִי: **כא** בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי מַחְלִי אֶלְעָזָר וְקִישׁ: **כב** וַיָּמָת אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וַיִּשָּׂאוּם בְּנֵי־קִישׁ אֲחֵיהֶם: **כג** בְּנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירֵמוֹת שְׁלוֹשָׁה: {ס} **כד** אֵלֶּה בְנֵי־לֵוִי לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִפְקוּדֵיהֶם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָה מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה: **כה** כִּי אָמַר דָּוִיד הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹ וַיִּשְׁכֹּן בִּירוּשָׁלִַם עַד־לְעוֹלָם: **כו** וְגַם לַלְוִיִּם אֵין־לָשֵׂאת אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו לַעֲבֹדָתוֹ: **כז** כִּי בְדִבְרֵי דָוִיד הָאַחֲרוֹנִים הֵמָּה מִסְפַּר בְּנֵי־לֵוִי מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמָעְלָה: **כח** כִּי מַעֲמָדָם לְיַד־בְּנֵי אַהֲרֹן לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָה עַל־הַחֲצֵרוֹת וְעַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל־טָהֳרַת לְכָל־קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂה עֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים: **כט** וּלְלֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וּלְסֹלֶת לְמִנְחָה וְלִרְקִיקֵי הַמַּצּוֹת וְלַמַּחֲבַת וְלַמֻּרְבֶּכֶת וּלְכָל־מִשּׂוּרָה וּמִדָּה: **ל** וְלַעֲמֹד בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר לְהֹדוֹת וּלְהַלֵּל לַיהוָה וְכֵן לָעָרֶב: **לא** וּלְכֹל הַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה לַשַּׁבָּתוֹת לֶחֳדָשִׁים וְלַמּוֹעֲדִים בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפָּט עֲלֵיהֶם תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה: **לב** וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אַהֲרֹן אֲחֵיהֶם לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָה: {פ}

דברי הימים א פרק כד

א וּלְבְנֵי אַהֲרֹן מַחְלְקוֹתָם בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב
וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר: **ב** וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא
לִפְנֵי אֲבִיהֶם וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֲנוּ אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר: **ג** וַיְחַלְּקֵם דָּוִיד וְצָדוֹק מִן־בְּנֵי אֶלְעָזָר
וַאֲחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר לִפְקֻדָּתָם
בַּעֲבָדָתָם: **ד** וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי־אֶלְעָזָר רַבִּים לְרָאשֵׁי
הַגְּבָרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיַּחְלְקוּם לִבְנֵי אֶלְעָזָר
רָאשִׁים לְבֵית־אָבוֹת שִׁשָּׁה עָשָׂר וְלִבְנֵי אִיתָמָר
לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמוֹנָה: **ה** וַיַּחְלְקוּם בְּגוֹרָלוֹת אֵלֶּה
עִם־אֵלֶּה כִּי־הָיוּ שָׂרֵי־קֹדֶשׁ וְשָׂרֵי הָאֱלֹהִים מִבְּנֵי
אֶלְעָזָר וּבִבְנֵי אִיתָמָר: {ס} **ו** וַיִּכְתְּבֵם שְׁמַעְיָהוּ בֶן־
נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר מִן־הַלֵּוִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים
וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת
לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם בֵּית־אָב אֶחָד אָחֻז לְאֶלְעָזָר
וְאָחֻז | אָחֻז לְאִיתָמָר: {פ}
ז וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן לִיהוֹיָרִיב {ס} לִידַעְיָה
הַשֵּׁנִי: {ס} **ח** לְחָרִם {ר}
הַשְּׁלִישִׁי {ס} לִשְׂעֹרִים הָרְבִיעִי: {ס} **ט** לְמַלְכִּיָּה
{ר}
הַחֲמִישִׁי {ס} לְמִיָּמִן הַשִּׁשִּׁי: {ס} **י** לְהַקּוֹץ {ר}
הַשְּׁבִעִי {ס} לַאֲבִיָּה הַשְּׁמִינִי: {ס} **יא** לִישׁוּעַ {ר}
הַתְּשִׁעִי {ס} לִשְׁכַנְיָהוּ הָעֲשִׂרִי: {ס} **יב** לְאֶלְיָשִׁיב
{ר}
עַשְׁתֵּי עָשָׂר {ס} לְיָקִים שְׁנֵים עָשָׂר:
{ס} **יג** לְחֻפָּה {ר}
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר {ס} לְיֵשֵׁבְאָב אַרְבָּעָה עָשָׂר:
{ס} **יד** לְבִלְגָּה {ר}
חֲמִשָּׁה עָשָׂר {ס} לְאִמֵּר שִׁשָּׁה עָשָׂר:
{ס} **טו** לְחֵזִיר שִׁבְעָה {ר}
עָשָׂר {ס} לְהַפִּצֵּץ שְׁמוֹנָה עָשָׂר: {ס} **טז** לְפְתַחְיָה
תִּשְׁעָה {ר}
עָשָׂר {ס} לִיחֶזְקֵאל הָעֶשְׂרִים: {ס} **יז** לְיָכִין אֶחָד
{ר}
וְעֶשְׂרִים {ס} לְגָמוּל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים:
{ס} **יח** לִדְלָיָהוּ שְׁלֹשָׁה {ר}
וְעֶשְׂרִים {ס} לְמַעַזְיָהוּ אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים: {פ}
יט אֵלֶּה פְּקֻדָּתָם לַעֲבָדָתָם לָבוֹא לְבֵית־יְהוָה
כְּמִשְׁפָּטָם בְּיַד אַהֲרֹן אֲבִיהֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}
כ וְלִבְנֵי לֵוִי הַנּוֹתָרִים לִבְנֵי עַמְרָם שׁוּבָאֵל לִבְנֵי
שׁוּבָאֵל יֶחְדְּיָהוּ: {ס} **כא** לְרַחַבְיָהוּ לִבְנֵי רְחַבְיָהוּ
הָרֹאשׁ יִשִּׁיָּה: {ס} **כב** לַיִּצְהָרִי שְׁלֹמוֹת לִבְנֵי
שְׁלֹמוֹת יָחַת: {ס} **כג** וּבְנֵי יְרִיָּהוּ אֲמַרְיָהוּ הַשֵּׁנִי
יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי יָקְמְעָם הָרְבִיעִי: {ס} **כד** בְּנֵי
עֻזִּיאֵל מִיכָה לִבְנֵי מִיכָה שָׁמִיר: **כה** אֲחִי
מִיכָה יִשִּׁיָּה {ס} לִבְנֵי יִשִּׁיָּה זְכַרְיָהוּ: {ס} **כו** בְּנֵי
מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי {ס} בְּנֵי יַעֲזִיָּהוּ בְנוֹ:
{ס} **כז** בְּנֵי מְרָרִי לְיַעֲזִיָּהוּ בְנוֹ וְשֹׁהַם וְזַכּוּר
וְעִבְרִי: {ס} **כח** לְמַחְלִי אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיָה לוֹ בָּנִים:
{ס} **כט** לְקִישׁ בְּנֵי־קִישׁ יְרַחְמְאֵל: {ס} **ל** וּבְנֵי
מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירִימוֹת אֵלֶּה בְּנֵי הַלְוִיִּם לְבֵית
אֲבֹתֵיהֶם: **לא** וַיַּפִּילוּ גַם־הֵם גּוֹרָלוֹת לְעֻמַּת |
אֲחֵיהֶם בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי דָוִיד הַמֶּלֶךְ וְצָדוֹק
וַאֲחִימֶלֶךְ וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אָבוֹת
הָרֹאשׁ לְעֻמַּת אָחִיו הַקָּטֶן: {ס}

דברי הימים א פרק כה

א וַיַּבְדֵּל דָּוִיד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לַעֲבֹדָה לִבְנֵי אָסָף
וְהֵימָן וִידוּתוּן הנביאים הַנִּבְּאִים בְּכִנֹּרוֹת
בִּנְבָלִים וּבִמְצִלְתָּיִם וַיְהִי מִסְפָּרָם אַנְשֵׁי מְלָאכָה
לַעֲבֻדָּתָם: **ב** לִבְנֵי אָסָף זַכּוּר וְיוֹסֵף וּנְתַנְיָה
וַאֲשַׂרְאֵלָה בְּנֵי אָסָף עַל יַד־אָסָף הַנִּבָּא עַל־יְדֵי
הַמֶּלֶךְ: **ג** לִידוּתוּן בְּנֵי יְדוּתוּן גְּדַלְיָהוּ וּצְרִי
וְיֶשַׁעְיָהוּ חֲשַׁבְיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ שִׁשָּׁה עַל יְדֵי אֲבִיהֶם
יְדוּתוּן בַּכִּנּוֹר הַנִּבָּא עַל־הַדּוֹת וְהַלֵּל לַיהוָה:
{ס} **ד** לְהֵימָן בְּנֵי הֵימָן בֻּקִּיָּהוּ מַתַּנְיָהוּ עֻזִּיאֵל
שְׁבוּאֵל וִירִימוֹת חֲנַנְיָה חֲנָנִי אֱלִיאָתָה גִּדַּלְתִּי
וְרֹמַמְתִּי עֶזֶר יָשְׁבְּקָשָׁה מַלּוֹתִי הוֹתִיר
מַחֲזִיאֹת: **ה** כָּל־אֵלֶּה בָּנִים לְהֵימָן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ
בְּדִבְרֵי הָאֱלֹהִים לְהָרִים קָרֶן וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים לְהֵימָן
בָּנִים אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבָנוֹת שָׁלוֹשׁ: **ו** כָּל־אֵלֶּה עַל־
יְדֵי אֲבִיהֶם בַּשִּׁיר בֵּית יְהוָה בִּמְצִלְתַּיִם נְבָלִים
וְכִנֹּרוֹת לַעֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ אָסָף
וִידוּתוּן וְהֵימָן: **ז** וַיְהִי מִסְפָּרָם עִם־אֲחֵיהֶם
מְלֻמְּדֵי־שִׁיר לַיהוָה כָּל־הַמֵּבִין מָאתַיִם שְׁמוֹנִים
וּשְׁמוֹנָה: **ח** וַיַּפִּילוּ גּוֹרָלוֹת מִשְׁמֶרֶת לְעֻמַּת כַּקָּטֹן
כַּגָּדוֹל מֵבִין עִם־תַּלְמִיד: {פ}
ט וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן לְאָסָף לְיוֹסֵף {ס} גְּדַלְיָהוּ
הַשֵּׁנִי הוּא־וְאֶחָיו {ר}
וּבָנָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **י** הַשְּׁלִשִׁי זַכּוּר בָּנָיו וְאֶחָיו
שְׁנֵים {ר}
עָשָׂר: {ס} **יא** הָרְבִיעִי לַיִּצְרִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: {ס} **יב** הַחֲמִישִׁי {ר}
נְתַנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **יג** הַשִּׁשִּׁי
בֻּקִּיָּהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים {ר}
עָשָׂר: {ס} **יד** הַשְּׁבִעִי יְשַׂרְאֵלָה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
עָשָׂר: {ס} **טו** הַשְּׁמִינִי {ר}
יְשַׁעְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **טז** הַתְּשִׁיעִי
מַתַּנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו {ר}
שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **יז** הָעֲשִׂירִי שִׁמְעִי בָּנָיו וְאֶחָיו
שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **יח** עַשְׁתֵּי־ {ר}
עָשָׂר עֲזַרְאֵל בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
{ס} **יט** הַשְּׁנֵים עָשָׂר לַחֲשַׁבְיָה {ר}
בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **כ** לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר
שׁוּבָאֵל בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים {ר}
עָשָׂר: {ס} **כא** לְאַרְבָּעָה עָשָׂר מַתִּתְיָהוּ בָּנָיו
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **כב** לַחֲמִשָּׁה {ר}
עָשָׂר לִירֵמוֹת בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
{ס} **כג** לְשִׁשָּׁה עָשָׂר לַחֲנַנְיָהוּ בָּנָיו {ר}
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **כד** לְשִׁבְעָה עָשָׂר
לְיָשְׁבְּקָשָׁה בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים {ר}
עָשָׂר: {ס} **כה** לִשְׁמוֹנָה עָשָׂר לַחֲנָנִי בָּנָיו וְאֶחָיו
שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **כו** לְתִשְׁעָה {ר}
עָשָׂר לְמַלּוֹתִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
{ס} **כז** לְעֶשְׂרִים לֶאֱלִיָּתָה בָּנָיו {ר}
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **כח** לְאֶחָד וְעֶשְׂרִים
לְהוֹתִיר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים {ר}
עָשָׂר: {ס} **כט** לִשְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים לְגִדַּלְתִּי בָּנָיו
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **ל** לִשְׁלֹשָׁה {ר}
וְעֶשְׂרִים לְמַחֲזִיאוֹת בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר:
{ס} **לא** לְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים {ר}
לְרוֹמַמְתִּי עֶזֶר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר: {פ}

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת בהר בחקתי

טז	יום **ראשון**	**ל"א לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:37 נץ החמה ..... 5:49 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:22 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:20 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 7:20 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:33	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ג **ירושלמי:** בבא קמא א **תוספתא:** יום טוב (ביצה) ב **נ"ך:** דברי הימים א יט **משניות:** יבמות יג **זהר:** שמות א עמ' קמז-קמח	**3**
יז	יום **שני**	**תענית שני בתרא, ל"ב לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:36 נץ החמה ..... 5:48 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:21 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:19 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 7:21 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:34	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ד **ירושלמי:** בבא קמא ב **תוספתא:** יום טוב (ביצה) ג **נ"ך:** דברי הימים א כ **משניות:** יבמות יד **זהר:** שמות א עמ' קמט-קנ	**4**
יח	יום **שלישי**	**ל"ג בעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:35 נץ החמה ..... 5:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:19 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 7:21 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:34	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ה **ירושלמי:** בבא קמא ג **תוספתא:** יום טוב (ביצה) ד **נ"ך:** דברי הימים א כא **משניות:** יבמות טו **זהר:** שמות א עמ' קנא-קנב	**5**
יט	יום **רביעי**	**ל"ד לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:35 נץ החמה ..... 5:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:19 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 7:22 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:35	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ו **ירושלמי:** בבא קמא ד **תוספתא:** ראש השנה א **נ"ך:** דברי הימים א כב **משניות:** יבמות טז **זהר:** שמות א עמ' קנג-קנד	**6**
כ	יום **חמישי**	**ל"ה לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:34 נץ החמה ..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:19 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10 סו"ז תפילה ..... 10:18 חצות היום ..... 12:35 שקיעה ..... 7:23 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:36	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ז **ירושלמי:** בבא קמא ה **תוספתא:** ראש השנה ב **נ"ך:** דברי הימים א כג **משניות:** כתובות א **זהר:** שמות א עמ' קנה-קנו	**7**
כא	יום **שישי**	**ל"ו לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:33 נץ החמה ..... 5:45 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:18 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10 סו"ז תפילה ..... 10:18 חצות היום ..... 12:34 שקיעה ..... 7:24 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:37 **הדלקת נרות** (40 דק'): **6:44** (20 דק'): **7:04**	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ח **ירושלמי:** בבא קמא ו **תוספתא:** תענית א **נ"ך:** דברי הימים א כד **משניות:** כתובות ב **זהר:** שמות א עמ' קנו-קנח	**8**
כב	**שב"ק**	**שבת קודש פרשת בהר בחקתי, ל"ז לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 4:32 נץ החמה ..... 5:44 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:18 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:09 סו"ז תפילה ..... 10:18 חצות היום ..... 12:34 שקיעה ..... 7:24 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:37 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:37	**ליקוט יומי:** **בבלי:** חולין ט **ירושלמי:** בבא קמא ז **תוספתא:** תענית ב **נ"ך:** דברי הימים א כה **משניות:** כתובות ג **זהר:** שמות א עמ' קנט-קס	**9**

כְּשֶׁאָדָם מַגִּיעַ לִידֵי נִסָּיוֹן, מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר, יֵשׁ רַק עֵצָה אַחַת - לִצְעֹק לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תַּצִּיל אוֹתִי! אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת! יֵשׁ לִי נִסָּיוֹן מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה, תַּצִּיל אוֹתִי!"... (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)